

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

סוכות שמו"ע ש"ת

זהר המבואר
הקָתֵר וְהַקְבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מנענעים את כל העולמות

"אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם" (ר"ה כה) - חכמי הדורות יודעי העתים שגבה ועצמה מעלתם שכל מועדי ה' נקראים על ידי קביעותם וקידושם את הזמנים והעיתים. עמודי העולם המחזיקים את העולם בצדקתם, הם צדיקי החסידות ענקי הדורות, שבלעדיהם נשתכחה תורה מישראל, והם מקיפים ומסייעים לכל יהודי בכל דור.

אוצר פניני החסידות - חג הסוכות

מהיום יכול כל יהודי לדלות מאור המקיף ולהתחבר לקדושת החג האופפת כל אחד ואחד ולהתאחד עם צדיקי עולם ולנענע את העולמות באור חג הסוכות ומצוותיו לשנות סדרי העולם לטובה ולברכה.

מאמרים נבחרים ושמועות נאות בשורשי סוכות המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים | מעשי צדיקים | ספיר ויהלום - הארה חסידית ועובדין טבין

אור הגאולה לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

חג הסוכות

שְׁמַעְתִּי מֵאֲבִי אֲדוֹנֵי י"ל שְׁשָׁמַע מֵאֲבִיו י"ל
שֶׁאָמַר בְּשֵׁם הַבַּעַש"ט הַקָּדוֹשׁ זְכוּלֵל"ה, שֶׁכָּל יְמֵי
הַשָּׁנָה הֵמָּה רַק הַשְּׁלֵמָה לְיָמִים הַקָּדוֹשִׁים. וּפְרַשׁ הַכֹּנֶנֶה,
שֶׁכָּל יוֹם מֵיָמֵי הַשָּׁנָה יֵשׁ בּוֹ קִדְשַׁת הַמוֹעֲדִים, וְכֹאשֶׁר
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לְאָדָם וְהוּא מְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּיָמִים
הַקָּדוֹשִׁים וּבְמוֹעֲדֵים, הוּא יְכוּל לְהַרְגִישׁ בְּכָל יוֹם קִדְשַׁת
הַיּוֹמִי דְאֲוִרֵתָא וְיוֹמֵי דְרַבְּבָן (מהרי"ד מבעלזא)

אוצר פניני החסידות

בית אברהם | השמחה בנה היא כמשל שני אוהבים שפגשו מתוך מריבה ולאחר מכן משלימים שאהבתם מתחזקת יותר מבתחילה ושמתקם מתרבות ביותר ... א

שפת אמת | מה הסבות הוא מניין ושיבה בגן עדן ומכך השמחה ... א

נתיבות שלום | 'מה האסף תקופת השנה' - ממה הסבות יש לאסף תקופת על כל השנה ... א

בני יששכר | מה הסבות מסגל לשמחה ורחם הקדוש ... ב

לקוטי תורה | מה הסבות אין מספים המבדילים בין האדם לקונו ... ב

מראה יחזקאל | מהג מתברכין גשמי שנה - הגשמיית של השנה ... ג

עולת החדש | מה הסבות יש לכוון ב'איה' שבקברת על רוח הקדש כיון שבשמתת בית האהבה היו שאובים רוח הקדש ... ג

דברי שלום | כפי ההשתוקקות בהקנת הספקה זוכים להרגיש קדושתה ... ג

ברכות לעד | הטעם שצדיקים מניחים סקר עבה ... ג

זרע קדוש | הזינים לעתיד לבוא ינשו לקום מצות סכה אולם לא יוכלו להכיל בקרבם את הקדושה והאהבה ויראה עצומה שהנה לישראל בקיומה וישרפו ... ד

דברי יחזקאל | למעט דבורי חל בספקה ... ד

מגן אברהם | אור מצות הספקה מאיר על כל השנה ... ד

שערי ארוכה | הספקה מנהג המהזיקים זכר לעניי הכבוד ... ה

שם משמאל | ההיצויים ודופים במה רשם בעברות שיעניו נשאר באדם אחר התשובה והאדם נטמן מהם בתוך הספקה ... ה

דברי יחזקאל שונא | נכנסים לסקה עם הפנפים - הינו ששמתת מה הסבות משפעת ומקדשת אף אצל פשוטי העם ... ו

באוני היתר | ענין האשפיון הוא האיות עליונות ומביאים שמחה לאדם | תשובה על פגם הבחירה גורמת לאדם שיהיה אושפיון לשכיחה ... ו

ישא ברכה | הופעת האשפיון כסייע להקמת הזכות בחשבון עונות המתעורר בסכותו | באור העניין על פי משל נאה ... ו

אמרי אמת | מי ששמו כשם האשפיון | כול לעורר בקרבו קדושה ... ז

שם משמאל | מנהג צדיקים לקנות אתרוג רק לאחר יום כפור כיון שרוחצים אותו בדמעותיהם ... ז

מחשוף הללן | עשר ספרות רמוזים בלולב ומינו ... ח

אביר יעקב | טעם עצי ופריו שנה - שהבנים יהיו זומים לאבותיהם ... ח

בית אברהם | אגדת כל המינים יחד רמו שאף בעלי מדרגה וזקנים לעתים לבחנת אמונה ועבודה ללא הרגשה ... ט

אמרי קדוש | ככל שמתעלה האדם רואה יותר מה שפגם ... ט

אשרי ישראל | טעם סמיכת ההושענות למלך מהלל בתשובותו | על פי משל ... ט

חיים | השמחה היא מחמת מחילת העונות ביום הכפורים ... י

דברי יעקב | השמחה לא היתה מאכילה ושתיה אלא אך ורק מחמת האור והצוקא ... י

תורת מנחם | סתידה בדברי הנמסים אודות מליחת נסוף הינו ... י

שם משמאל | טעם המתקב שאין אומרים שלום עליכם בשבת חל המועד סבות - על ידי הליכה בספקה ישראל גדולים ממעלת המלאכים ... יב

חלי בנה | ושלשה פרושים להושענא קרב' ... יב

אוצר פניני החסידות - שמיני עצרת

מקור ברוך | 'עצרת' מלשון 'אוצר' - יום זה אוצר בתוכו את כל בקשות ונדמות הנמים הנוראים ... יג

יחי יוסף | בשמיני עצרת מגיעים למדרגה שגם הגוף מרגיש הנאה מעבודת ה' ... יג

יטב פנים | עצרת תהיה לכם - רמו נפלא על כך שמאריכים בתפילה בשמיני עצרת ונעזרים את זמן סעודות היום ... יד

לקוטי תורה | באור החילוק בין 'עצרת' האמור בשבועי של פסח ל'עצרת' האמור בשמיני עצרת על דרך העבודה הפנימית ... יד

אגרא זקלה | ברכת הגשם - הגשם מבקש ברכה מעם ישראל כמו אדם היוצא לדרך ונוטל ברכה מצדיק ... טו

פרי צדיק | אחר המינים הנוראים מרגישים טעם מודלש בהתורה וזו השמחה ... טז

שפת אמת | 'שמחת תורה' - נקלת על תורה בשמחה ... יז

מאור עינים | מנהג עליה בתורה בשמחת תורה - כיון שכל חלקי הנשמות המישרשות בתורה מתעלים ביום זה ... יז

יחי יוסף | מנהג הצדיקים והחסידים לעשות עסק גדול מההקפות פי מצוה זו עולה למעלה ללא אחיזת החיצונים ... יז

דרך המלך | רגשי קדוש ונפסי הרדואי בקשות רחמים בעת הרקודים בשמחת התורה ... יח

אמרי פנחס | קריאת התורה בלילה הוא התגלות של אור גדול מאד ... יט

ההלת חיים | הסימן לדעת אם שב בתשובה כראוי ... כ

אוצרות גאוני הדורות

מחצית השקל | מה האסוף - אספת לכות ישראל ... כ

ראש דוד | הובעו בלבו שקל עניני עולם הזה הם עראי קענין זוכה לכבוד בעולם הבא ... כא

בגין שלמה | הסתופפות בצלו של הקב"ה כל שבעת הימים ... כא

יחי דגן | השקאת השכינה בספקה כמו בבית המקדש ... כג

כתב סופר | הדומים ללולב ונדס נחשבים צדיקים נגד הרשעים הנמשלים לענבה ... כד

כתב סופר | המהלל את ה' בארבעת המינים ויודע שקל ממונו מהשיות אין לצר הרע שליטה עליו ... כד

זרע יעקב | קראוה בחיותו קרוב - מיום הכפורים עד הושענא רבה ... כה

כסף מזוקק | שמחת התורה לאחר שנומלס עון העגל והקבלו לחיות השניות ... כה

שפתי כהן | טעם הקפות בספרי תורה ביום שמחת תורה להורות שיעל ידי התורה זוכים לעולם הבא ... כו

נקל כל חי | יום שמחת תורה כב"ב בתש"י כמנן כ"ב אבותיות התורה ... כז

אהל יעקב | שמחת הקב"ה עם ישראל ביום שמיני עצרת ללא רבוי אמצעיים ... כז

הרי בשמים | שמחת שמיני עצרת בלא אימת דין ... כז

מעישי צדיקים | סוכות ושמיני עצרת ... כז

ספרי ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ... לו

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד ... מה

חג הסוכות

זמן שמחתנו

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

השמחה בחג היא כמשל שני אוהבים שנפרדו מתוך מריבה ולאחר מכן משלימים שאהבתם מתחזקת יותר מבתחילה ושמתם מתרבת ביותר

חג הסוכות הוא זמן שמחתנו. הענין בזה, כמו מי שהיה לו אוהב נאמן בכל לב ונפש, שהיה מספר לפניו כל המעיק לו וכל מצפוני לבבו, ומלב לבבו ודברו. וכשנתרחקו הלבבות, ואי אפשר לו כבר לדבר אתו מדברים שפלב, שצורכים לזה התקרבות יתרה, והוא מלא מזה צער ועגמת נפש, ומעיק לו על הלב שאין לו לפני מי להוציא תוגת פנימיות הלב.

אחר כף קשהם מתפסים ומתקרבים שוב זה לזה, וימאמר העולם שאחרי מחלקת השלום עוד יותר גדול וחקק ממנו שהיה מקדם, אזי שמחתו בלי גבול, ושוב נפתח לבבו ופיו לדבר בקרוב הלבבות.

כמו כן אצל איש יהודי שנתרחק מאביו שבשמים כל ימות השנה, ואחר כף בראש השנה ויום הכפורים הם ימי דין, בחינת מחלקת, עד שהקדוש ברוך הוא מתפייס ומוחל ומתקרב להם, אז השמחה אין לשער.

מעכשו מרגיש את קרבתו יתברך, ויכול לשפף שיחו ומרירות לבו לפני בוחן לבות הן בעניני גשמיות והן בעניני עבודת הבורא, ודאגה בלב איש ישחנה לתד מאן דאמר בתפלה, והוא שמחה פנימית ואמתית, ולכן הוא זמן שמחתנו:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

חג הסוכות הוא מעין ושיבה בגן עדן ומכך השמחה

ימי הסוכות שנקרא זמן שמחתנו, כי ה' יתברך זכה אותנו לישוב בצלו. והיא מעין בחינת הגן עדן דכתיב (בראשית ב ח) 'וישם שם כו' האדם'. ועקר הבריאה היה להיות דירת האדם שם. ושם היה השמחה כמו שאומרים 'כשמתד צריך בגן עדן'.

והגם שכתוב (שם ג כד) 'ויגרש את האדם', אף על פי כן יש זמנים שמתנוצץ קצת הארה מבחינת הגן עדן. וה' יתברך הכניסנו לדירה זו שחל עליה שם שמם כדאיתא בגמרא, 'השמחה במעונו', לכן דירה זו מביאה השמחה.

ובודאי על ידי טהרתן של ישראל ביום כפור יש שמחה לפניו בפרום. לכן יש לנו לשמח בשמחת הבורא יתברך. וזה שכתוב (ויקרא טו ל) לפני ה' טהרה. ומלבד שזכינו לטהרה יש לנו להתענג בשמחת ה' יתברך בנו (תרמ"א):

חג האסיף

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א

'חג האסוף תקופת השנה' - מחג הסוכות יש לאסוף תקופות על כל השנה

יש לבאר מאמר מרן הסבא קדישא מלכוכיץ' זיע"ע על הפסוק (שמות לד כב) 'יחג האסף

שוֹאֲבֵין רוּחַ הַקֹּדֶשׁ (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א), עַד כָּאן דְּכָרְיוּ.

נִרְאָה לִי כּוֹנֵנוֹ, שֶׁהַשְּׂכִינָה אֵינָה שׁוֹרָה מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, כְּעִנְיַן יְהִיָּה כְּנִגְזַן הַמְּנַגֵּן וְתָהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹקִים (מלכים ב' ג טו).

וְנִרְאָה לִי עוֹד דְּלִבְעֵבּוֹר זֶה אוֹמְרִים זְמַן שִׂמְחָתָנוּ הֵינּוּ שֶׁהַזְּמַן הוּא מְסַגֵּל לְשִׂמְחָה, כְּעִנְיַן שִׂמְחַת לֵב אִשָּׁה (שבת קנב), הַפְּלָה כְּבוֹר מוֹכֵנַת לִיחוּדָא שְׁלִים בְּשִׂמְיָנִי עֲצָרַת וְהוּא בְּחַג בּוֹתֵךְ חִפְתָּהּ, וְהַכֵּל יוֹדְעִין פְּלָה וְכוּ' (שם לג), עַל כֵּן סְגַלַת הַזְּמַן בְּעֲצָמוֹ יְכוּל לְפַעַל הַשְּׂגַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְאַתָּה תְּבִין (מאמרי חודש תשרי מאמר ט')

לקוטי תורה

רבי מרדכי מטשטרנוביל זיע"א

בחג הסוכות אין מסכים המבדילים בין האדם לקונו

אֵיתָא בְּגִמְרָא (ברכות לב:) שֶׁאֲמוֹרָא אֶחָד לֹא הָיָה מְצָלִי בְיוֹמָא דְעֵיבָא, שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ג מד) 'סִכּוֹתָהּ כְּעִנְיַן לָךְ מִעֵבּוֹר תְּפִלָּה'. וְאֵין לְהֶאֱמִין כְּפִשׁוּטוֹ חֵס וְשְׁלוֹם, שֶׁבּוֹדָאֵי לֹא בְטַל דִּין תְּפִלָּה וּבּוֹדָאֵי הַתְּפִלָּל.

אֵלָּא פֶּשֶׁט הַדְּבָר הוּא, כְּשִׂרְוֹאִין עֲנַן בְּעוֹלָם הוּא מְרַמֵּז עַל מְסַפִּים, שֶׁכָּל אָדָם יֵשׁ לוֹ מְסַפִּים הַמְּבַדִּילִים בֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו שֶׁבְּשִׂמְיָם, וְצָרִיכִין לְהַתְּפַלֵּל לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ שְׁיִסִּיר מֵעָלָיו כָּל הַמְּסַפִּים הַמְּבַדִּילִים. וְהֵינּוּ שְׁלֹא הַתְּפִלָּל כְּדָרָךְ כָּל הַשְּׂגָה שֶׁהוּא עַל דְּרָךְ עֲנִינִים אַחֲרֵיהֶם, וְכֵן עַל דְּבַר עֲנִינִים (אחרים) שֶׁהֵם מְסַפִּים הַמְּבַדִּילִים.

אֲבָל בְּסִכּוֹת אֵין צָרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל עַל הָעֲנִינִים, כְּלוֹמַר שְׁיִסּוֹר הַמְּבַדִּילִים, וְהֵינּוּ כִּי סִכּוֹת בְּעֲצָמוֹ מִתְּפַלֵּל לְהִשָּׂם תְּבַרְךָ שְׁיִסּוֹר עַב הָעֲנַן.

תְּקוּפַת הַשְּׂגָה – שֶׁמִּתְחַג הַקֹּדֶשׁ שֶׁל סִכּוֹת צָרִיךְ יְהוּדֵי לְאַסֵּף תְּקִיפּוֹת לְכָל הַשְּׂגָה, תְּקִיפּוֹת בְּעֵבּוֹדַת ה' וְתְּקִיפּוֹת נֶגֶד הַצָּר הָרַע, כָּל עֲנִינֵי תְּקִיפּוֹת יְכוּל יְהוּדֵי לְקַבֵּל מִחַג הָאֶסֶף.

מחמת מעלת השמחה שבחג יש לאסוף ממנו תקיפות לכל השנה

וּמְדוּעַ בְּאֵמַת דְּיֻקָּא הַחַג הַזֶּה הוּא חַג הָאֶסֶף תְּקוּפַת הַשְּׂגָה יוֹתֵר מִשְׁאָר חַגִּים וְזְמַנִּים. אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁחַג הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה הוּא זְמַן שִׂמְחָתָנוּ, וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַרַמְבַּ"ם (לולב פ"ח ה"ב) שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁכָּל הַמוֹעֲדִים מְצוּה לְשַׂמַּח בָּהֶן, בְּחַג הַסִּכּוֹת יֵשׁ שִׂמְחָה יְתֵרָה וְכוּ', שִׁישְׂרָאֵל שִׂמְחִים עִם הַשָּׁם יְתַבְרַךְ בְּחַג הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה וּבְמִיחַד בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, וְהַשְּׂמִיחָה נִפְלְאוֹת הִיא פּוֹעֵלַת כָּלֵב הָאָדָם וּמְבִיאָתוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה וְלְהָעוֹלָם הַבָּא.

עַל כֵּן חַג הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה הוּא הָאֶסֶף תְּקוּפַת הַשְּׂגָה, שֶׁזְּמַן שִׂמְחָתָנוּ יִקַּח יְהוּדֵי לְכָל הָעֲנִינִים הַגְּשָׁמִיִּים וְהַרוּחָנִיִּים, שֶׁמְבִיאָתוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה וְלְעוֹלָם הַבָּא:

סגלת החג

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

חג הסוכות מסגל לשמחה ורוח הקדש

אָמַר הַרֵב הַקֹּדֶשׁ הַמְּפָרֵס מוֹרוֹנוּ הַרֵב רַבִּי פִּינְחָס מְקַאֲרָעֵץ צוֹק"ל: נִקְרָא הַחַג 'סִכּוֹת' מִלְּשׁוֹן 'סוּכָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ' (מגילה יד). וְנִרְאָה לִי דְבָרָה יְרֻדְקָ בְּפִסּוּק (דברים טו ג) 'חַג הַסִּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ וְכוּ' 'לָךְ דְּיֻקָּא, שֶׁתְּהֵא אַתָּה 'סוּכָה' בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

וְאָמַר עוֹד הַרֵב הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה לְדִלְבַּעְבוֹר זֶה אֵנּוּ אוֹמְרִים זְמַן שִׂמְחָתָנוּ בְּחַג, בְּשִׁבִיל שֶׁהִיא בְּחַג הַסִּכּוֹת זְמַן שׁוֹאֲבָה, שֶׁמִּשָּׁם הֵיוּ

שואבים רוח הקדש, פידוע מדברי רז"ל, וידוע שבכל מועד מתעורר האור הקדוש של זמן הראשון, בנרמז בפסוק 'ושמרת את החקה הזאת למועדה ממים ימימה' (שמות יג ט), הבן:

עשיית הסכה

דברי שלום

רבי אברהם שלום מסטרופקוב זיע"א

כפי ההשתוקקות בהכנת הסכה זוכים להרגיש קרשתה

ערב סכות עסק הרבה מאד בתקון פשרות הסכה, ועלה בעצמו על מדרגות הסלם וכסה את הסכה בסכף בטרחא יתרה, והיו פניו לזהטות פלהבות אש מגדל ועצם השמחה.

ואמר שצריכין לשמח שזוכין לקיים המצוה ביגיעת כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ואחר כך מרגישין זאת בכל משף ימי הסכות לפי הפננה וההשתוקקות והשמחה בעת ההכנה למצוה:

ברכות לעד

רבי נח מסוקבין זיע"א

הטעם שצדיקים מניחים סכך עבה

מפני מה הצדיקים סוככים את הסכה במעבה הסכה, אשר לפי הדין דשלחן ערוף צריך להיות לכתחלה שיתראו הפוככים מתוף הסכה, כי סכך בחינת בינה, והצדיקים שלנו קאכין זאף זייער אין בינה, זייא האבין ליב פיל בינה [הצדיקים שלנו בוצרים מאד בבינה, הם אוהבים הרבה בינה]:

וזהו סוד ספוקתה בענן לך', דהינו אם בסכות יש עננים, אז מעבר תפלה', אין צריך להתפלל על זה פאמור:

מראה יחזקאל

רבי יחזקאל מקארלסבורג זיע"א

בחג מתברכין גשמי שנה - הגשמיות של השנה

בתשרי כל באי עולם עומדין למשפט לשלם לאיש כמעשהו ואנחנו מתפללין על הגשמיות, ומרגלא בפומיה דמורי נ"י: 'בחג מתברכין גשמי שנה' - הגשמיות של השנה:

עולת החדש

רבי חיים יעקב דומיניץ זיע"א

בחג הסכות יש לכוון ב'איה' שבכתר על רוח הקדש כיון שבשמחת בית השואבה היו שואבים רוח הקדש

ראה זה מצאתי בכתבי הקדש למרן האר"י ז"ל: בתפלת מוסף יום טוב של שלש רגלים ישאל אדם אחד משלוש דברים בזמן שהחזן אומר 'איה', או עשר מפלג או בנים צדיקים או השגת רוח הקדש, וענן גם בן בסדור האר"י ז"ל.

ומהנראה לעניות דעתי בזה, דבכפס יש להתפלל על עשור, ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר 'ולשאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב' (שמות יא ב) וכו', ובחג השבועות יש להתפלל על בנים צדיקים וכו'.

ובחג הסכות יש להתפלל על רוח הקדש, כי בחג הסכות הוא שמחת בית השואבה, ושואבתם מים בששון, ומשם היו

קדשת הסכה

זרע קדש

רבי נתנאלי מרופשיץ זיע"א

הגויים לעתיד לבוא ינסו לקיים מצות סכה אולם לא יוכלו להכיל בקרבם את הקדשה והאהבה ויראה עצומה שהיה לשראל בקיומה וישרפו

לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה רשעים נדונים בה כו' כי אמרו ו"ל (עבודה זרה ג.) שיאמר להם תברך שמו מצנה קלה יש לי וסכה שמה כו' ועושה סכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה כו'.

כי האמות יהיו סוכרים שיעשו כמו ישראל שיעשו רק סכה מדפנות של עצים וסכך מאילנות ולא יותר ולא ידעו ולא יבינו האור הגדול שהיה לצדיקים ובכל קנה שמניחין בסכה הכל בשמות ויחודים ואור גדול והתלהבות בלבותם בישיבתם בסכה וכמעט נשרפים על ידי עשיות המצנה מאהבה ויראה והתלהבות, רק שיודעין לקבל תכף חיות אחר על דרך והחיות רצוא ושוב. ויתברך שמו יוציא זה ההתלהבות והקדשה ולא יוכלו לסבל ויהיו נשרפים מגדל ההתלהבות שירגישו.

כאשר החל נבוכדנאצר לשכח את הקב"ה התחלפה נפשו כנפש חיה רעה

ועל דרך זה אמר הרב מבארדיטשוב שובוכדנאצר הרשע כשהתחיל לשבח אותו תברך שמו מאד וטעם מנעם שמחת עבודתו תברך שמו יצא חיותו מאתו מגדל הלהב שהרגיש ונתחלף חיותו בחיה רעה, שבה לו נפש חיות מחיה רעה תחת חיותו. לא כן עם בני ישראל שהרגלו בקדשה:

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאווה זיע"א

למעט בדבור חל בסכה

צריך למעט בדבור של חל בסכה ומרמז בפסוק ונס אל אחת מן הערים האל וחי את בצר במדבר' (דברים ר מב), ונס' הוא ראשי תבות ויעקב נסע סכתה' (בראשית לג יז), את בצר במדבר', שצריך למעט בדבור של חל בסכה:

סגלת הסכה

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

אור מצות הסכה מאיר על כל השנה

כמו שאין כולים לראות באור השמש כי גדל אורה מחשיף מאור עיניו של המסתכל בה, ומכרחים להסתכל דרך פלי מתזה המגנים בעד אורה ומחשיכים האור עד שיוכל לראות, וכל שכן באורו תברך שהוא אור אין סוף ותכלית מי יכול להכיל ולקבל גדל אורו תברך.

על כן ישת חשף סתרו' (תהלים יח יב), שהסתיר הבוץ ברוך הוא בהירת אורו עד שיוכל האדם להשיג אפס מה מאורו תברך, והצמצום והסתרה זו נקראת בשם חשף נגד גדל בהירת אורו תברך.

וכמו כן הבהירות ממצות סכה אי אפשר להשיג כלל, אך שהסתיר הבוץ ברוך הוא גדל אורה בבחינת וישת חשף סביבותיו סכות בכדי שיוכלו בני ישראל להשיג אפס קצתו מאור ההוא, כי האור ממצנה זו מאיר לישראל על כל השנה בלה:

שַׁעֲרֵי אֲרוּכָה

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

הסכה מגנה מהמוזיקים זכר לענני הכבוד

סַתְרֵי ומגני אֶתָּה לְדַבְרְךָ יִחְלָתִי (תהלים קיט קיד). גם זה מתפרש על הַדְרָךְ שִׁפְתְּכֵנו דְאוֹת סַמ"ךְ רְמוּז בַּה סְמִיכָה וְהַגְנָה, וְסִפָּה גַם כֵּן מִתְחַלֵּת בְּסַמ"ךְ וְהִיא כְּנֶגֶד אֵמָא, לְפִיכֶךָ מִצְוֹת סִפָּה הִיא מְגַנָּה וּמְצַלֵּת. וּמְצִינֵנו דְבַר זֶה מְפָרֵשׁ בַּתּוֹרָה (ויקרא כג מג) 'לְמַעַן יִדְעוּ דַרְתֵּיכֶם כִּי בַסִּפּוֹת הוֹשְׁבֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהֵם עֲנֵנִי כְבוֹד. וְעֲנֵנִי כְבוֹד הָיוּ מְגֹן וְצַנָּה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מְכַל צַד מִן הָעֲלִיוֹנִים וּמִן הַתַּחְתּוֹנִים, הַכִּי נָמִי מִצְוֹת סִפָּה שֶׁהִיא כְּנֶגֶד עֲנֵנִי כְבוֹד מְגַנָּה עַל הָאָדָם.

וְהַגְנָה סַתְרֵי וּמְגַנֵּי אֶתָּה רְאֵשֵׁי תְבוֹת וְסוֹפֵי תְבוֹת גִּימַטְרִיא 'סוֹפָה' עִם הַכּוֹלָל, וְזֶהוּ סַתְרֵי וּמְגַנֵּי אֶתָּה, דְהֵינּוּ עַל יְדֵי מִצְוֹת סִפָּה תִהְיֶה לִי סֵתֵר וּמְגֹן, כִּי 'לְדַבְרְךָ יִחְלָתִי' שִׁפְתְּכֶת בַּתּוֹרָה 'כִּי בַסִּפּוֹת הוֹשְׁבֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' שֶׁהֵם עֲנֵנִי כְבוֹד, וְכִשֵּׁם שֶׁעֲנֵנִי כְבוֹד הָיוּ מְגַנֵּים עֲלֵינוּ כֶּךָ הַסִּפָּה, וְזֶהוּ 'לְדַבְרְךָ יִחְלָתִי':

שֵׁם מִשְׁמוּאֵל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

החיצוניים ורדפים אחר רשם העברות שעדין נשאר באדם אחר התשובה והאדם נטמן מהם בתוך הסכה

עֲנֵן הַהֲגָנָה שֶׁבַסִּפָּה. דְהַגְנָה הָעוֹנוֹת מִתְכַּפְּרִין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יוֹם הַכַּפּוּרִים. וְיִדְוַע לְשׁוֹן רַש"י (בראשית לב כא) דְכַפְּרָה הִיא לְשׁוֹן סְלוֹק וְקִנּוּחַ. וְהֵינּוּ דְמְכַל עֲבָרָה נִבְרָא מְלֶאךָ מִשְׁחִית, וְהוּא עֲצָמוּ הוּא הַמְיֻסֵר אֶת הָאָדָם, בְּסוֹד (ירמיה ב ט) 'תִּסְרָךְ רַעְתָּךְ, וּבְאֶמְרָם ז'ל' (סוטה ג:) כֵּל הָעוֹבֵר עֲבָרָה אַחַת בְּעוֹלָם הִזָּה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹלֵכֶת לְפָנָיו לְיוֹם הַדִּין.

וְלִשׁוֹן מִלְּפָנֶיךָ הֵינּוּ שְׂדֵבּוּקָה בּוֹ, וְכַפְּרָה שֶׁהִיא סְלוֹק וְקִנּוּחַ הֵינּוּ שְׁנֵתְפָרְדָּה מִמֶּנּוּ הָעֲבָרָה וְאֵינְנָה דְבוּקָה בּוֹ עוֹד, וּמְכַל מְקוֹם מְצִיאֹת הָעֲבָרָה עֲדִין לֹא נִעְדָּרָה לְגַמְרֵי, עַל כֵּן עֲדִין רוֹדְפִין אַחַר הָאָדָם לְהַכְנִיס בּוֹ מִחֻשְׁבוֹת רַעוֹת וְלַכּוֹד אוֹתוֹ בְּחַרְמוֹ אִף שֶׁהוּא עוֹמֵד בַּחוּץ. וְכַעֲזֵן הַנְּחַשׁ שֹׁפֵתָה לְחַנָּה. אִף שֶׁעֲדִין יֵצֵר הָרַע לֹא נִתֵּן בְּהֵם, מְכַל מְקוֹם הֵיזָה עוֹמֵד מִבַּחוּץ וּמִפְתָּה, וְאֵיתָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים שֶׁהִיזָה עוֹמֵד מַחוּץ לְגַמְרֵי.

כֵּן נָמִי הָעֲנֵן אַחַר הַכַּפְּרָה שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים. זוֹלַת עַל יְדֵי תְשׁוּבָה שְׁלֵמָה מֵאֲהָבָה שְׂוֹדוֹנוֹת נַעֲשׂוֹת כְּזִכּוּת, אָבָל כָּל שְׂאֵינְנָה תְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאֵפִילוּ בְּתְשׁוּבָה מִירָאָה שֶׁהָעֲבָרָה נַעֲשֵׂתָה כְּשֶׁנִּגְנָה, עֲדִין מְצִיאֹת הָעֲבָרָה לֹא נִעְדָּרָה, שֶׁהִרֵי אִף הַשּׁוֹגֵג צָרִיךְ כַּפְּרָה.

הסכה היא שמות הקדושים

וְלִזָּה בָּאָה מִצְוֹת סִפָּה שֶׁיְהִיָּה הָאָדָם מְטָמֵן בַּסִּפָּה שֶׁהִיא כְּלָה הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, וְחַל שֵׁם שְׁמִים עַל הַסִּפָּה (סוכה ט), וּמִמִּילָא אֵין כַּחוֹת הַחִיצוֹנִים יְכוּלִין לְהַכְנִס שְׁמָה, וְכַעֲזֵן שִׁפְתוֹב (תהלים ה ה) 'לֹא יִגְרַךְ רַע'. וְכִמּוֹ שֶׁהִגִּיד כְבוֹד קְדוּשַׁת אֲדָמוֹר הַרִי"ם זְצִלְהָה"ה מְגוֹר בְּדַבְרֵי הַזֹּהֵר הַקְּדוּשׁ (ח"ג ק). וּמֵאֵן דְּלִיתִיהּ מְגוֹזַעַ וְשִׁרְשָׁא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל לֹא יְתִיב בְּהוּ יִפּוֹק גְרַמְיָה מִתַּחוֹת צִלָּא דְמַהִימְנוּתָא, שֶׁהַכְּפֻנָה עַל הַכַּחוֹת הָרְעִים וּמְלֶאכִי מִשְׁחִית, עַד כָּאֵן דְּכָרְיוּ.

החיצונים אינם יכולים להביט על הסכה מרב זהר קדושתה

וְנִרְאָה שֶׁלֹּא לְבַד שְׂאֵינָם יְכוּלִין לְהַכְנִס לְסִפָּה, אֲלֵא שְׂאֵינָם יְכוּלִין לְהַבִּיט כְּלָל לְסִפָּה, כִּי עֵינֵיהֶם טְרוּטוֹת מְחַמַּת הָאוֹר הַגְּדוֹל הַמְאִיר בַּסִּפָּה. וְאֵם כֵּן הָאִישׁ שֶׁטָּמְוֵן בַּסִּפָּה הוּא מְסַתֵּר מְצִינֵיהֶם לְגַמְרֵי (תרי"א):

ועין בלקויטי תורה סוף פֿרשת תבא, בדבור המתחיל ויקרא מִשֶׁה, כְּמִשַׁל הָאָדָם שֶׁצִּהְבוּ פָּנָיו מֵרַב אֹרֶה וְשִׁמְחָה, כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ הָאָמִתִּי כו', כִּף כְּשִׁזְכֹּר הָאָדָם עַל ה' שֶׁהוּא אוֹתָהּ הָאָמִתִּי כו', וְעַל דֶּרֶךְ זֶה יוֹכֵן עֲנִין הָאֲשִׁפִּיזִין דְּסִכּוֹת שְׁמַאֲרִים מְדוּתִיו תְּבַרְךָ הַעֲלִינּוֹת, עַל כֵּן רְאוּי שִׁישְׁמַח הָאָדָם מֵהֶם (ביאורי הוהר פרשת אמור):

ישא ברכה

רבי שאול ידידיה אלעזר ממודוניץ זיע"א

הופעת האשפיוזין כסיוע להטית הזכות בחשבון עונות המתעורר בסכות | באור הענין על פי משל נאה

ענין האשפיוזין בחג הסכות. אבי אדוני זקני זצוק"ל מקאזמיר אמר, מהו ענין האשפיוזין בחג הסכות, וגם מה ענין שמחת תורה מיד אחר חג הסכות.

אלא משל לאדם אחד שהיה לו בית מסחר, והיה דרכו לנסע לעיר הגדולה לקחת סחורה בהקפה לשלם בזמן מגבל, והנה גלקה סחרו בהפסדות והגיע זמן ולא היה לו מה לפרע, והלך אל הסוחר והתנצל לפניו איך היה לו הזקות שונות.

הסוחר בטוב לבו הפחית לו מן החוב איזה סכום, והגביל זמן חדש על השאָר, אָבַל גַּם אִזּוּ לֹא הָיָה לוֹ מַה לְשַׁלֵּם, וְחֹזֵר עוֹד הִפְעֵם אֶל הַסּוֹחֵר, וְסָפֵר לִפְנָיו אֵת כָּל לְבוֹ וּמֵר נִפְשׁוֹ, כִּי אֵין בִּיכְלֹתוֹ לְשַׁלֵּם גַּם זֶה הַסּוֹכֵם. וְהַסּוֹחֵר הָיָה נָדִיב לֵב, וְעָשָׂה לוֹ הַנְּחָה מִחוּבָתוֹ גַּם הַפְעֵם, וְהַגְבִּיל זְמַן בְּהִכְטַחַת הַקּוֹנֵה לְפָרֵעַ בְּמוֹעֵדוֹ בְּלִי שׁוּם טַעֲנָה.

והנה התחיל להתקרב ולבא זמן הפרעון, והקונה ראה כי אין כל בידו וכיסו ריקם, וביאין ברהה בא עוד הפעם בבשת פנים

דברי יחזקאל שדגא

רבי יחזקאל שדגא מסטרופקוב זיע"א

נכנסים לסכה עם המנפים - הינו ששמחת חג הסכות משפעת ומרגשת אף אצל פשוטי העם

הענין שנוכנסים לתוך הסכה עם השטיוול [מגפיים], כמו שכתוב בספר הקדוש דברי יחזקאל בשם הרב הקדוש מורנו הרב צבי מרימאנאו זצ"ה, נראה לי על פי דברי הדברי חיים על חנכה עד שתכלה רגל מן השוק עד שתכלה רגלי דתמרודאי (שבת כא:), הכונה שגרות חנכה מאירים עד מקומות השפלים ביותר הנרמזים ברגלים.

והנה בסכות היה שמחה עצומה גם בין המון העם, כמו שרואין גם עכשו שאפלו פשוטי עם קונים ארבעה מינים ומצרים הסכה בשמחה רבה מאד מאד, וכן צדיקי הדורות מכניסים אור תורה ועבודה בלב כל פשוטי עם על ידי מצות סכה.

וזה פנת הנ"ל שנוכנס עם השטיוועל שהם מלבוש הרגל, הינו שהרים כל מדרגות פשוטי עם למעלות רמות ונשגבות מאד:

אושפיוזין

באורי הזהר

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א בעל הצמח צדק

ענין האשפיוזין הוא הארות עליונות ומכאיים שמחה לאדם | תשובה על פגם הברית גורמת לאדם שיהיה אושפיוזין לשכינה

הנה מה שזכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיוזין, לפי שלא היה במקירתו של יוסף כו', מזה יובן גם כן לענין הסכה, שיהיה האדם אושפיוזין לאושפיוזין עליון, זהו על ידי שיעשה תשובה על פגם הברית כו'.

שוותר להם הקדוש ברוך הוא גם שליש האחרון, ומחל להם כל העונות ביום הכפורים, אבל איך ישאו פנים לעשות עוד מקנה וקנין עם הבורא יתברך, אם נתקלקל הבטוחות שלהם בפניו.

ומה ישראל עושים, הם מזמינים בימי חג הסוכות את האשפזין, הם אבות המשפחה והקרובים. ומזמינים ביום הראשון את אברהם אבינו, הוא הנותן לנו קצת מן החסד שלו הגומל חסדים טובים, ויצחק אבינו נותן לנו ממדת הגבורה שלו, התגברות על הוצר, ויעקב אבינו ממדת התפארת שלו, וכן משה רבנו, אהרן הכהן, יוסף הצדיק, ודוד המלך.

לכך ביום טוב הראשון הוא ראשון לחשבון העונות, כי אז ישראל מתחילים לבוא בדין וחשבון לפרע חובת העונות. וכאשר עוברים על האשפזין במשך ימי החג, נתקבץ מהם מנדבת הזכותים שלהם ומדויתיהם הטובות, סכים הגון די והותר לפרע כל חובת עונותינו, ואזי אנו עושים שמחת תורה.

וסים אבי אדוני זקני זצוק"ל בזה הלשון: און אז מ'האט זיך שוין אפגערעכענט און זוכה געווען צו בעעהלהען דעם גאנצען חוב מאכט מען זיך שמחת תורה] - וכאשר כבר ערכו התחשבנות, ויכו לשלם את החוב במלאו, עושים שמחת תורה, לכך שמחת תורה מיד אחר חג הסוכות:

אמרי אמת

רבי יהודה ליב איג'ר מלובלין זיע"א
מי ששמו כשם האשפזין יכול לעורר בקרבך
קדשה

המנהג בין צדיקי הדור שהאנשים ששמן בשמות האשפזין מחשיבין לשמן

אל הסוחר והתנפל לפניו בתחנונים, והסוחר נתמלא עליו רחמים ומחל לו הכל.

אבל הקונה זה, אם כי נתן לו חרות מן החוב, כל זה איננו שנה לו, כי פסקה הבטוחות ממנו ואיך יבוא עוד בקשר המשא ומתן. מה עשה, הזמין את קרוביו וספר להם את כל מדוי לבו, שאינו יכול עוד לשית עצות בנפשו, כי נמצא הוא בצר ובמצוק בלא סחורה ובלא משא ומתן.

הקרובים הרגישו בצערם והתנדב כל אחד כפי יכולתו והתקבץ מהם סכום החוב, ופרע להסוחר ונעשה בטוח, חזק את בית מסחרו בסחורה ונתבסס מצבו.

כן הוא הנמשל אצל ישראל, כמדרש תנחומא הובא בטור ארח חיים (סימן תקפא) וזה לשונו: ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עונות. משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו, בא אליה בחיל לגבותו, כשנתקרב אליה בעשרה פרוסאות יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה לתן, הניח להם שליש. בין שנתקרב יותר יצאו בינוני העיר לקראתו, הניח להם שליש השני. כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל.

כך המלך זה הקדוש ברוך הוא, בני המדינה אלו ישראל שמוסגלים עונות כל השנה. ערב ראש השנה הגדולים מתענים ומותר להם שליש עונותיהם, בעשרה ימים בינונים מתענים ומותר להם ב' שלישים, ביום הכפורים הכל מתענין ומותר להם הכל. כמוצאי יום הכפורים עוסקים במצות ספה ולולב ואין עושין עונות, לכך קוראין יום טוב הראשון ראשון לחשבון עונות עד כאן לשונו.

וקשה שהיה צריך לומר ראשון לחשבון המצות. אלא הענין הוא, כי אף

הקדוש (ח"ב קמט: וקפד:), והוא פשוט למכינים
(סוכות תרע"ח):

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

עשר ספירות רמוזים בלולב ומיניו

וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ
דַּעֲשֶׂה תַבּוֹת נֶאֱמָרוּ כָּאֵן בְּלוּלֵב
וּמִיָּנִיו, וְהֵם 'פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפַּת תְּמָרִים וְעֵנָף
עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נַחַל', הֲרִי כָּאֵן יו"ד תַּבּוֹת נֶגֶד
יו"ד ספירות, לְחִמּוֹ דְּכָל עֶשֶׂר ספירות יִשְׁנֵם
בְּלוּלֵב.

גַּם, אִם תִּחְשַׁב עֲשֶׂה תַבּוֹת הַנּוֹכְרוֹת וְתוֹסִיף
עֲלֵיהֶם כְּלָלוֹת כָּל אוֹתוֹת הַפְּסוּק מֵרֵאשׁוֹ
וְעַד סוּפוֹ, יַעֲלֶה הַכֹּל בְּחֶשְׁבוֹן 'כֶּתֶר חֲכָמָה
בִּינָה חֶסֶד גְּבוּרָה תַפְאֲרַת נִצְחָה הוֹד יְסוּד
מְלָכוּת', וְתוֹסִיף עֲלֵיהֶם יו"ד הַיּוֹ"ת שֶׁלָּהֶם,
לְהוֹדִיעַ שֶׁכֹּל עֲשֶׂה ספירות אֲגוּדִים בְּלוּלֵב
וּמִיָּנִיו (פֵּרֶשׁת רֵאָה):

אביר יעקב

רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א

טעם עצו ופריו שנה - שהכנים יהיו דומים
לאבותיהם

עֵנִין אֶתְרוֹג שְׁטַעַם עֶצוֹ וּפְרִיּוֹ שָׁוִים (סוכה
ל.ה.), בָּא לְהוֹרֹת שְׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים
לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַעֲבוּדָה שִׁהְיֶה טַעַם עֵץ וּפְרִיּוֹ
שָׁוִה, פְּרוּשׁ שִׁהְיֶה הִלְדִּים, הֵינּוּ הַפְּרִי, כְּמוֹ
הָעֵץ, שֶׁלֹּא יִסּוּרוּ חֵס וְשְׁלוֹם מִדְּרָף ה', וְכִּי
כָּל הַעֲבוּדָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת 'בְּנִעְרִינוּ וּבְזִקְנִינוּ
גִּלְדָּ' (שמות י ט), שְׁגֵם לְדִינוּ הַקְּטָנִים וְהַזְּעִירִים
תִּתְחַבֵּן עַל בְּרַפֵּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

וּמִן יְרֵאת הַרוממות מִן יְמֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם
הַקְּדוּשׁ וְעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, צְרִיכִים

לְקַדְּשׁ הַיּוֹם בְּסֻכּוֹת. וְהַעֲנִין בְּנֵה יֵשׁ לֹמֵר
עַל פִּי דְאִיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז'ל אֲשֶׁר כָּל שֵׁם
שְׁקוּרִין לְאָדָם יֵשׁ לוֹ שִׁכּוֹת לְזֶה הָאִישׁ בְּפְנִימִיּוֹת
שְׂרָשׁוֹ, וְגַם שְׁאֲנוּ רֹאִין אֲנָשִׁים שְׁשֻׁמִּם כְּשֵׁם
הַגְּדוּלִים וְאִין לָהֶם אֵף שְׁמִץ מִהֶם בְּגִלּוּי, עִם
כָּל זֶה מֵהַפְּנִימִיּוֹת שָׁלוֹ אִם יִרְצֶה לְעוֹרֵר אוֹתוֹ
יִמְצָא בְּשְׂרָשׁוֹ אוֹתוֹ הַכַּח מִקְּדֻשַׁת הַשֵּׁם שִׁישׁ
לוֹ.

וּכְחַג הַסֻּכּוֹת נַעֲשֶׂה מְבָרַר בְּחִינַת הַשְּׂרָשׁ
וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּדֹאִיתָא
בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ מֵאֵן דְּאִיהוּ מְגוּעָא וְשְׂרָשָׁא
דִּישְׂרָאֵל יְתִיב תַּחוּת צֵלָא דְמַהִימְנוּתָא, וְהוּא
בְּחִינַת יַעֲקֹב שֶׁהָיָה נָקִי בְּשִׂרְשׁ לְדָתוֹ בְּלֵי פְּסֻלַּת,
כִּי כָּל הַפְּסֻלַּת שֶׁהָיָה נִצְרָף לְצֵאת כְּבֹר יָצָא:

ארבעה מינים

שם משמואל

רבי שמואל מסוקבטשוב זיע"א

מנהג צדיקים לקנות אתרוג רק לאחר יום
כפור כיוון שרוחצים אותו בדמעוניהם

שִׁמְעֵנוּ עַל הַקְּדוּשִׁים בְּדוֹר שֶׁלְּפָנֵינוּ, שֶׁלֹּא
רָצוּ לְקַנּוֹת אֶתְרוֹג עַד אַחַר יוֹם
הַכַּפּוּרִים, בְּאֶמְרַם שֶׁלְּפִי מַסַּת הַתַּפְּלָה בֵּן מוֹדֵמֵן
לָהֶם אֶתְרוֹג נָקִי, וּבְדַמְעוֹתֵיהֶם מְדִיחִין אֶת
הַכַּפְתָּמִים מִן הָאֶתְרוֹג שֶׁלָּהֶם.

וַיֵּשׁ שִׁהְיֶה כַּחַם יָפֵה, וְלִקְחוּ אֶתְרוֹג צְרוּר
כְּמוֹ שֶׁבֵּא מִמְּרַחֲקִים, וְלֹא רֵאוּ אוֹתוֹ
וְלֹא פָתְחוּ אוֹתוֹ כְּלָל עַד יוֹם א' סְכוּת שֶׁפָּתְחוּ
אוֹתוֹ לְמַצּוּה, וְהָיָה נִמְצָא תְּמִיד הָדָר וּמֵהָדָר.

וְהוּא מֵתֵאִים לְדַכְרִינוּ שְׁבֻכּוֹת הַצְּלוּתִין
וְהַבְּעוּתִין, שֶׁהֵם הַמְּטַעְמִים, זוֹכִין
לְמַצּוֹת לוּלֵב, וּבְכּוֹת הַשּׁוֹפָר שֶׁהוּא דְגַמַּת
וַיִּבֵּא לוֹ יֵינ' זוֹכִין לְמַצּוֹת סֶכֶה, דְּבִזְהַר הַקְּדוּשׁ
דְּסֶכֶה הִיא אִימָא שֶׁמְסַכַּת עַל בְּנִין, וְעֵינ' בְּזִהַר

וכמו כן בנוגע לענין הפרט של כל אחד מישראל, בעתים החשכים שהוא בבחינת בלי טעם ובלי ריח, שהולך חשכים ואין נגה לו, העצה עבורו להתאגד ולהתאחד ולישב בשבת אחים גם יחד, ועל ידי זה גם עליו יהל אור:

הושענות

אמרי קדש

רבי יצחק מאמשינוב זיע"א
 ככל שמתעלה האדם רואה יותר מה שפגם **צריכים** להבין למה אומרים הושענות בסכות שהוא זמן שמחתנו וכבר הכל מתקן. והענין הוא, שסכות הוא זמן גדול מאד, וכל מה שנתעלה האדם יותר הוא רואה יותר מה שפגם, וישעדין לא תקן כלום, ומשום הכי דוקא בזמן שמחתנו שאנו בדרגה פנה אומרים הושענות:

אשי ישראל

בט"ם נבי שלמה ממונקאטש זיע"א
 טעם סמיכת ההושענות למלך מהלל בשתכחות על פי משל
שמעתי בשם מורי ורבי הרב הקדוש מורנו הרב שלמה שפירא זצוק"ל אבד"ק מונקאטש שפרש סמיכת אמרינו הושענא מיד אחר שמסיימים ברפת ההלל 'מלך מהלל בשתכחות'.

ישא משלו ויאמר, שפעם אחת נחלה איש עני ואביון רחמנא לצלן מאד, ופתאם נשמע שבא להעיר הרופא של המלך שנקרא הויפסארצט, וכששמע העני שמח מאד בזה שבא רופא גדול וממחה למקומו, שעל ידו תעלה ארכה למחלתו, אפס נזכר שאין בידו

להנהיג את הילדים והצעירים לימי סכות, שזה בחינת אהבת השם יתברך שבאים אז ליראה מתוך אהבה:

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א
 אגידת כל המינים יחד רמו שאף בעלי מדרגה זקוקים לעתים לבחינת אמונה ועבודה ללא הרגשה

אתרוג יש בו טעם וריח, לולב טעם בלי ריח, הדס ריח בלי טעם, ערבה לא טעם ולא ריח (ויקרא רבה ל יא) מרמז נגד קללות ישראל, שלפעמים עולים למדרגת טעם וריח, ולפעמים בחינת לא טעם ולא ריח, רק 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך' (סליחות).

וכן אצל כל אחד ואחד בפרטות, יש עתים שהוא מרגיש בקיום מצות ה' טעם וריח וכו', ועתים אינו מרגיש לא טעם ולא ריח בעבודתו יתברך שמו, אלא עובד לה' כשור לעל וכחמור למשא, בלא שום אור ורגש, והוא בחינת אמונה פשוטה.

ונרמז באגדה שאוגדים מסביב לכלם, בחינת 'ואמונתך סביבותיך' (תהלים פט ט), שכל בעלי מדרגה צריכים לבחינה זו שאין בה לא טעם ולא ריח רק אמונה פשוטה, כמאמר הבעל שם טוב זי"ע שאחרי כל השגותי הנני פתי ומאמין, שהכל צריכים למדת האמונה. 'אני ראשון ואני אחרון', למעלה מכל השגות ולמטה מכל הירידות אני הוא.

רמז נוסף – עצה להתאגר עם הצדיקים ובשבת אחים

עוד נרמז בענין האגדה של ארבעה המינים, שאפלו פושעי ישראל שאין בהם לא טעם ולא ריח, העצה עבורם שיהיו אגודים ומקשרים עם הצדיקים שיש בהם טעם וריח, ועל ידי זה יהיה גם להם עליה.

בית יעקב

רבי יעקב מאיז'ביצה זיע"א

השמחה לא היתה מאכילה ושתייה אלא אך ורק מחמת האור והצותא

מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו (סוכה נא). הנה לא נזכר שם בגמרא שום אכילה ושתייה, רק האור שהיה שם והצותא. כי באמת עקר שמחה הוא מצותא ומאור השם ותברך שמיאיר לאדם לדעת מה הוא אצל בוראו, כי השם ותברך ברא את האדם שאחד קבל מתברו, ועקר הגלות בא מצרת עין, ובשמחת בית השואבה כל אחד הוציא טובו מה שסגל בעבודת השם ותברך וקבל אחד מתברו:

תורת מנחם

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

סתירה בדברי הרמב"ם אודות מליחת נסוך היין

מצינו סתירה לכאורה בדברי הרמב"ם: כתב הרמב"ם (איסורי המזבח פ"ה הי"א): מצות עשה למלח כל הקרבנות וכו' חוץ מיין הנסכים כו'. ובמקום אחר (מעשה הקרבנות ט"ז הי"ד) כתב: יין וכו' נותן עליו מלח ומנסכו.

רק נסוך היין שבחג הסוכות הזקק למליחה

והבאר בזה, שיש חלוק בין נסוף היין שבכל השנה בלה לנסוף היין שהיה בחג הסוכות יחד עם נסוף המים: נסוף היין שבכל השנה בלה – היה טפל ושירים לזריקת הדם, ולכן, כשם ש'שירי הדם היה שופך על יסוד המזבח', כך גם דינו של היין, שהיה יוצק על היסוד (ולא בהספלה). וכמו כן לא היה היין טעון מלח, כיון שאינו קרוב בפני עצמו, אלא רק שגרי הקרבן.

לפרטה שום שנה פרוטה ואיך יכול לקרות אותו אליו בלי שום שלום שָכר.

והנה מחמת רב חשקו שיבקר אותו זה הרופא הגדול, רחש לבו דבר טוב ושלח אליו על ידי בני ביתו ושם בפיהם לשחרו מאד מאד שיבא אליו ולהגיד לו – הן אמת שהוא עני ואין ידו משגת לשלם שָכרו, אבל בכל זאת לא ישיב פָּנָיו ריגום, לבעבור שעל ידי מעשה זאת שישתדל לרפאותו יהיה מהלל בתשבחות בשערים שפנה אל ערער בקסד חנם.

והנמשל הוא, שהן אמת שאין אנו פְּדָאִים לבקש מלפָּנָיו שיושיענו כי אין בנו מעש, אך מחמת שהשם ותברך הוא מלך מהלל על ידי תשבחות שלנו – רצה לומר שמקבל תענוג וישבע רצון אם אנו מהללים אותו, על כן יושיענו עבור זה למען שנהלל אותו ותברך עד כאן, ודברי פי חכם חן:

שמחת בית השואבה

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

השמחה היא מחמת מחילת העונות ביום הכפורים

בשמחת בית השואבה שהשמחה היתה גדולה – שמחריעין בתצורות וכנורות ונבלים ובכל כלי שיר, הנה הטעם מחמת מחילת העון שהיה ביום הכפורים, לזה גדלה השמחה כל כך, על דרך כששבו ברא מבית האסורים לביתו ישמח מאד, כמו כן בחוטא אשר נתפס בידי היצר הרע, וביום הכפורים כשהקדוש ברוך הוא מצילנו מידו ומעבדות נעשו זכיות ויצא לחפשי מתחת יד היצר הרע תגדל מאד השמחה:

שהאדם מוסר את כל החיות ונהתלהבות שלול לקדשה, ואז באה עבודת השכל כענין טפל לזה, 'שיגרי הדם'.

אכל בחג הסוכות – שבא לאחרי העבודה וראש השנה עשרת ימי תשובה ויום הכפורים, שאז ישנו בגלוי ענין התשובה, שמתחרט על כל העבר, ומקבל על עצמו על להבא לעשות אף ורק רצון הקדוש ברוך הוא, **הנה** כאשר יהודי נעשה מזכר לגמרי, שאינו מציאות לעצמו, כיון שמסר את עצמו לגמרי להקדוש ברוך הוא – הרי כשם שישנה עבודה שלמה עם הכחות המקיפים, תיה יחידה, כמו כן ישנו עבודה שלמה וקרוב שלם עם הכחות הפנימיים, שראשיתם הוא השכל שבמח (שממנו נמשך אחר כך במדות שבלב), ואז בא ענין היין בתור קרבן בפני עצמו.

ונקדת הדברים: כאשר כל עניני העבודה דעשרת ימי תשובה נמשכים בגלוי 'ליום חגנו', ביזמן שמחנתנו – אזי באים בבת אחת הן העבודה דנסוף המים, שאין בזה טעם ודעת, כי אם מצד קבלת על בלבד, והן העבודה דנסוף היין, עבודה שלמה גם מצד הכחות השכליים, כפי שפועלים במדות שבלב ובמחשבה דבור ומעשה.

וכאשר ב' עניני העבודה הנ"ל ישנם אצלו בשלמות, אזי 'תהום אל תהום קורא לקול צנוניך' (תהלים מב ח), הינו, שמתבטלת אצלו המחיצה שבין מים עליונים ומים תחתונים, ונעשה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, בין נפשו האלקית ונפשו הבהמית, בין נפשו לגופו, ובין ארבע אמותיו וחלקו בעולם, שעושה בכל מקום דירה לו תבדיר. ואז נעשית השמחה האמתית – 'ישמח הנוה במעשיו' ו'ישמח ישראל בעשיו' (תשח"י עמ' 65):

אכל נסוף היין שהיה בחג הסוכות יחד עם נסוף המים – כפי שלמדים ממה שנאמר 'הסוף נסוף שכר לה', 'בשני נסוכין הכתוב מדבר, אחד נסוף המים ואחד נסוף היין' – אינו רק טפל לזריקת הדם (כשיגרי הדם), אלא יש לו גם דין של קרבן בפני עצמו.

וכיון שיש לו דין של קרבן בפני עצמו – הרי הוא טעון מלח, ויוצקים אותו (לא על יסוד המזבח, כשיגרי הדם, אלא) בספל שהיה בקרן מערבית דרומית של המזבח.

באור הנמשל והלמוד מוכר לענין עבודת ה' **ובאור** הנמשל מזה בעבודת האדם: יין, 'המשמח אלקים ואנשים' (שופטים ט ג) – מורה על עבודה באופן שיש להאדם טעם, הבנה והשגה, שזוהי כללות העבודה בתורה ומצוות עד כמה שיד שכלו מגעת.

ובמעמד ומצב בזה שישנו רק ענין היין, ללא ענין המים, הינו, שענין הקבלת-על אינו בגלוי אצל האדם (שהיה המעמד ומצב שבכל השנה בלה שבו היה רק נסוף היין, ללא נסוף המים) – אי אפשר לעשות מהיין (ענין השכל) עבודה עקרית, כי אם יהיה מנח בלו בשכל, הנה אף שלכתחלה יהיה זה שכל דקדשה, מכל מקום, ויכל אחר כך לסור מן הדרך כו'.

וכדאיתא במשנה (ברכות פ"ב מ"ב) 'למה קדמה פרשת שמע לזהיה אם שמוע, כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה ואחר כך מקבל עליו על מצוות', כי בשעה שחסרה ההקדמה דקבלת על מלכות שמים, אי אפשר לסמוך על האדם שיעמד על עמרו בקיום התורה ומצוות במשך כל היום בלו.

ולכן לא בא היין כענין בפני עצמו, אלא בתור טפל לזריקת הדם – שענין זריקת הדם על גבי המזבח בעבודת האדם הוא,

שבת חול המועד

שבת חול המועד

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

טעם המנהג שאין אומרים שלום עליכם בשבת חל המועד סכות - על ידי הנישכה בסכה ישראל גדולים ממעלת המלאכים

יש לתן טעם מדוע אין אנו אומרים שלום עליכם בליל שבת קדש בחל המועד סכות, על פי מה שפירשנו בענין שלום עליכם מלאכי השלום, שהם המלאכים המלוים את הנשמה הייתה מן העולם העליון והם מוסרים אותה למלאכים המלוים את האדם.

וטעם צרף המלאכים, מפני שצדק מעלת הנשמה בעולם העליון לעמת האדם שהוא בעולם הזה צריכין לאמצעים, והם המלאכים, עד בואה לאדם, עין בפרשת תבא [תרע"ב מאמר ב].

והנה בסכות שישאל יושבין בצלא דמהימנותא בענין שכתוב (שיר השירים א ד) 'הביאני המלך חדריו', והסכה שהיא גימטריא הן-ה אדני- מקפת אותם, הרי מחצתם לפני מלאכי השרת. וכענין שכתוב 'פעת יאמר לייעקב ולישראל מה פעל אל' (כמדובר כד כג), שפרש רש"י עוד עתיד להיות עת פעת הזאת אשר תגלה חבתם לעין כל שהם יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחצתם לפנים מלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל. וכדונמא זו היא הסכה והאושפזין עם ישראל בסכה שמעלת ישראל אז גבוהה ממלאכי השרת ואינם נצרכים לאמצעים.

ולא עוד אלא שיש לומר על פי מה ששמעתי מכבוד קדשת אבי אדמו"ר זצללה"ה שאמר בשם רבותיו זצללה"ה שבכל מקום קבוץ ישראל אם בא לשם מלאך נעשה בטל מפחד ה', פי (סנהדרין ט). כל בני עשרה שכינתא שריא.

על אחת כמה וכמה שיש לומר שאין ביכלת המלאך לבוא אל הסכה מפני פחד ה' ומקור גאווה כי חל שם שמים על הסכה, והאושפזין גבוהין הרבה מן המלאכים פידוע, אם בן אין מקום לאמצעים כנ"ל.

ואינו דומה למקום קבוץ אנשים בשבת דעלמא אף דמלאך נחבטל שמה כנ"ל, הינו מחמת הקבוץ ולא מחמת הפרט, ויכול לבוא לתוף לבו של כל פרט ופרט, אבל בסכה שכל פרט ופרט הוא כל כך מגובה, אין זה תימא שאין מקום לכל לאמצעים. וכזה תוכחת מגלה לכל איש היושב בסכה לידע מה שלפניו (שבת חוהמ"ס תרע"ג):

הושענא רבה

נחלי בינה

בשם רבי חיים מצאנז זיע"א

שלושה פרושים להושענא רבה

הגאון הצדיק אב"ד לאדין שליט"א נסע על חג הסכות בשנת תרצ"ט אל הרב הקדוש רבי שלום אליעזר מראצפערט זצ"ל, והרבניית עליה השלום שהיתה בת הגאון הקדוש רבי מרדכי דב מהורנסטייפל זצ"ל (חתן רבנו הקדוש) אמרה בשם אביה זיע"ה שהושענא רבה יש לו ג' פרושים.

א. הושענא רבה - העלף די גרויסער באשעפער [הושענא הקל הגדול]. **ב.** הושענא רבה - העלף א גרויסע ישועה [הושענא בישועה גדולה]. **ג.** הושענא רבה - העלף אסאך יודען [הושענא להרבה יהודים]. ודברי פי חכם חן (הקדמה):

שמיני עצרת

מקור ברוך

רבי ברוך מסענרט זיע"א

'עצרת' מלשון 'אוצר' - יום זה אוצר בתוכו את כל בקשות ודמעות הימים הנוראים

שמעתי משמיה של הרב הצדיק מצאנז זיע"א על הפסוק 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', שלכן נקרא שמחת תורה בשם עצרת, כי יום זה הוא האוצר שבו כלולים התפלות ובקשות, דמעות והרהורי התשובה של ימים הנוראים, וכל הישועות ורפואות ונחמדות שפעלו ישראל בימים אלו.

וידוע אשר האותיות שהם מאותו המוצא מתחלפים זה בזה. ואם פן ע' יכול להתחלף בא' והיו כאלו כתיב 'אצרת', מלשון אוצר, שיום זה הוא האוצר של כל הדברים הללו, ואנו צריכים למצא עצה איך לפתח את האוצר הקדוש והיקר הזה ולהוציא משם יראת שמים ורפואות וישועות של כל ימי הרחמים:

ויחי יוסף

רבי יוסף מפאפא זיע"א

בשמיני עצרת מגיעים למדרגה שגם הגוף מרגיש הנאה מעבודת ה'

יש לפרש 'עצרת תהיה לכם' וכו', שאחר שעסקו בגי' ישראל בימים הקדושים במצות הרבה, מתוך כך ננדפף הגוף באפן שמרגישת גם היא הנאה וקורת רוח בתורה ותפילה ועבודת השם ותבונה, ואינה מרגישת הנאה כל כך בענינים גשמיים פאכילה ושתייה וכיוצא בזה.

מעשה בהרה"ק הצמח צדיק זיע"א

על דרך שמספרים עובדא מהרב הקדוש הצמח צדיק מוויזניץ זי"ע, שפעם כשפא מבית המדרש ביום טוב אמר, הנה חציו לכם

כבר קימנו ועכשו נלך לקים חציו לה'. דאצלו היה התפלה בבחינת לכם שהגוף הרגיש הנאה ורחינית, והאכילה והשתייה היתה אצלו בבחינת לה'.

מעשה בהרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

וכן שמעתי עובדא מפרן הגאון הקדוש אךמו"ר מורנו הרב ישכר דב מבעלזא זי"ע, שפעם אחת כשהתפלל ביום הכפורים לפני העמוד טעה ושכח איזה דבר, והתסידים לא רצו להזכירו פמוכן.

ואחר התפלה פנה מרן ז"ל להתסידים ואמר להם: היתכן שלא הזכרתם אותי, והמשיך ואמר, דאיתא במסכת יומא (יח.) ערב יום הכפורים עם השכה לא היו מניחין אותו לאכל הרבה מפני שהמאכל מביא את השנה, משמע מזה שבלא טעם זה היה יכול לאכל הרבה. והיתכן.

אלא הענין הוא, דהתהן גדול נתעלה בערב יום הכפורים למדרגה נשגבה מאד, ומחשבותיו היו משוטטות בעולמות עליונים, עד דלא חלי ולא מרגיש באכילתו, והיה יכול לאכל שור שלם ולא יהיה מרגיש כלל, על כן היו צריכין לעקבו שלא לאכל הרבה, עד כאן דבריו.

כאור הפסוק 'כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי'

וענין זה לרמז בפסוק (תהלים סג ו) 'כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי'. ויש לפרש הפונה, דדוד המלך היה במדרגה גבוהה, שששקה מהלל ומשבח להשם ותבונה בפיו בשפתי רננות, דהנינו בתורה ובתפילה, היה גופו מרגיש שמחה ותענוג ורחיני כמו בעת שאדם אוכל לשבע נפשו וכו'.

וזה יש לרמז גם כן בפסוק 'עצרת תהיה לכם', דעצרת הוא מלשון עצירות ומניעה, והפונה, דבשמיני עצרת אחר שעסקתם בימים

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

באור החלוק בין 'עצרת' האמור בשביעי של פסח ל'עצרת' האמור בשמיני עצרת על דרך העבודה הפנימית

להבין מה שגאמר 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם' (במדבר טז לה). ובשביעי של פסח פתיב 'עצרת להנה אלוקיך' (דברים טז ח). ענין שבעת ימי הפסח ימי יציאת מצרים הוא זמן התעוררות בחינת אהבה רבה ממש להמלה כו', אך ביום השביעי שהוא בחינת אהבה רבה בהתגלות 'עצרת לה' אלוקיך, ופרשו פנין אם רץ לך שוב לאחד (ספר יצירה).

וכמו שגאמר 'פלה שארי ולבבי צור לבבי' (תהלים עג כו), פרוש שמתחלה 'פלה שארי ולבבי' בכלות הנפש ממש, ואחר כך 'צור לבבי', 'צור' הוא מלשון חזוק וכמו שגאמר 'הצור תמים פעלו' (דברים לב ד), דהינו שיתחזק במעוזה להיות שבעל כרחך אתה חי כו' (אבות פי"ד מכ"ב) כדי להיות לו יתברך דינה בתחתונים, וצריך לעשות משכן ומכון לשבתו על ידי עסק התורה והמצוות שיהיה הנהגה בבחינת אלוקיך דהינו שיהיה שורה ומתלבש בתחתונים.

וזהו בחינת עצרת של שבעת ימי הפסח, לעצור ולכלא את הרוח והנפש שלא יצאו מנרתיקן ויתבטלו ממציאותן באהבה רבה זו, רק להיות כאש עצור בלבם בבחינת רצוא ושוב.

אך בחינת עצרת של חג הסוכות הוא ענין מה שגאמר 'תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק' (תהלים קיט קעב). והוא כי על ידי עצרת ימי תשובה זוכה ישראל לבחינת תשובה מאהבה, וזדונות נעשו לו פזיות.

ולכן נמשך מלמעלה למטה גם כן אהבה רבה מאד אהבה בתענוגים בכל ימי הסוכות בבחינת 'ימינו תחבקני', שהוא כמו למשל מי שמחבק את חברו אינו מניחו לנטות

הקדושים במצות הרבה, אזי בעת שתעסקו בעניני לכם לא תהיו מרגישים הנאת הגוף כל כך, רק יהיה באפן של עצירות ומניעה, ועקר הנאה וקורת רוח יהיה בעסק עבודת השם יתברך:

ייטב פנים

רבי מוטיאל יהודה מסיגעט זיע"א

עצרת תהיה לכם – רמז נפלא על כך שמאריכים בתפלה בשמיני עצרת ועוצרים את זמני סעודת היום

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. על הדרך סטפטיא דאורייתא יאמר הפתוב, כי איתא בגמרא (פסחים טז:) ובשלחן ערוך ארח חיים (תקכט א) מצות יום טוב לחלקו חציו לה' לבית המדרש, וחציו לכם לאכילה ושתיה. ובהג"ה מאחרין לבוא לבית הכנסת וממחרין לצאת משום שמחת יום טוב, ועין שם במגן אברהם.

אמנם בשמיני עצרת ושמחת תורה מנהג הצדיקים וחסידים להאריך בתפלה ובהקפות, ויש שעושין הקפות פחצות הלילה, ומאריכים בהם ואוכלים הסעודה קדם אור הבקר, וממילא מאחרין ביום לבוא להתפלל ומתפללין עד סמוך לערב, ואז אוכלים סעודת היום, אם כן מאחרין זמן של אכילה ושתיה הנקרא לכם.

ולכא מידי דלא רמיזא באורייתא, על כן אומר אני שזה שאמרת תורה ביום השמיני עצרת תהיה לכם – גלומר שהתירה התורה ביום השמיני שיהיה עצור בחינת 'לכם', הינו לעצור זמן של אכילה יותר מבשאר ימים טובים. 'כל מלאכת עבודה לא תעשו כי אם והקרבתם עולה וגו' – כמשמעו, וכן בתפלה שהוא במקום קרבן, כדכתיב (הושע י ד) 'ונשלמה פרים שפתינו':

אשר אמרת ויצא ככר מפיך, וגם עתה פן הוא, כי בכל יום אנו מכרכין 'נותן התורה' שנותן לנו בכל יום כמו שנאמר 'ואשם דברי בפיך כו' (ישעיה נא טו), אלא שאני עונה אתריך מה שאמה מוציא מפי שהוא התגלות דבר ה' באמרי פי בחינת 'ואמת ה' לעולם' ואין אני עושה כלום אלא כפי שיעונה למה שאחרים אומרים (וזהו מעלה 'תרה ועצומה שבפסק התורה ולא הכל זוכים לזה. אלא שבשמיני עצרת זוכים נשמות ישראל ומקבלים בחינה זו להיות 'ואשים דברי ממש בפיך').

ומהיכן אֲזָכָה לָךְ, מפני 'פי כל מצותיך צדק' – פי כל המצוות הם המשכות לבחינת צדק שתהא מתעלה בבחינת 'לפניך יהלף', ובפרטות על ידי מצות סבה ולולב. ומשם נמשך בחינת 'וישם לדרך פעמיו', שיתגלה סוף מעשה ודבר ה' בבחינת 'ואמת ה' לעולם'. וזהו בחינת 'וה' האמריך היום' (דברים כו יח) שהוא מפעיל בך האמירה ומוציא מפיך.

וזהו ביום השמיני שאחר ימי הסכות, שנמשך להם בחינת אהבה רבה בתענוגים הנ"ל בחינת 'כי גבר עלינו חסדו', ואזי 'ביום השמיני' – שהוא בחינת יותר גבוה ועליונה – 'עצרת תהיה לכם', 'שמישך לכם בחינת 'ואמת ה' לעולם', בחינת 'וה' האמריך וגו'', והוא ענין בחינת נשיקין שהוא התקשרות חב"ד בחב"ד באחדות גמור.

וזהו כלל גדול ועצה היעוצה גם בכל עסק התורה, לידע נאמנה כי המשנה או הגמרא או הפוסקים אשר הוא לומד הנה היא ככר אמורה והיא היא דבר ה' ואינו אלא פעולה כנ"ל. אלא שבשמיני עצרת נעשית המשכה הזאת לבחינה זו כנ"ל. רק שמתחלה יקום מה שנאמר מקדם 'את ה' האמרת היום' גם כן לשון מפעיל, שאנו גורמים וממשיכים אמירת התורה וירידתה לתחתונים על ידי דבקות

ממנו, כף כפכול מתעלים באהבה זו לדבקה בו ממש שלא להפרד ממנו חס ושלום.

וזהו 'כי גבר עלינו חסדו' (תהלים קיז ב), פרוש שחסד ה' הוא גבור וחזק ממנו ואינו מניח אותנו לנטות אל צד אחר חס ושלום. והאהבה זו היא גם כן בלי שעור וגבול עד פלות הנפש ממש וכמו שנאמר 'כלתה נפשי' (שם פד א).

והנה כתיב 'צדק לפניו יהלף וישם לדרך פעמיו' (שם פה יד). פרוש 'צדק' מדת כנסת ישראל 'לפניו יהלף', שעל ידי בחינת 'וימינו תחבקני הנ"ל מתעלית בעלוי רב להיות לפני ה' ממש, ואז 'וישם לדרך פעמיו', הינו המשכת אלקותו מלמעלה למטה עד בחינת סוף מעשה, וכמו שנאמר 'מה יפו פעמיו בנעלים' (שה"ש ז ב), שעל ידי התורה דאקרי דרך (ראה קידושין ב:) ימשך הגלוי למטה.

וזהו 'כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם', שנמשך אמת ה' מלמעלה למטה להתלבש בעולם, ואין אמת אלא תורה (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח), כי מדת האהבה אף על פי שהיא לדבקה בו ממש אף על פי כן אינה רק אמת של האדם ואין זה עדין אמת ה'.

כי 'אמת ה' הינו שהוא אחד ואין עוד ואין מי שיאהב כלל, ולית מחשבה תפיסא ביה בעצמו ממש כככול כי אם כאשר תפיסא בתורה שהיא רצונו ותקוהו ואוריתא וקודשא בריך הוא כולא חד (וזהו ח"ג עג), ולכן כתיב (תהלים קמה יח) 'קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת' זו תורה ודוקא.

וזהו 'מען לשוני אמרתך' (שם קיט קעב), פרוש 'מען' כענין שאמרו (סוכה לח). עונה אתריו מה שהוא אומר, לפי שאינו אומר בעצמו רק עונה אחר אחרים, כף התפלל דוד המלך עליו השלום בעד כללות ישראל המשוחרשים בנפשו 'מען לשוני אמרתך', כי התורה היא 'אמרתך'

שמחת תורה

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

אחר הימים הנוראים מרגישים טעם מחדש
בהתורה וזו השמחה

זוהו שמחת תורה, שְׁבֻכַל שְׁנָה בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה
יש התחדשות בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ
תמיד דְּמִשׁוּם הָכִי נִקְרָא רֵאשׁ הַשְּׁנָה, וְלֹא
תחלת השנה, רק שְׁהוּא רֵאשׁ וְהִתְחַדְּשׁוּת לְדַבְרֵי
תוֹרָה, וְכִמוֹ שְׁמַצִּינוּ (סנהדרין קג:) מְנַשֶּׁה הִיָּה
שׁוֹנָה חֲמִשִּׁים וְחַמְשָׁה פָּנִים בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים כְּנֶגֶד
שְׁנֵי מַלְכוּתוֹ, דְּהִינּוּ שְׁבֻכַל שְׁנָה הִיָּה דוֹרֵשׁ
פָּנִים חֲדָשׁוֹת בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים שְׁהוּא לְפִי טְעוּתוֹ
הִיָּה סְבוּר עַל עֲבוּדָתוֹ שְׁהוּא לֵה' יִתְבָּרֵךְ.

ומשום הָכִי אַחַר יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנִתְקַן כָּל
מַעֲשֵׂה הָעֶבֶר, כָּל חַג הָאֶסְיֵף, שְׁהוּא
אוֹסֵף כָּל פְּעֻלַת הַמַּצּוֹת מִכָּל הַשְּׁנָה אַחַר
שְׁנִתְקַן, וְלִכֵּן בָּא בְּחַג מַצּוֹת מַעֲשִׂוֹת, סִפָּה
וְאַרְבָּעָה מִיָּנִים. וְאַחַר כֵּן בְּשִׁמְיֵי עֲצֵרֶת אֲז
כִּינֹן שְׁנִתְקַן הַמַּעֲשִׂים מִמִּילָא יֵשׁ כְּמָה דְבָרֵי
תוֹרָה מִהַשְּׁנָה, וּמְקִיפִין בְּהַסְפָּר תוֹרָה לְהַכְנִיס
הַדְבָרֵי תוֹרָה בְּלֵב וְעוֹשִׂין שְׁמַחַת תוֹרָה כְּמוֹ
שְׁאֲמָרוּ בַּמִּדְרָשׁ (קה"ר א א) מִכָּאֵן שְׁעוֹשִׂין סְעוּדָה
לְגוּמְרָה שֶׁל תוֹרָה.

ושם אֲצֵל שְׁלֵמָה הִיָּה לוֹ הִתְחַדְּשׁוּת שְׁקֵנָה כָּל
הַחֲכָמָה מִה שְׁלֵא יָדַע מִקֶּדֶם, וְאַנְחֵנוּ
מִתְחִילִין לִשְׁנוֹת הַתּוֹרָה מִה שְׁקָרָאוּ בְּשְׁנָה
שְׁעֵבְרָה. אִךְ בְּאֵמַת כָּבֵל שְׁנָה יֵשׁ הִתְחַדְּשׁוּת
מֵרֵאשׁ הַשְּׁנָה בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּאֲמוֹר, וְאַחַר
יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנִתְקַן הַמַּעֲשִׂים מִהָעֶבֶר אֲז
מִתְחִילִין מִחֲדָשׁ הַתּוֹרָה וּמְרַגִּישִׁין טַעַם מִחֲדָשׁ
בְּדַבְרֵי תוֹרָה.

ועושיין סְעוּדָה לְגוּמְרָה שֶׁל תוֹרָה וּמְקִיפִין
בְּסִפְרֵי תוֹרָה שְׁיִכְנְסוּ הַדְבָרֵי תוֹרָה
בְּלֵב, וּמְקִיפִין שְׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד הַשְּׁבַעָה רוּעִים

נִפְשׁוּתֵינוּ בְּאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה
רַבָּה הַנִּי' לְפָנָיו בְּעֵינֵן עֲצֵרֶת לֵה' אֲלֵקִיךְ.

והעניין הוּא כְּמֵאמָרְם ו'ל (תנא"ר פ"ח) כָּל
הַקּוֹרָא וְשׁוֹנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
קוֹרָא וְשׁוֹנָה כְּנֶגְדוֹ, פְּרוּשׁ שְׁעַל יָדֵי אֲתַעְרוּתָא
דְּלִתְמָא אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיָלָא וְרוּחַ אֵייתֵי רוּחַ
מִלְמַטָּה לְמַעְלָה וְאֲמַשִּׁיף רוּחַ וְדַבֵּר ה' מִלְמַעְלָה
לְמַטָּה. וְנִקְרָא 'כְּנֶגְדוֹ', לְפִי שְׁאֵין עֲרָךְ דְּבוּר
הָאֵדָם וּמִחֲשֻׁבְתוֹ בְּעַסֵּק הַתּוֹרָה לְגַבֵּי דַבֵּר ה'
הַמַּמְשִׁיף בְּשַׁעָה זו, וְלִכֵּן אֵינָה מִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ
מִקֵּשׁ רַק הִיא בְּכַחֲשֵׁינָה 'כְּנֶגְדוֹ', פְּרוּשׁ לְפִי
שְׁסוּבָב עֲלֵיו בְּכַחֲשֵׁינָה מְקִיף:

תפלת גשם

אגרא דבלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

ברכת הגשם - הגשם מכקש ברכה מעם
ישראל כמו אדם היוצא לדרך ונוטל ברכה
מצדיק

ומדי דְבָרֵי בּוֹ זְכוּר אֲזַכּוּר מִה שְׁשִׁמְעֵתִי מִפֶּה
קְדוּשׁ כְּבוֹד אֲדָמוֹר הַרְבּ מוֹרְנוּ הַרְבּ
מִנְחָם מְעַנְדֵל מְנוּחָתוֹ כְּבוֹד בְּקִהֲלַת רִימְנָאב
זַעֲלָה"ה, מִה שְׁקוֹרִין 'בְּרַכַת הַגֶּשֶׁם וְהַטַּל', וְהִיא
כִּי כֵן הוּא הַדְרָךְ כְּשֶׁאֵדָם נוֹסַע לְדֶרֶךְ בֵּין מִכִּירֵי
וְשֶׁאֵין מִכִּירֵי, מִתְנַרָא לְנַפְשׁוֹ פֶּן יָבוֹא לְיָדֵי
אֲנָשִׁים רְשָׁעִים שְׁלֵא יִפְרִי עֲרֻכּוֹ וְיִקְהַל בְּאֲנוּשׁ
וְהִתְלוּ בּוֹ, אֲזִי הוֹלֵךְ אֲצֵל אִישׁ צַדִּיק קָדָם
נְסִיעָתוֹ שִׁיבְרָךְ אוֹתוֹ שְׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַצְלִיחַ דְּרַכּוֹ
אֲשֶׁר הוּא הוֹלֵךְ לְכַל יִתְעַלְלוּ בּוֹ אֲנָשִׁים רְשָׁעִים.
כֵּן הוּא הַדְּבַר, הַגֶּשֶׁם וְהַטַּל הוֹלֵךְ לְכַל הָעוֹלָם
וְלְכַל הָאֲמוֹת, וְהִנֵּה רוּצִים לְכַל יִבְגְּדוּ עַל
יָדֵם הַרְשָׁעִים אֲמוֹת הָעוֹלָם, עַל כֵּן הוֹלְכִים
בְּתַחֲלָה אֵל יִשְׂרָאֵל עִם קְרוּבוֹ שִׁיבְרַכּוּ אוֹתָם
שִׁיזְמֵן טוֹבָתָם רַק לְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים, כֵּן
שְׁמַעֲתִי מִפֶּה קְדוּשׁ הַנִּי' (פרשת תולדות):

ועל ידי תקון ראש השנה ניום הפפורים שב החלק של כל אחד מישראל אל התורה ויש לו אז בחינת עליה אל התורה וכו'.

ונקרא יום אחרון של חג 'שמחת תורה' – שהוא שמחה לתורה עלאה ששבו ועלו אצלה ונתקברו כל חלקי שרשי נשמות ישראל ונתאחדו בה, כי כל אחד שב על ידי תקון הזמן של מועדים להתורה שמשם שרש נשמותו.

ועל בן המנהג שכל ישראל עולין לתורה ביום שמחת תורה, שפאמת אז עולין להתורה ברוחניות גם בן, שמקרבין שרש נשמותו וחלק אלהי שבהן להתורה שמשם שרש נשמתו כמבאר פנודע שיש ששים רבוא אותיות לתורה כמספר שרשי נשמות ישראל.

ולכך קורין בפרשת וזאת הברכה, שאחר תקון שנעשה בזמנים הללו נשפע ברכה מלמעלה לכל אחד מישראל, על ידי שנתחדו בתורה ובבורא ברוך הוא שרשי חלקי נשמות ישראל (פרשת אמור):

ויחי יוסף

רבי יוסף מפאפא זיע"א

מנהג הצדיקים והחסידים לעשות עסק גדול מההקפות כי מצוה זו עולה למעלה ללא אחיות החיצוניים

נהגו להקיף עם ספרי התורה הבימה שבבית הכנסת, כמו שמקיפים עם הלולב, והפל משום שמחה (רמ"א או"ח תרסט א). יש להבין טעמם של הצדיקים והחסידים שעושים מהקפות ענין גדול שרוקדים ומזמרים ואומרים שירות ונתשבות ותפלות רבות.

ויש לפרש, דידוע מספרים הקדושים שכל שיש בו יותר קדשה יש בו חשש יותר שלא יהיה בו אחיזה מהחיצונים והסטרוא אחרא. והוא על דרך משל, למי שמוליק אוצר

שהם מרפכה להשבע מדות שיועיל קדשתם להכניס הדברי תורה בלב:

שבת אמת

רבי יהודה ארנה לייב מגור זיע"א

'שמחת תורה' – קבלת על תורה בשמחה

ענין שמחת תורה, לאשר המה ימי שמחה צריכין לקבל עתה על תורה, כי כל מצות שקבלו בשמחה עדין עושין בשמחה (שבת קל). וכן שמעתי בשם הרב הקדוש ז"ל מקאצק הטעם, שבין שיש לבני ישראל שמחה בַּימים אלו מניחין השמחה בתורה וכו'.

כל המקבל עליו על תורה מעבירין ממנו על אחר

ובתחלת השנה צריכין לקבל על תורה, על ידי זה יטול הקדוש ברוך הוא מאתנו על מלכות ועל דרך ארץ. הגם שאין המקבן בקבלת על תורה כדי לטול מאתנו על מלכות, אף על פי כן למען לא יפל לב אדם עליו איך מקבל עליו בהיותו יודע טרדת על מלכות ועל דרך ארץ, על בן מבטיח לנו המושנה (אבות פ"ג מ"ה) כי בהיותנו מקבלין על תורה יטול מעלינו על מלכות ועל דרך ארץ שלא יהיה לנו עכוב. וכן יהי רצון (תל"ז):

מאור עינים

רבי נחום מטשורנוביל זיע"א

מנהג עליה לתורה בשמחת תורה – כיון שכל חלקי הנשמות המשרשות בתורה מתעלים ביום זה

על ידי התשובה עלאה מתקרבין כל חלקי הקדשה חלקי ישראל אל התורה, כי כל חלקי נשמות ישראל הן משרשין בתורה, פנודע שכל אחד יש לו אות בתורה, ובהתרחקו מן הבורא ברוך הוא נפסק חלקו משרש התורה,

קבועים כל כך, כמו מנהג הקפות שהובא בשלחן ערוך בקצור נמרץ, ובזה אין שליטה להחיצונים.

ועל דרך זה שמעתי בשם אדמו"ר הגאון הקדוש מורנו הרב ישכר דוב מבצעלזא זצ"ל זי"ע, שאמר בחשיבות המנהגים, כי רצון השם יתברך היה שמלבד תורה שבכתב יהיה גם תורה שבעל פה, על כן היה אסור לכתבם. ולאחר שגם תורה שבעל פה נתן לכתב משום עת לעשות לה', מתקנים התורה שבעל פה על ידי מנהגי ישראל, עד כאן דברי קדשו. ואפשר לפרשו על פי דרך הנ"ל, שעל ידי שלא נתן לכתב לא יהיה בזה שליטה להחיצונים והסטרא אחרא.

ועל כן החסידים ואנשי מעשה עושים עסק גדול בעת קיום מנהג ישראל של הקפות בשמחת תורה, ומרבין בזמירות שירות ותשבחות בשמחת הנפש, כי מצוה זו עולה לרצון למעלה בלי חשש שיתאחזו בה החיצונים:

דרך המלך

רבי קלונימוס סלמן מפיסצנא זיע"א
 רגשי קדש ונשפי הרהורי בקשות רחמים בעת
 הרקודים בשמחת התורה

כשמחתה להתלהב בשמחה, יתמרמר לבו בו, במה תשמח כשישראל אף ידידך ואתה כל כך בצרות שקועים ובדאגות עמוסים. ויתחזק ויאמר, עם אלקי אני שמח עתה. ה' הרם ונשא לעלא מפל העולמות אף מלאכי מעלה שואלים למקום כבודו, הוא אלקי נפשי רוחי ונשמתי, וכו' יתברך ועם תורתו הקדושה שנתן לי באהבה אני שמת. הכל בטל עתה, אין עולם ולא דאגות, לא גוף ולא צרות, עמו יתברך בכל כחי אני מפוזר ולפני כבודו אני רוקד.

ממקום למקום, שאם האוצר הוא של זהב אזי הלסטים מוסרים נפשם מאד לגזלו, ואם האוצר הוא של כסף אינם משתדלים כל כך לשלח ידם בו, וכל שכן אם האוצר הוא מדברים הוילים יותר כגון ברזל, או דבר פחות מזה כגון קש ותבן, אין פדאי להם בכלל לעשות השתדלות לגזלו.

כן הוא הדבר בדברים שבקדשה, שכל דבר שיש בו יותר קדשה, יש בו חשש יותר שמה יתאחזו בו הסטרא אחרא, כמו שכתב התו"ט (ד"ה ולא אירע) על המשנה (אבות פ"ה מ"ה) ולא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים וכו', צ"ע שם.

והנה התורה שבכתב היא גבוה מעל גבוה, דכל תבה כולל הרבה, ויש חשש יותר שיתאחזו בה פח החיצונים והסטרא אחרא. ולכן נתן השם יתברך תורה שבעל פה שלא נתן לכתב רק נמסר בעל פה, שבזה לא יהיה כל כך שליטת החיצונים.

ושוב כאשר נתמעטו הלבבות וגברה השכחה והתירו לכתב התורה שבעל פה משום (תהלים קיט קכו) 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' (גיטין ס), היה חשש גם בזה אפשר שיהיה להם שליטה, עשו אז חכמי התורה בחינת תורה שבעל פה מהקושיות ותרוצים ופלפול התורה שהוסיפו בימים ההם על התורה שבעל פה.

על דרך שמפרשים מאמרם ו"ל (בבא קמא לח.) גדול המצנה ועושה יותר ממי שאינו מצנה ועושה, שעל המצנה ועושה מתגבר היצר הרע יותר לגרם לו לאדם מניעות. ושוב כשבאו הקדמונים והראשונים, הרשב"א ובעלי התוספות ועוד, וכתבו גם דברים אלו, התקינו מנהגים שאינם כמו דינים קבועים, ובזה לא יהיה להם אחיזה ושליטה.

ושוב גם מקצת מנהגים נעשו קבועים, אבל נשארו עוד מקצת מנהגים שלא נעשו

אמרי פנחס

רבי פנחס מקורניץ זיע"א

קריאת התורה בלילה הוא התגלות של אור גדול מאד

ספר תורה, שקנששתה גדולה, צריך להיות בגניזה יותר, דהיינו שהאותיות גנוזים וכרוכים ביריעות ולמעלה כרוף במפה וצנוע בצרון הקדש, והאור גנוז בתוך האותיות, ואין מוציאים הספר תורה מצרון הקדש כלל רק בשבת שאז אור הגנוז מתגלה ועל כן קורין בתורה.

וכן בכל עת שקורין בתורה אמר הרב ז"ל שעל ידי הקריאה גורמין עת רצון וכיו. וכזה יובן מה שהתחלנו שהעולם קוראים לארבע פרשיות 'שבתות טובים' בעבור שמוציאים שני ספרי תורה יש אור גדול יותר, על כן הם שבתות טובים, פי טוב הוא אור.

וכן יום טוב, בעבור שמוציאים שני ספרי תורה הוא יום טוב, בשמחת תורה שמוציאים שלשה ספרי תורה, ועוד שקורין בלילה, מה שאין כן כל השנה, הוא אור גדול מאד:

חתן תורה משפיע תורה וחתן בראשית משפיע עשירות | נצרך הכנה לכך

חתן תורה משפיע תורה בעולם הזה, וחתן בראשית משפיע עשירות. ואמר בזה הלשון: דעם בעל חתן תורה שטאפט מען אהן פילע קעשענס מיט תורה, און דעם בעל חתן בראשית שטאפט מען אהן פילע קעשענס מיט עשירות, אבער וואס קומט ארויס אז די קעשענס זענען גילכערט, פאלט דאך באלד אלעס ארויס און אנדערע קענען דאס אויפהייבען [לבעל החתן תורה מעמיסים פיסים מלאים בתורה, ולבעל החתן בראשית מעמיסים פיסים

ותתאונן הנפש ותדבר אל האיש בלבו, ובמה אתה ישראל, ששתשמח עם אלקי ישראל, ומה שיכותך עם אלקיך שלפניו תרקד, האם עבודתך לפניו יתברך היתה כערך עבודה לאין סוף. והאם גם בי, נפש ישראל, נזרתך ונשמרת כערך חלק אלקי ממעל. ואיך זה תהיה עז לשמח באלקי ישראל.

ויקום האיש ויתחלחל ויקרא, האם חס ושלום את אלקי ממני תרחיקי ואת שיכותי אליו יתברך מאתי תבזי. רבוננו של עולם, אתה יודע שמוכן אני בכל עת ובכל שעה למסור נפשי בשבילך. הן אמת שבכל עבודתי, לפי ערך גדלותך וקדשך, מאומה לך לא נתתי, אכל הלא את צוארי תמיד לך אני נותן ולפני כבודך אתו אני פושט. בכל כחי שמח אני בך אלקי, ולכבודך אני רוקד, אשריכם ישראל, אשריכם ישראל.

מתמלאה הנפש במה שאינה משגת, ויותר מכפי שהיא יודעת שמחה. לא בחינות ולא מדרגות עתה בתפיסתה, לא ציורים ולא גונים בכם בחר א-ל, והנחילכם התורה ממדבר מתנה ואפשר שמחה זו בחינת היחוד היא בשעה שהחומה של ברזל נופלת, וכך חציצה על כל פנים לשעה נתבטלה.

ואתם פמליא של מעלה שרפי א-ל, שגם דברים רוחנים בעליל אתם רואים, ועל המחשבה כעל דבר 'יש', אתם מביטים, אמרו נא, האם בכריה זו כבר ראיתם, ואם מאיש כמו הישראלי כבר שמעתם. עומד הוא ביום שמחתו ומוסר את נפשו לאלקיו בפעל, לפי הסתפלותכם, ושמח.

ולא זעה שטופה לבד מן התרגשותו אתם רואים, ולא רק דמעות זולגות מן שמחתו אתם מביטים רק הפל דם לעיניכם החודרות, דם שחוטטה שוטף והוא בכל כחו שמח ולכבוד המקום ולכבוד תורתו רוקד (ליקוט איזה התרגשויות מימים טובים ובפרט מזמני הריקודין, תרצ"ג):

בנעם שמחת סיום התורה, ואמר הרב הקדוש משינאנא זי"ע בלשון קדשו: ווער ס'איז שטערט עהם אז דער וואכער שול איז אופן פורים און שמחת תורה, איז אסימן אז עהר האט נישט חזר בתשובה גרעוועהן. [מי שמפריע לו שהעזרת נשים פתוחה בפורים ושמחת תורה, סימן הוא שהוא לא חזר בתשובה] (תהלת חיים בשם הרב הקדוש רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע):

מלאים בעשירות, אולם מה קורה בפאשר הפיסים מחזרים, הרי הכל נפל לבחוזי ואחרים יכולים להרים זאת!:

תהלת חיים

בשם רבי יחזקאל משינאנא זי"ע א' הסימן לדעת אם שב בתשובה כראוי

נוהגות הנשים לבוא לבית הכנסת לחזות

אוצרות גאוני הדורות

הדס יש בו ריח ולא טעם, נגד בעלי מעשים טובים ואינן בעלי תורה. ערכה אין בו ריח ולא טעם, נגד אותן בני אדם שאינן בעלי תורה ולא בעלי מעשים טובים. אמר הקב"ה לאבדן אי אפשר, אלא יקשרו אלו באלו אגדה אחת, והם מכפרים אלו על אלו עכ"ל.

ומהאי טעמא אין האתרוג עמום באגדה, לאשר רומז לבעלי תורה ומעשים טובים, והם אינם צריכים לזולתם, מה שאין בן אינך שלש פתות שעל כל פנים כל אחת מהם חסר ענגין אחר. ואף על פי כן צריך לחבר גם האתרוג בשעת נטילה אל שלשה מינים האחרים, לרמז שעל כל פנים יתאחדו.

והנה לכאורה לא סגי בארבעה מינים, דהא יש פת חמישי בישראל דלא חשיב, והוא דרף משל אחר עתיר נכסין ולא עתיר סלעין, ויש שהוא עתיר סלעין ולא עתיר נכסין, ויש שהוא עתיר סלעין ונכסין, ויש שאין לו לא סלעים ולא נכסים, והוא משל לארבע פתות הנ"ל, אף יש עוד פת שאין להם לא סלעים ולא נכסים וגם חזיב הרבה לאחרים, ואם בן בנמשל ערכה הרומזת לאנשים שאינן בעלי תורה ולא בעלי מעשים טובים,

מחצית השקל

רבי שמואל הלוי קעלין זצ"ל חג האסיף - אספת לבכות ישראל

בפרשת משפטים (כג טו) קרא הכתוב לחג זה 'חג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה', אשר לפי פשוטו נראה שנקרא 'חג האסיף' על שם אסיפת התבואה אל הבית, ואין בזה טעם לתלות החג בזה.

אמנם אמרו רז"ל (תנחומא אמור כב) על פסוק 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ וכר', וכי ראשון הוא ולא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עונות. ויש לתת טעם למה רמז שהוא ראשון לחשבון עונות במצות לולב יותר ממצות ספה, מלבד שמצות לולב כתוב תחלה במקרא עוד יש לומר שהכתוב בא להקדים לישוב מה שיש לדקדק על מה שכתוב אחריו זה בפסוק.

דאיתא במדרש רבה פרשת אמר (ל יא), שארבעה מינים רומזים לארבע פתות שיש בישראל, אתרוג רומז לבעלי תורה ובעלי מעשים טובים, כף אתרוג יש בו טעם וריח. לולב יש בו טעם ולא ריח, פי פרי תמרים נגד בעלי תורה שאינן בעלי מעשים טובים.

כדומה לזה, ואין למקבל כלי לקבל המתנה לתוכה אי אפשר לחברו לתן לו, וכיון שהפלי המחזיק ברכה לישראל הוא השלום, אם כן אם אין שלום ח"ו אי אפשר לקבל ברכה, ועל זה התאונן דוד ע"ה 'נשפחתי כמת מלב' מלהשפיע לי טובה, 'הייתי ככלי אבד' כאלו אבדתי הכלי המקבל ההשפעה והברכה, ואדרבא הלא אני מחזיק בפלי דהינו השלום, כמו שאמר במקום אחר (תהלים קכ ו) 'ואני שלום וכי אדבר' וכו'.

ול להיות בכל ימות השנה אין זמן ראוי כל כך כמו אחר יום הכפורים שיהיו ישראל ראויים לברכה ושיקבלו ההשפעה מלמעלה, כי אז נסלח עון בית ישראל, לכן רמז להם בארבעה מינים שיחזיקו בפלי הצריך לקבלת הסכה דהינו השלום ושיהיו באגדה אחת, כי לולי הפלי אי אפשר שיקבלו הברכה. ואם כן יש לומר שעל זה נקרא 'חג האסיף', שיאספו ישראל לכבותיהם ויעשו כלם אגדה אחת.

ראש דוד

רבי חיים יוסף דוד אוולאי זצ"ל - החיד"א

הקובע בלבו שכל עניני עולם הזה הם עראי כענין זוכה לכבוד בעולם הבא

מצות המלך היא לעשות זכר לסכות, הם הענני כבוד דוקא, כי כאשר יקבע בלבו כי האדם כענין בקר, ויטל משקים הולך, זהו כבודו לעולם הבא, והוא רמז 'ענני כבוד', כמו שפירשו הראשונים מאמר הכתוב ביצקב שלימא (בראשית לג יז) 'ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת', כי הנה ביתו זה הקבר בנה אותו בתורה ובמצות, ותדיר היה בונה לו בית קים לעולם הבא, 'ולמקנהו' פרוש כל קנין העולם הזה היה אצלו עראי ו'עשה סכות' דרך עראי,

אף על כל פנים אין בידם עון אשר חטאו, והלא יש אנשים שאינן בעלי תורה ובעלי מעשים טובים וגם עונותיהם עברו ראשיהם והם צריכים לכפרה. לכן הקדים הכתוב ביום טוב ראשון 'ראשון לחשבון עונות', אם כן באותו יום לא נמצא פת זו כלל בישראל, כי בקש לעון בית יצקב ואיננו.

אך מה שרמזו זה בסכות ולא בחג אחר, ויהיה באמת חמשה מינים נגד חמש פתות, יש לומר על פי מה שכתב בכלי יקר ריש פרשת ויקהל על דרך הרמז מה שאמרו שהיה למחרת יום הכפורים, כי היה כונתו לתוף השלום ביניהם, וכיום הכפורים שלום בישראל כאשר מעיד השטן, אף למחרתו חוזרים לסדרם הראשון, לכן הקהילם למחרתו, רצה לומר הקהיל לבותם, ע"ש.

ולכן רמז בראשון מימי הסכות שישארו בשלומם אשר היה ביניהם ביום הכפורים, ובארבעה ימים שבין יום הכפורים מאין צריך כי יסוּקים במצות, ולאשר מהאי טעמא ראשון דסכות הוא ראשון לחשבון עונות וכידוע.

ועוד, שאז באים ימי המנוחה והבטלה יש לחוש יותר למחלקת, וכאשר כתב על דרך הרמז בעקדה הביאו כלי יקר שם על פסוק 'לא תבערו אש וכו' ביום השבת', שרצה לומר אש המחלקת, שיש לחוש יותר בשבת שהוא יום מנוחה ומרגוע.

השלום כלי לקבלת כל ההשפעות והברכות **ועוד** יש לומר על פי מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים לא יג) 'נשפחתי כמת מלב הייתי ככלי אבד', ויש לבאר על פי מה שאמר רבי שמעון בן חלפתא סוף עקצים, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, אם כן אם אדם רוצה לתן לאחר תבואה או

של גומלי חסדים, שאין חסין לא בצל של שחר ולא בצל פנפי ארץ וכו', אלא בצל מי שאמר והיה העולם, שנאמר (תהילים לו ח) 'מה יקר חסדך אלהים' וגו'. היוצא לנו מדברי המדרש אלו, דגדול כחן של בעלי צדקה וגמילות חסדים דחסין תחת צלו של הקב"ה.

ונראה לי דכזה ניקח מה שאמר בזהר הקדוש פ'רשת אמר (ח"ג ע"ג), דתא חזי בשעתא דכבר נש יתיב במדורא, דא צלא דמהימנותא, שכינתא פ'רסה גדפהא עליה וכו'. ולכאורה צריך להבין למה דוקא בחג הסוכות אדם זוכה למדרגה זו, אבל לפי דברי המדרש הנ"ל ניקח.

ונראה לי דמשום הכי צנה הקב"ה דיום הפפורים יהיה גם כן בחודש זה וסמוך לחג הסוכות, משום דכתיב (ישעיה נט ב) 'כי עונתיכם מבדלים' וגו', ואם כן היאך אפשר לאדם לחסות בצל פנפיו ותברך, הלא כל אדם מלא עונות, והם מסף המבדיל בינינו למקום. ולכן צנה שיהיה יום הפפורים מקדם, ויום ט"ו הוא ראשון לחשבון עונות, ונמצא שבשעה שאדם נכנס בסכה דהינו בליל ט"ו הוא נקי מחטא, ותו אין קפידא פ'ינן דהתחיל בהתר.

ועוד, דלחד מאן דאמר בסוטה (כא) דמצנה בעידנא דעסיק בה גם כן מצלא מן החטא, ונמצא שבעת שיושב בסכה ומקיים מצות סכה בודאי אינו בא לידי חטא כל שבעת ימי החג, דהמצנה מגנה עליו. וזהו דאמר (ויקרא כג מב) 'בספת תשבו שבעת ימים', והוא הבטחה דודאי תזכו לישב בצלו של הקב"ה כל שבעת הימים, ולא יהיה ביניכם לבין אלהיכם מסף המבדיל.

ורמז ו'ולמקנהו' לקנזן העולם הזה, לומר שהוא קנאו אבל לא ידע למי, 'עשה סכת' היה אצלו עראי, 'על כן קרא שם המקום' כל העולם הזה 'סכות', שהוא עראי כאורח נטה ללון.

ולכן בחר ה' לעשות סכה דרך עראי וזכר לענני כבוד, כי אשר יהיה בעיניו כעננים, כבוד יהיה לו לעולם הבא, והוא רמז חספה, כי העולם הזה עראי כענן, ולכן כל עניני האדם יהיו בעולם הזה דרך עראי, וסוף הכבוד לבוא לעולם הבא. מה שאין כן מן ובאר, כי לא בחר ה' לעשות זכר לאכילה ושתיה, להעיר לב נרדמים כי אין לקבץ דבר לאכילה ושתיה, כי כל האכל אשר יאכל, לקיים הנפש כדי חייו ותו לא.

וזו רמז הכתוב אחר שהזהיר על סור מרע ועשה טוב, אמר 'בספת תשבו שבעת ימים' לרמז שתמיד תחשבו כי העולם הזה עראי בצל הקצף צל עובר, ועל ידי רמז זה 'כל האורח בישראל' אשר הוא יהודי בעצם ומשרשים ביהדות, 'ישבו' תמיד 'בספת', כי יהיו אצלם כל עניני העולם הזה עראי, וכי תימא למה נעשה זכר לענני כבוד ולא למן ולבאר, לזה אמר למען ידעו וישכילו 'כי בסכות הושבת את בני ישראל' – סכא, אשר קיים מעצמו ו'ולמקנהו עשה סכת', גם אני רומז לבניו שיהיו עניניהם עראי, ומטעם זה ממש לא נעשה זכר לאכילה ושתיה, כי פונתי שיהיו עראי ולא לקבץ זכר למו. (פר' אמור)

בנין שלמה

רבי שלמה הכהן מוויילנא זצ"ל הסתופפות בצלו של הקב"ה כל שבעת הימים, **חג** הסוכות הוא כנגד עמוד גמילות חסדים, דאז הוא זמן מתנות עניים, וכבר מבאר במדרש רות (ה ד), דבא וראה כמה גדול כחן

יחי דגן

רבי יחיאל חיים וויסטינבו זצ"ל

השראת השכינה בסכה כמו בבית המקדש

מצות סכה היא לנו תמורת בית המקדש בימי חג הקדוש הזה, כי גדלה מעלתה וקדשתה למעלה ראש בשבתנו בתוכה, ביראה ואהבה, לקים מצות בוראנו, ונבוא להבין כי בהרבה דינים הנאמרים בה נלמד גם פן רמזים ומוסרים, אשר יכוננו בשפר בלמוד התורה בימי שנותינו בהם שבעים שנה, יען כי אין למעלה ממנה לזכות להשראת השכינה, והוא אמרם באבות ז"ל (פ"ג מ"ו) עשרה שישבים ויש ביניהם דברי תורה שכינה שרויה ביניהם, ומנין אפלו שלשה, ומנין אפלו שנים וכו'.

הן מקדש, בבואנו להורות כי בית המקדש נקרא סכה, כן למדנו מקול צעקת הרועה רמיהו הנביא, כי במר לכב ממר דבריו (איכה ב' ו) ויחמס פגן סכו שחת מועדו, להודיע, כי מקדש הנחרב בעונותינו הרבים היה סכה לעם בני ישראל שלא דמהימנותא.

ורוד מלך ישראל הרחיב הדבור בזמירותיו אשר שר (תהילים כו ד-ה) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, כי יצפנני בסכה ביום רעה יסתרני בסתר אהליו וגו', שהמלך הקדוש גור ישראל צופה לעתיד וכך אמר בתפלתו אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, כלומר הייתי מתאנה וחומד שבת המקדש יהיה קים לעולמי עד ולנצח נצחים, שבת בבית ה' כל ימי חיי מקום קדוש וטהור, כי בו ישרה שכינתו תמיד לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו.

אכו, אנכי הרואה כי בעונותינו הרבים יבואו ימי הרעה, שיחרב הבית ויגלו הבנים מעל שלחן אביהם, ועם כל זה זאת נחמתי, כי אף באותו הזמן ביום רעה, יכפנו ה' למצות סכה, למען תהיה לנו למחסה ולמסתור תמורת

בית המקדש, ולזה אמר 'כי יצפנני בסכה ביום רעה יסתרני בסתר אהליו' - בגליות, כי אף שם תהיה שכינתו עמם, בצור ירוממני להסתופף בצלו שלא דמהימנותא וישמרני מפל גזיקין וכו'.

ובמקום אחר שנה ופרש בנעם שיח (תהילים קמ ח) 'אלהים ה' עז ישועתי, סבתה לראשי ביום נשק'. והפונה, 'אלהים' מדת הדין, שתף עמו מדת הרחמים 'ה' ביום נשק' בזמן הגלות, להושיעני מרגז הדין, בתת לי מצות הסכה, צל ומתן עלי ראשי, והוא 'עז ישועתי'. 'בצור ירוממני' (שם כו ח) בזכות התורה הנקראת צור כמו שאמרו ז"ל.

האמת, כי לא לחנם תקנו חז"ל לפאר ולהדר הסכה בכל מה שאפשר, כמו שהם אמרו (סוכה כח:) פלים נאים ומצעות נאות בסכה וכיוצא, יען כי להיותה לנו תמורת המקדש בימי החג כן נכון ונאות לעשות, כי ידוע ומפרסם הדרת תהלת בית קדשנו ותפארתנו, שהיו כל פליו מצפים וקב, והארץ האירה מקבודו בתקון בנינו ויפי פליו, פלים מפלים שונים, הפל בכתב מיד ה' עליו השפיל, אשרי עין ראתה.

ובדיעה זאת נא אחי אל תחשבו, כי בביתנו אל תוך הסכה, נשים לבנו ודעתנו לתענוגי הגוף, בעצי בשמים, עלים פורחים, ופרחים, ופרות משבחים התלויים בהם, ולהשיב רוחנו בריחים ולהתענג בס לרוח היום, כאשר הם דרים בביתנו בעליות מרוחות, וחלונות פתוחות תחת הרקיע, שמחים כלפי מזרח, זהרי חמה והנה היפה. לא כן הדבר, אחי ורעי, יען הסכה בכלליה ופרטיה שם רמז ואין מספר לדברים עליונים, ותעלומות חכמה הנודעים למחצדי חקלא קדישא.

וראיתי לאחד קדוש מדבר בגדלת ורוממות קדשת הסכה, זה לשונו: אדם בכניסתו

ולמדו (עיין תו"כ אמור כג) מקרא דכתיב פפול וענף, ויש לומר דהנה בנח נאמר (בראשית ו ט) בדורותיו הנה צדיק, ואלו הנה בדורו של אברהם אבינו ע"ה לא הנה נחשב לכולם, רק נגד רשעים כאלו בדורו נחשב לצדיק [וכו'].

והנה כבר חלקו ז"ל (ויק"ר ל יב) בני אדם לארבע פתות ורמזו לארבעה מינים, אתרוג צדיק גמור, לולב עושה פרות ואין בו טעם זה שיש בו תורה ולא מצות, ויש שיש בידו מצעים טובים ולא תורה זה נדמה להדס שיש בו ריח ואין עושה פרות, וערבה הם רשעים גמורים חסרים מכל טוב, ונאגדו אלו עם אלו ויכפרו אלו על אלו.

נראה לפרש פי בהצטרף אלו שדומים ללולב והדס עם רשעים ונאגדו עמהם, נגד רשעים יחשבו לצדיקים ונפיש זכותם, וכדאי שיכפרו על אלו הרשעים, אבל אתרוג לא צריך צרות, כי הוא צדיק בעצמו, ונאדרבא כשיאגדו עם לולב והדס יחשבו גם הם רשעים נגד האתרוג.

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל המהלל את ה' בארבעת המינים וידוע שכל מזונו מהשי"ת אין ליצר הרע שליטה עליו

אמרו בש"ס ספה (לה), דרב אחא בר יעקב כשהיה מוליך ומביא אמר דין גירא בעינא דשטנא, פרש רש"י שרואה שמדקדקים במצות, ורואה שאין יוכל להם. וצריך להבין למה במצוה זו דוקא.

ונראה לי על פי מה שכתב הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פמ"א) בטעם ארבעה מינים, אחר שקצר ואסף התבואה יתן כל אחד שבת לה' ויודה לו, ולא יאמר פחי ועצם ידי עשה לי כל זה, וצוה ה' לקח מפרות הנאים ומבחרים, עין בו.

לגן עדן הסתופף בצל ספה תחת צל השכינה, שנאמר (בראשית ב טו) 'וינחיהו בגן עדן, והגן עדן והספה הכל אחד. נח נכנס לתבה הרומזת לספה, ונכנס בשלום ויצא בשלום. ממנה האיר נר המערכי אורו של אברהם אבינו ע"ה, ופרס השי"ת ספת שלומו עליו ועל שרה אשתו, ונכנסו בתוך הספה, והספה רומזת לשכינה, והוא אהלה של שרה. ביצחק אבינו נאמר (בראשית כו כה) 'ויבן שם מזבוח ויקרא בשם ה' ויש שם אהלו', לרמז שגם יצחק אבינו נטה אהלו, אהל כל יצען, ונכנס תחת צל השכינה הנרמז בספה. ויעקב בחיר שבאבות, ויעקב נסע ספתה' (שם לג יח), עכ"ל.

והרואה יראה מפל האמור, שהאבות העולם ראשונים כמלאכים, הסתופפו וחסו בצלא דמהימנותא בצל ספה, ואריא דבי עלאי רשב"י הקדוש גילה לנו סודות נעלמות במצות ספה, זה לשונו בזהר הקדוש (ח"ב קפו): 'בפסת תשובו שבעת ימים', מאן ספת חסר וי"ו, דא משכנא תתאה [וכו'], עכ"ל. אשר משם בארה היות תמונת הספה למטה כמו משפן ה', כבוד ה' בתוכה למופת ולאות להגן למסתופפים בצלה.

וכבר נודע מה שכתבו המקבילים ז"ל, כי אותיות ספה הם כ"ו ה"ס כמנין ב' שמות הקדושים הו"וה אדנות. ודי בזה והותר להאמין באמונה שלמה, כי כדאית היא ישיבה כזו שיש בה סמיכה, לקנות סוף וסעד, משפע ישועה וטהרה, בקיים המצוה בה פדת מה לעשות בכל כלליה ומשפטיה. (דרוש ג)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל הדומים ללולב והדס נחשבים צדיקים נגד הרשעים הנמשלים לערבה

נראה לי בהקדים שנשטעים טעם למה שלשה מינים באגדה אחת ואתרוג בפני עצמו,

בזהר דהפתקאין אינם נמסרין לשליח עד הושענא רבא. ועינן ב'לבוש' סי' תרס"ד, ובספר 'ברכת שמואל' פ'רשת אחרי, שראש השנה של לבנה בראש חדש תשרי, ושל חמה ביום הכפורים שהוא גמר דין של ראש השנה, וגמר דין של החמה בכ"א של תשרי בהושענא רבא, עינן שם. [ויברק קמא דראש השנה אמרו תי"ל, דרשו בהמצאו אימתי – עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים].

וזה יש לרמוז בקרא, דהנביא רמז לן העתים שהוא בנמצא ממש והעתים שהוא בקרוב, 'דרשו' בכל פתכם ובעל יעבר 'בהמצאו', שהוא עשרת ימי תשובה ה"ל, ומי שלא תקן בימים ה"ל, צדין יש לו תקנה 'קראו בהיותו קרוב' מיום הכפורים עד הושענא רבא.

בסוף מזקן

רבי 'איטיהו פינטו זצ"ל – בעל הרי"ף על 'עין יעקב'

שמחת התורה לאחר שנמחל עון העגל וקבלו לוחות השניות

ידוע הוא שעקר קיומן של ישראל הוא בזכות התורה, וכשיצאו ממצרים לא יצאו אלא בשביל שהיו עתידין לקבל התורה, שנגמר (שמות ג יב) 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדוני' וכו', ובאותו זמן לא הכשרו עדין לקבל התורה, כי היו גוי מקרב גוי, מה אלו עובדי עבודה זרה וכו', עד שנתלבנו ימי לבון אותם שבעה שבועות שבין פסח לעצרת, ואז קבלו התורה, ולקף בחג הפסח לא הזכרה שמחה, כיון שעדין אינם הגונים לקבל התורה, אבל בחג השבועות שקבלו התורה הזכרה שמחה בעבור התורה.

והנה 'עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו' (שה"ש א א יב), שעשו העגל וכפרו באנכי ה', נתבלבל העולם עד שעלה משה להוריד

והנה הקרא מעיד שעל הרב האדם מביט מרב טובה, אבל כשמבין כי הכל בידי שמים שוב לא במהרה יחטא, אדרבא יוסיף שבת ותהלה לה' כפי אשר גמל עליו, ונראה לי לפרש בזה הקרא (משלי טו ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו', ובמדרש (כ"ד נד א) 'גם אויביו זה יצר הרע, ולהנ"ל אחי שפיר כי אם יאמר אדם שקל דרכיו ברצות ה' והכל מאתו תברך שמו ומה מצעדי גבר, שוב אין ליצר הרע שליטה בו, ואז גם אויביו ישלים אתו זה יצר הרע, ואחי שפיר. ויפה אמרו 'דין גינאי', כי על ידי שהלל ה' בארבעה מינים ומבין כי הכל נתן לו ה', מתנאש היצר הרע מלהסיתו ונרא כי לא יכל לו, ואחי שפיר.

ומי שביין כל אלה ומשבח ה' כי נתן לו כל טוב, ושוב חוטא תגדל עונו, וזה שאמר 'ולקחתם לכם' וכו' כדי שתבין כי הכל מאתו תברך שמו, וזה עצמו גורם שהוא 'ראשון לחשבון עונות' כשיחטא.

זרע יעקב

רבי יעקב גינצבורג זצ"ל

קראהו בהיותו קרוב – מיום הכפורים עד הושענא רבה

דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב (ישעיה נה ז). שמעתי מהגאון אב"ד נר"ו (בעל הנודע ביהודה) בשם האברבנאל שדיק בהאי קרא, דמתחלה אמר 'בהמצאו' משמע שנמצא ממש, וקתר בן אמר 'קרוב' משמע שאינו בנמצא ממש אלא קרוב.

ולעניות דעתי נראה לומר, דידוע אף שאמרו תי"ל ביום הכפורים נחתמין, אף על פי כן עדין יש לבטל גזר דין מרעה לטובה עד הושענא רבא שהוא גמר החתימה, כדאימא

שני של גליות, ובית דין של מעלה אין מעניש אלא מעשרים ומעלה. ולזה עושין ההקפות, בכל יום הקפה, לומר שעבר הקף של עשר. יום השביעי עושין שבע הקפות, לומר שפכר נשלם כלל ההקף, והוא מוכן לשבע עדגין יחלפון עלוהי, ואם יזפה יבוא ליום שמחה. **ועושיין** הקפה בספרים ביום אחרון, לומר שעל ידי התורה יזכה לעולם הבא, ולזה מקיפין בהם, לקרבו אצל כל אחד ואחד, לומר לו שהתורה תעטרהו כמו הספר שהוא מעטר ומפאר, ולומר לו כי לקח טוב נתתי לכם, ויסתכל ביפי ספר תורה.

וכמהו"ד יששכר זלה"ה אמר טעם אחר על הקפת הספרים, לפי שביום השביעי עשו הקפות להתפלל על המים, ואם חס ושלום נגזר עליהם עצירת גשמים מוציאין הספרים בלם, לומר שבוכות התורה יזכו אותה שנה למים שלא יעצרו, **שנאמר** (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים', כמו שעושין ביום עצירת גשמים שמוציאין ספר תורה לבית הקברות. (פר' אמור)

נפש כל חי

רבי חיים פאלאג'י זצ"ל

יום שמחת תורה בכ"ב בתשרי כמנין כ"ב אותיות התורה

נראה לי הטעם שאנחנו עושין שמחת תורה ביום שמיני עצרת בארץ ישראל, וביום טוב שני בחוץ לארץ גם כן, נראה כי מיום ראש השנה שהיה בריאת אדם הראשון, אשר בראו הקב"ה לכבודו, כמו שאמרו רז"ל (ילקוט בראשית רמז כב) 'לעבדה ולשמרה' שהוא לעסק בתורה ולקיים המצוות, וגם תנאי התנה הקב"ה עם בריאת העולם אם ישראל מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו היה חוזר העולם לתהו ובהוה (שבת פח.), יצנין שם.

לוחות שניות, ואימתי, ביום הכפורים, שלקף הקבע ליום סליחה וכפרה לכל ישראל. **נמצא** עכשו לאחר יום הכפורים אנו עושים חג כאלו עכשו נתקבלה התורה, ויש בו שלש שמחות, שעכשו נתעוררה שמחת יציאת מצרים בחג הפסח, ושמחת כל התורה בחג השבועות, כיון שעכשו נתנו הלוחות שניות ונפטרו ישראל מעוונם, ונמצאו כאן שלש שמחות, ולקף הזכרו בחג הסוכות כל השלשה רגלים, חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות, כי עכשו נתחדשו בלם בלוחות שניות, וזו היא השמחה עקרית [וכו'].

וזוהו טעם אצלי שעושים שמחת התורה בחג הסוכות, כי זה היום העקרי בקבלת התורה, כי בשבועות קלקלו אחר כך מה שקבלו, ועכשו נתבסס העולם, וזהו שהיה בחג הזה שמחת בית השואבה שמשם שואבים רוח הקדש. (רוש א' לפרשת אמור)

שפתי נהן

רבי מרדכי הכהן זצ"ל

טעם הקפות בספרי תורה ביום שמחת תורה להורות שעל ידי התורה זוכים לעולם הבא

בסכת תשבו שבעת ימים, נגד ימות האדם שהם שבועים שנה, וכן שעור הספה שבועה טפחים, ולזה אמר דוד (תהלים לט ו) 'הנה טפחות נתת ימי', לומר ששעור הספה כשעור ימי האדם.

ולזה אחר שבעת ימי הספה עושין יום שמחה, לרמוז לו שאחר צאתו מן העולם הולך לעולם הבא. כי השבועים שנה, עשר ראשונים הוא יום טוב, שהוא הכל שאין בו חטא, נכנס לבית הספר ומתחיל ללמד, בן חמש למקרא, בן עשר למשנה. עשרים שניים נעשה בר מצוה לקיים המצוות, ונושא אשה ומתחילין לו כל עונותיו, הוא גם כן יום טוב

הַיְתָה זֹאת אִם יתְעַרַב בְּשִׁמְחַתְּךָ שִׂמְחַת הַמַּתָּנוּת, כִּי הִמָּה שְׂשִׁים וּשְׁמֹנִים שְׂמֻחָה שְׂלֵמָה בְּרֵאוֹתֶם פְּנֵי אֲבִיהֶם, וְגַם אֲנִי אֲשַׂמַּח בָּהֶם.

הַנְּמֹשֵׁל, כִּי כָל הַעַמִּים אֵין הַקַּב"ה שְׂמַח בָּהֶם, וְלִכֵּן מֵהַצָּרָף לָהֶם קָרְבָנוֹת הַרְבֵּה שֶׁיְהִיָּה לְרִיחַ נִיחֻחַ, וּבְכֻלָּל זֶה יַעֲרַב זְכוּרָנָם. לֹא כֵן יִשְׁאֵל שֶׁהֵם בַּעֲצָמָם עֲרָבִים מְאֹד לִפְנֵי אֲבִיהֶם שְׂבִשְׂמִים, וְלָמָּה לָנוּ לְהַרְבּוֹת בְּאֲמֻצְעֵיִם, וְזֶהוּ מֵה שֶׁאֲמַרו 'עֲשֵׂה לִי סְעוּדָה קְטַנָּה כְּדֵי שֶׁאֲהַנֶּה מִמֶּךָ', רְצָה לֹאמַר כָּל שְׂעֻשְׁעֵי יְהִיָּה רַק עִמָּךְ. (פר' פנחס)

הָרֵי בְשָׂמִים

רבי יעקב יוסף גינז זצ"ל

שמחת שמיני עצרת בלא אימת דין

'וְהָיִיתָ אַף שְׂמַח' (דברים טו טו), וְדָרְשׁוּ חַז"ל (פסחים א.ע.) לְרֵבּוֹת לִילֵי יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג לְשִׂמְחָה. וְנִרְאֶה לִי, דִּהְיֶה בְּכֹל חַג יֵשׁ אֵיזָה דִּין, כִּמְבָאָר בְּמַתְנִיתִין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה (טו). בְּאַרְבַּעַת פְּרָקִים הַעוֹלָם נִדוּן וְכוּ', וְאֵין לֹאמַר בּוֹ שִׂמְחָה בְּלִבְדּוֹ, כִּי מֵעֲרַב עִמָּה קִצַּת אֵימַת הַדִּין, וְכִמְבָאָר בְּשִׁלְחַן עֲרוּף (או"ח סי' קיא ס"א בהגהה) דְּכָל יוֹם טוֹב מְקַרֵּי יוֹם צָרָה.

אֲמַנָּם יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג הוּא תְּשֻׁמַּח לֹא תוֹסִיף עֲצָב עִמָּה, וְזֶהוּ הַכּוֹנֵה וְהָיִיתָ אַף שְׂמַח' פְּרוּשׁ בְּלֹא שׁוּם אֵימָה וְדִין רַק שִׂמְחָה בְּלִבְדּוֹ. אֵיזָה יוֹם טוֹב הוּא שְׁנוּכַל לֹאמַר עָלָיו כְּזֹאת, הֵנִי אוֹמֵר יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג.

וּכְשֶׁתִּמְנָה הַיָּמִים מִיּוֹם א' שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם שְׁמִינֵי עֲצָרַת הֵם בְּמִסְפַּר הַיָּמִים כ"ב, כְּמִנְיָן כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְלִכֵּן מִן הַרְאוּי לַעֲשׂוֹת זְכוּר לְשִׂמְחָה תּוֹרָה בְּהַיּוֹם הַזֶּה.

אֲהֵל יַעֲקֹב

רבי יעקב קראנץ זצ"ל

שמחת הקב"ה עם ישראל ביום שמיני עצרת ללא רבוי אמצעים

גְּמֵרָא (סוכה נה:): מִשָּׁל לְמִלָּךְ בְּשֵׁר וְדָם שֶׁאֲמַר לְעַבְדְּךָ עֲשׂוּ לִי סְעוּדָה גְּדוּלָּה, לְיוֹם אַחֲרוֹן אָמַר לְאוֹהֲבָיו עֲשֵׂה לִי סְעוּדָה קְטַנָּה כְּדֵי שֶׁאֲהַנֶּה מִמֶּךָ.

וְעֵלַת הַדָּבָר מִפְּנֵי מַה פָּחַת הַפְּתוּב קָרְפֵן יוֹם הַשְּׁמִינִי מִכָּל יְמֵי הַחַג, אֲשֶׁר לְכֹאזְרָה הוּא כְּמוֹ גְּנוֹת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין עֲרָבוֹת בְּקָרְבָנוֹתֵיהֶם כְּמוֹ בְּקָרְבָנוֹת הַזּוֹלַת.

אֲבָל הַדָּבָר מוֹכֵן מְאֹד עַל פִּי מִשָּׁל לְעֲשִׂיר נִסְע לְדָרְף רְחוּקָה, וּבְנִיּוֹ גַם בְּנֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר יֵלְדָה מִבְּעֵלָה הָרֵאשׁוֹן, כְּלָם מַחֲכִים אֵת יוֹם בּוֹאוֹ, וְכֹאֲשֶׁר בָּא מִן הַדָּרְף הִבִּיא אֵל בְּנֵי אִשְׁתּוֹ מַתָּנוֹת גְּדוּלוֹת, וְלִכְנִיּוֹ מַתָּנוֹת קְטַנּוֹת. וְשֶׁאֵלוֹ אוֹתוֹ וְכִי בְּנֵי אִשְׁתְּךָ חִבִּיבִים אֲצִלְךָ יוֹתֵר מִבְּנֵיךָ, אָמַר, חַס וְשְׁלוֹם רַק רְצוּנִי שֶׁיִּשְׂמַחַחוּ כְּלָם בְּיוֹם בּוֹאֵי לְבֵיתִי, וְאִם כֵּן הַבְּנִים זָרִים אֵין לָהֶם שִׂמְחָה כִּי אִם בְּהַמַּתָּנוֹת אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדָם, לִכֵּן רְאִיתִי נְכוּן לְהַרְבּוֹת לָהֶם לְהַרְבּוֹת שִׂמְחָתָם. לֹא כֵן פְּרִי בְטָנִי, הֵלֵא לְקִלוֹן וְחִרְפָּה

מעשי צדיקים

סכה במוציא יום הקדוש

אל הרה"ק רבי מאיר מפּרעמישלאן זיע"א וְלִקְבֹּל מִמֶּנּוּ בְּרַכַּת פְּרֻדָּה, אַף הַרְבֵּי מִמָּאן לִקְבֹּלָם בְּשַׁעֲרָה זו.

מוֹצֵאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, חֲסִידִים שֶׁעֲשׂוּ אֵת הַיּוֹם הַקְּדוּשׁ בְּצַל הַקְּדוּשׁ מִתְּעַתָּדִים לְהַכְּנִס

לחג הסוכות

תפלת האשפזיון, אותה שענה שרוי ה' בהתרוקמות רוח גדולה, ופתיח בדברי תורה. **מתוב** אחד אומר 'בסכת תשבו שבעת ימים', לשון נוכח, וכתוב שני אומר 'כל האזרח בישראל ישבו בסכת' לשון נסתר. מקשה הזהר הקדוש, "בקדמיאת תשבו ולבתר ישבו, אלא קדמא לאושפיזי, תניינא לבני עלמא". כלומר, תחלה ישבו האשפזיון הקדושים בסכה, ואחר כך כל באי עולם.

זקני הרה"ק רבי שלמה זלמן מויעליפאלי זיע"א אמר, "רבי שמעון בן יוחאי אמר בדרו, שבתחלה ישבו האשפזיון בסכה ואחר כך ישבו בני ישראל בסכה. אני בדרורי אומר, קדם תשבו, מלשון תשובו בתשובה, ואחר כך ישבו בסכה. אם אין שבים בתשובה, אמנם נמצאים אנו לכאורה בסכה, אף באמת, יושבים על התגורר".

אחר ספר, "בלובלין ה'ה נהוג במשך שנים ארבות, כי חדש אחד היו מכבדים את הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א החוזה מלובלין בסנדקאות, ובחדש שלאחריו כבדו את ראש הקהל.

במדה וארעה ברית שראש הקהל חפץ לשמש כסנדק, כגון אצל אחד מקרוביו, היו מחליפים את הסדר, ראש הקהל קבל חדשים סנדקאות בזה אחר זה, ואחר כבדו את החוזה בסנדקאות חדשים רצופים, וכו' להפך.

ארע שנולד בו זכר לאחד החסידים, בחדש שהסנדקאות היתה שייכת לראש הקהל. אבי התינוק חפץ שהחוזה יהיה סנדק של בנו. הגיע אל רבו ובקש לכבדו בסנדקאות, "עליך לבקש את רשותו של ראש הקהל", ענה החוזה.

עשה החסיד כן, נגש אל ראש הקהל ובקש את הסכמתו שהחוזה ישמש כסנדק

תחת זאת קרא לגבאי ר' אריה וצוה עליו, "קרא לערל מהחצר שיעמד לעזרתך, ותבנו את הסכה כמובא בשלחן ערוך. כעבר זמן מה, נכנס ר' אריה והודיע כי הסכה כבר עומדת על תלה.

אמר רבי מאיר בעודו יושב בחדרו הסגור, "לא טוב עשית, צד מזרח בנית נמוך יותר מצד צפון, לך ותתקן את אשר עשית", ועוד אמר הרבי, "כשתפתח את דלת החצר, יופיע לנגדך אדם ובגדיו מלא הסל דגים, הביאהו אלי".

כן היה, כאשר פתח את השער, עמד במקום איש יהודי עם סל מלא דגים. הוא נכנס לרבי ובלבו תהומות של יגון, על בתו השוכנת על ערש דוי אמר לו הרבי "שוב לביתך, כי בתך הבריאה". חפץ האב להעניק לרבי את הדגים, אך הרבי אמר לגבאי, "שקל את הדגים, ושלם לו את מלא מחירם".

מחה האיש ואמר, "הבאתי זאת כתשורה לרבי, ואין חפצי במחיר". אז עמד הרבי מכסאו, יצא לחדר השני בו המתינו אנשים ואמר להם, "שמעו נא רבותי, מאיר היה בשמים, ושמעו כרוז יוצא כי האשה הזאת תמות.

אמרתי, הו יש לה ששה ילדים רכים והיא אם הבנים, יניחוה לחיות ולגדל בניה, ונענו לבקשתה. אם אקבל שחד, לא ישמעו לי עוד כאשר אבקש פעם נוספת בעד נפש שהודי". (קונטרס זכרון מאיר)

לשבת בסכה ולא על התגורר

בליל ראשון של חג הסוכות, אחר תפלת ערבית, נכנס הרה"ק רבי יצחק מויעליפאלי זיע"א לסכתו, ונעמד סמוך לפתח, לומר את

על המעיל המפאָר, וּנְדָהם לראותו מְטָפֵר בְּאֶבֶק, "אֲנִי הֵיְתִי הַסַּנְדֵּק", פֶּתַר לוֹ הַחוּזָה אֶת הַתְּעַלּוּמָה, "וְאוֹתוֹ הוֹשֵׁבְתִי עַל הַתְּנוּרָה".

"מבאָךְ רואים", סִים הַרְבֵּי מוֹיָעֵלְפוּלִי, "שְׁאֶפְשֵׁר לַחֲשֵׁב שְׁיֹשְׁבִים עַל כְּסֵא שֶׁל אֱלִיהוּ וּבְאֶמֶת יוֹשְׁבִים עַל הַתְּנוּרָה. כֵּן הַדְּבָר בְּסִפְהָ, אִם אֵין עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה, חוֹשְׁבִים שְׁיֹשְׁבִים בְּסִפְהָ, וּבְאֶמֶת יוֹשְׁבִים עַל הַתְּנוּרָה". (שֵׁלֶסֶלֶת הַזֶּה, עַל פִּי סִיחַ זַקֵּנִים ח"ג)

'יתום ואלמנה יעודד'

בְּלִיל ראשון של סכות, נְעַלֵּם הַרַה"ק רַבִּי **יהושע מזד'יקוב** זיע"א וּבְגִי מִשְׁפָּחָתוֹ לֹא יָדְעוּ הֵיכָן הוּא, הִכִּירוּ מִזֶּה שְׁנַיִם כִּי בְּלִיל קְדוֹשׁ זֶה נוֹהֵג הוּא לְהַזְדַּרֵּז בְּלִהְבוֹת קְדָשׁ לְמַצּוֹת אֲכִילַת כִּזֵּית פֶּת שֶׁל סִפְהָ.

לְבַסוּף אַחַר חֲפוּשִׁים נִרְחָבִים, מִצְאִיהוּ בְּבֵית אֱלֶמְנָה וִיתוּמִים כְּשֶׁהוּא מִתְאַמֵּץ לְשַׁמְחֵם וּלְעוֹדוֹדֵם, לְקַיֵּם אֶת דְּבָרֵי הַכְּתוּב (תְּהִלִּים קַמֵּט ו') 'יתום ואלמנה יעודד'. (סִיחָתוֹן טַל עַבְדֵי אַבּוֹת)

איט שיחבב את המצוות

שְׁנָה אַחַת קִשְׂה הֵיָה לְהַשִּׁיג אֶתְרוּג מִהַדָּר לַחַג הַסַּכּוֹת, הַגִּיעַ עָרַב הַחֵג, וּבִידֵי הַרַה"ק רַבִּי **אַשֵׁר מִסְטָאֲלִין** זיע"א הָיוּ רַק שְׁלֹשָׁה מִיָּנִים, לוֹלֵב, הַדְּסִים, וְעֵרְבוֹת, אֶת הָאֶתְרוּג לֹא עֵלָה בְּיָדוֹ לְהַשִּׁיג.

בְּבִקֵר יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל הַחֵג שָׂאֵל רַבִּי אֶשֶׁר אֶת בְּנוֹ הַרַה"ק **הַבֵּית אַהֲרֹן** זיע"א בְּשִׁבְרוֹן לֵב, "נוֹ, מֶה עוֹשִׂים", עֲנָה לוֹ, "הָעוֹלָם אוֹמְרִים שָׂאֵם הַחֵתָן מִתְאַחֵר, מְסַדְּרִים בִּינֵיתִים אֶת הַכֶּלֶה".

גַּם בְּחֹדֶשׁ זֶה, כִּף יוֹכַל לְכַבֵּד אֶת רַבּוֹ. בְּרַם, הַפַּעַם הַתְּעַקֵּשׁ רֹאשׁ הַקְּהֵל וּמֵאֵן לְוֹתֵר בְּשׁוּם אִפֹּן, כְּשֶׁהוּא אוֹטֵם אֶזְנוֹ מִתְּחִנּוּנֵי אַבִּי הַרַף הַנְּמוּל.

בָּא אַבִּי הַתֵּינוּק לְרַבּוֹ וְסִפֵּר בְּכָאֵב עַל סְרוּבוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַקְּהֵל, שְׂאֵל בְּיֹאשׁוּ, "מֶה עוֹשִׂים". "אִם רֹאשׁ הַקְּהֵל אֵינוֹ מְסַכֵּם, אֵין לִי שׁוּם עֲצָה עֲבוּרָךְ", עֲנָה הַחוּזָה.

הֶלֶךְ הַחֲסִיד לְבֵיתוֹ, וְסִפֵּר לִיּוֹלָדַת אֶת הַעֲבָדָה. חֲסִידָה גְּדוּלָה הֵיְתָה הָאֵם, עוֹד יוֹתֵר מְמוּנָה, "אִם הַרְבֵּי לֹא יֵהָא הַסַּנְדֵּק", הוֹדִיעָה בְּתַקִּיפוֹת, "לֹא אֶמְסֵר אֶת הַתֵּינוּק לְמוּלוֹ, רֹאשׁ הַקְּהֵל לֹא יֵהָה הַסַּנְדֵּק שֶׁל בְּנִי".

הֶלֶךְ הַחֲסִיד לְרַבּוֹ, וּמִסֵּר דְּבָרֵי אֶשְׁתּוֹ הַיּוֹלָדַת, נְעֵנָה הַרְבֵּי וְאָמַר, "אֶמְדַּל לָהּ שְׁלֹא תִצְטַעַר, אִם כֵּן הַדְּבָר, אֲנִי אֶהְיֶה הַסַּנְדֵּק", שְׂמַחוּ הוֹרֵי הַתֵּינוּק וְתִשְׁקֵט רוּחָם.

יְהִי בַיּוֹם הַשְּׂמִינִי, נִקְהַל הַצְּבוּר לְבְרִיתוֹ שֶׁל הַתֵּינוּק, סְמוּךְ לְבְרִית הַשְּׁתוּמָמוֹ הַהוֹרִים לְשִׁמְעַת אֶת הַשְּׂמֵשׁ מְכַרִּיזוֹ, "רֹאשׁ הַקְּהֵל מְכַבֵּד בְּסַנְדֵּקָאוֹת". אַבִּי הֵבֵן הַתְּקַשָּׁה לְהֶאֱמִין לְמִשְׁמַע אֶזְנֵיוֹ, הָרִי הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ הַבְּטִיחוּ נְאֻמָּנָה שֶׁהוּא עֲצָמוֹ יִשְׁמַשׁ כְּסַנְדֵּק, אִף הוּא חִשַּׁק אֶת שְׂפָתָיו וְלֹא הִגִּיב מֵאוּמָה.

ראש הַקְּהֵל פָּסַע מַעֲדָנוֹת לְעַבְרַת הַכְּסֵא, נָטַל אֶת הַיְנוּקָא, וְהוֹשִׁיבוֹ עַל בְּרָכְיוֹ בְּחִיוֵף נִצְחוֹן. אַחַר הַבְּרִית נִגַּשׁ הַרְבֵּי לְאַבִּי הֵבֵן שְׁעַמַּד עֲצוּב וְנִקְלָם וּפְיָסוֹ בְּבַת שְׁחוּק, "אֵל תַּפַּל רוּחָךְ, לֹא רֹאשׁ הַקְּהֵל הֵיָה הַסַּנְדֵּק אֲלֵא אֲנִי".

אָבִי הֵבֵן עֲמַד קְפוּא, וְלֹא יָדַע אֶת נַפְשׁוֹ, "רְאֵה אֶת מְעִילוֹ הָעֲלִיוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַקְּהֵל", לַחֲשׁ לוֹ הַחוּזָה, "הָאֵם אֵינוֹ מְלַכְלֵךְ כֹּל מִהֶאֱבֵק שֶׁעַל הַתְּנוּרָה". הַבֵּיט אַבִּי הֵבֵן

שָׁבְרוּ אֶת כָּל עֲצֻמוֹתַי

בימי חדש אָלוּל, פָּגַשׁ הַרְה"ק **רבי שמשוֹן מאוסטרופולי** זיע"א הי"ד אֶת הַ"בְּעַל דְּבָר", וְרָאָה כִּי פָּנָיו רְעוּת, שָׁאָלוּ "לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ", וְהִשְׁטֵן הַשִּׁיב, "לָמָּה זֶה לֹא יָפְלוּ פָּנַי, כְּאֲשֶׁר כָּל יְגִיעַתִּי בְּכָל הַשָּׁנָה לְהַכְשִׁיל אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹרְדֵת לְטִמְיוֹן בְּיָמַימִם אֵלּוּ, בְּהֵם שָׁבִים יִשְׂרָאֵל בְּתִשְׁבֵּה שְׁלָמָה".

בעֲשֶׂרֶת יָמֵי תִשְׁבֵּה, פָּגַע בּו שׁוֹב, וְהִנֵּה פָּנָיו צוֹהֵלוֹת. לְשִׁאלָתוֹ, "הֲרֵי אָנּוּ עֹדִין בְּעֲצוּמָם שֶׁל יָמֵי הַתִּשְׁבֵּה, וּמָה נִשְׁתַּנָּה", אָמַר לוֹ, "הֲכִי סָבוּר אַתָּה שֶׁאֲשַׁקֵּט וְלֹא אֶעֱשֶׂה כְּלוּם.

עֲלִיתִי וְטַעַנְתִּי לְפָנָי בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה עַל כֶּף שֶׁכָּל יְגִיעֵי שָׁנָה תַּמִּימָה הִיָּה לְרִיק, נִתְּנוּ לִי רִשׁוֹת לְנֻקֵּב חוֹר בְּסַפִּינָה הַמְּבִיאָה אֶת הָאֲתָרוּגִים לְמִדְיָנוֹת אֵלּוּ, לְהַכְשִׁילָם שֶׁלֹּא יְהֵא בְיָדָם לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת הַחֹג".

בימי חַג הַסּוּכוֹת פָּגַע בּו בְּשִׁלִּישֵׁית, וְהִנֵּה חֲשָׁף מִשְׁחוֹר תַּאֲרוֹ. שָׁאָלוּ, "וְכִי לֹא עֲלִתָה בְיָדְךָ מִזְמַתְךָ", עָנָהוּ, "מוּטָב שֶׁלֹּא תִשְׁאָלֵנִי אֵיזָה אֶסוֹן הַמַּטְתִּי עַל עֲצָמַי בְּכֶף.

עַל יְדֵי חֲדִירַת הַמַּיִם לְסַפִּינָה נִפְסְלוּ כַּמַּעַט כָּל הָאֲתָרוּגִים, אֲךָ אֵי אֵלּוּ מֵהֶם נוֹתְרוּ לְפַלְטָה. בְּכָל עִיר בְּיִשְׂרָאֵל חִפְצוֹ הִקְהַל שִׁיָּהָא עַל כָּל פָּנִים אֲתָרוֹג אֶחָד פֶּשֶׁר בְּעִיר, עֵבֹר כָּל בְּנֵי הַקְּהֵלָה, כַּמּוּבָן זְכוּ בְּזֶה הַקְּהֵלוֹת שֶׁהֲרֹבוּ בְּמַחִיר.

מֵאָחֵר וְכָּה, פָּזְרוּ כָּל בְּנֵי הַקְּהֵל בְּכָל אֶתֶר וְאֶתֶר אֶת מִמּוֹנָם עֵבֹר הַמִּצְוָה, הַגְּדִילוּ לַעֲשׂוֹת הַנְּשִׂיִם שֶׁמְכָרוּ תַכְשִׁיטֵיהֶן לְמַטְרָה ז. בְּבוֹא הַחֹג, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא הִיָּה אֶלֶּא אֲתָרוֹג אֶחָד בְּכָל הָעִיר, עֵבְרוּ כָּל הַקְּהֵל בְּסוֹף וְעַמְדוֹ עַל

עֲשֶׂה רַבִּי אֲשֶׁר אֶת אֲשֶׁר רָמַז בְּנו יִקְירוּ, וְהַחֵל לְאָגֵד אֶת שְׁלֹשֶׁת הַמִּינִים אֲשֶׁר בְּיָדָיו. כְּשֶׁסִּים לְאָגֵד, הִגִּיעַ שְׁלִיחַ גּוֹי וְהִבִּיא לוֹ אֶת הָאֲתָרוֹג שֶׁל הַרְה"ק הַמַּגִּיד מִסְטַעֲפִין זִיע"א, שֶׁנִּפְטַר לְפָנָי הַחֹג.

מַנְעֵשָׂה שֶׁהִיָּה כֹּף, הִיָּה בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים לְפָנָי שֶׁהַמַּגִּיד מִסְטַעֲפִין נִסְתַּלַּק לְבֵית עוֹלָמוֹ, אָמַר לְחַסְדִּיר, "אֵינִי רוֹאֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה אִישׁ שִׁיַּחֲבֹב אֶת הַמִּצְוֹת כְּמוֹ הַרְבֵּי מִסְטַאֲלִיו, לְכֹן אָנִי מִצְוָה עֲלֵיכֶם לְשַׁלַּח מִיָּד הָאֲתָרוֹג שְׁלִי אֶל הַרְבֵּי מִסְטַאֲלִיו".

בְּסִימּוֹ אֶת דְּבָרָיו, הִשִּׁיב הַמַּגִּיד מִסְטַעֲפִין אֶת נִשְׁמָתוֹ הַטְּהוּרָה לְיוֹצְרָה. הַחַסְדִּים שֶׁלְחוּ עַל אֶתֶר אֶת הָאֲתָרוֹג בְּיַדֵּי רַץ גּוֹי אֶל רַבִּי אֲשֶׁר, אֲךָ הוּא הִתְעַכֵּב בְּדָרְךָ. הָאֲתָרוֹג הִגִּיעַ בְּדִיוֹק אַחֵר שֶׁהַרְבֵּי סִים לְאָגֵד אֶת שְׁלֹשֶׁת הַמִּינִים. (מֵאוּרֵי אֵט)

בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ מִקְדָּשִׁים מִצְוֹת סִכָּה בְּשִׁלְמוֹת

בַּעֲת שֶׁיָּשֵׁב הַרְה"ק **רבי ישראל מטשורטקוב** זִיע"א בְּסִכְתּוֹ, הַחֵלּוּ גְּשָׁמִים עֲזִים מְזֻרְזָפִים אֶל תוֹךְ הַסִּכָּה. פִּתַּח הַרְבֵּי וַאֲמַר, "הַרוֹצֵה לְקַיֵּם מִצְוֹת יִשְׁיַבֵּת סִכָּה בְּשִׁלְמוֹת, מְקוּמוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹרִיָּה נוֹחַ, וְאִין הַגְּשָׁמִים מְצוּיִים בָּהּ בְּעוֹנָה זו".

אַחַר אָמַר כִּי רָמַז יֵשׁ עַל כֶּף בְּפִסּוֹק (תהילים עו ג) 'וַיְהִי בְשִׁלְמוֹת סוּכּוֹ וּמַעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן'. אֵימַתִּי 'וַיְהִי בְשִׁלְמוֹת סוּכּוֹ', שֶׁלָּמָּה סִכְתּוֹ שֶׁל אָדָם, שִׁיְכוֹל הוּא לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת סִכָּה בְּשִׁלְמוֹת, וְכָּפֶשֶׁר 'וּמַעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן', כְּשֶׁדִּירְתוֹ וּמְקוֹם מְגוּרָיו נִמְצָאִים 'בְּצִיּוֹן', בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. (יִינָה טל תורה)

מידי שניהם ומשש בהם הרבה, נראה ה' שמחפש ובדק איזה הוא היפה מביניהם.

אחר בקש ממשמשו לקחת את המינים אל בית המדרש, לבקש מהלומדים להביע את דעתם איזה מהם נאה ביותר. הלך המשמש ושאל, וחזר עם תשובתם כי הלולב והאתרוג שהביא האביר שהתעשר, הם הנאים והמהדרים.

בני הרבי מקאצק לדעת האם שאל גם את דעת הרה"ק רבי זאב וואלף מסטריקוב זיע"א, אך המשמש השיב כי לא שאלו, באשר לא שיהא אותה שעה בבית המדרש. הורה הרבי שיחפשו באכסניתו, ויקח עמו את המינים לשאלו שם.

הלך המשמש לאכסנית רבי וואלף, שבדק אותם, והראה כי בראש הלולב שהביא העשיר, ישנה איזו נקדה קטנה כגדל ראש זבוב, לפיכך, לדעתו גם האתרוג של בעל החזקה, מהדר ונאה הוא.

באשר הגיעה תשובתו, תמה האבני נזר, הלא האתרוג שהביא העשיר בולט בגופו. אמר לו חמיו הרבי הקדוש, "אם יפה הוא בעיניך, הריהו לך במתנה גמורה".

לקחם לידו, אבל כאשר הגיע יום טוב הראשון של חג ונטל לידו הלולב, התפורר הלולב לפתע ונפסל. הלך לרבי וואלף בטרוניה ושאלו, אם ראה מראש שהלולב בעיני, למה לא גילה לו מה החסרון האמתי שמצא בו.

ענהו רבי וולף, "אמתו של דבר, לא ראיתי יותר מאשר ראו שאר הלומדים בבית המדרש, אלא שדקדקתי והבנתי בכונת קדשו של הרבי, כאשר לאחר שכל בני החבורה נמנו וגמרו בגפיו של האתרוג שהביא העשיר,

רגליהם מבקר עד ערב, הכל כדי לזכות לנענע בו נענוע כלשהוא".

סיים הס"מ במרירות באזני רבי משמשו, "בכל נענוע שנענענו בו, שברו את כל עצמותי". (מאמר מרדכי)

האתרוג הנאה יותר

בבית מדרשו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א, הייתה תחושת סלידה כלפי עשירים, הסבורים שמחמת עשרם מגיע להם יחס מיוחד.

ספר הרה"ק האבני נזר זיע"א לר' יוסף מרדכי קלעפיש מווארשה שהיה חתנו של הרה"ק רבי זאב וואלף מסטריקוב זיע"א, מעשה נאה שראה בקאצק, המלמד על הדבר.

לקראת חג הסוכות, היה חסיד שהחזיק להביא מידי שנה את ארבעת המינים לפני הרה"ק מקאצק, לימים האירה ההצלחה לאיש אחד מקרב החסידים, הוא התעשר מאד, והחליט כי לו יאה להיות הקונה את ארבעת המינים עבור הרבי, למרות חזקתו של השני.

הודרו העשיר החדש אחר ראש השנה לנסע לווארשה, לחפש בשוק ארבעת המינים את המינים המהדרים ביותר, כאשר בכונתו להוציא עבור רכישתם כל סכום שידרש. ואכן מצא לשמחתו לולב ואתרוג בתכלית היפי וההדר, נסע לקאצק, והביאם לפני הרבי הקדוש.

בעת שהביא העשיר את ארבעת המינים המהדרים במיוחד, הגיע גם החסיד בעל החזקה עם המינים שרכש, להביאם לפני הרבי כמידי שנה. לקח הרבי את המינים

לחג הסוכות

בבית המדרש, אין התר לבטל תורה ומקוב
ללמד. (ימי זכרון - תמוז)

קדשת חל המועד

חסיד שנקלע למצוקה כלכלית, גמר בלב
לעקר את דירתו לארצות הברית
ולעשות שם לביתו. הוא נכנס לשאל דעת
קדשו של רבו, הרה"ק **השפת אמת** זיע"א
בענין זה.

אותה עת ישב הרבי במעונו של החסיד רבי
ישראל משה טאומן שבפאתי העירה
גור, לשמע שאלתו, וכדי להדגיש את הסתייגותו
מהרעיון, הלך עמו אל עבר החלון שבחדר,
הראה לו כלפי חוץ והצביע על נהר הווייסל
העובר על פני העיר, ושאל את החסיד,
"למה אין אתה שואלני אם תזרק עצמך
לוייסל".

עבדה אחת היוצאת מן הכלל, מספרת אודות
חסיד מעיר טשכנוב בשם ר' יוסף לוי
שאנא, שבהגיע תורו להתיצב לפני הצבא,
שחד את הרופא שטייל בו מום קטן ועל
ידי זה יפסל משרות הצבא.

אחר זמן מה, נודע לו כי הלשינו עליו באזני
הממשל על שפסל עצמו בזדון, ונקלע
בסכנה אימה. קם ונסע אל השפת אמת
לבקש את ברכתו ועצתו, והוא הורה לו
לברח אל מעבר לים, לארצות הברית הרחוקה,
כשהוא נותן לו את הבטחתו שישמר מכל
המכשולות, וישאר בדרך התורה.

הלך ר' יוסף לוי ועשה כעצת רבו, ואכן
באפו פלאי הצליח לשמר על קלה

המשיך ושלח אלי לבדקום, הסקתי מכך,
שדעת קדשו לא הייתה נוטה הימנו, לכן
קבעתי להעדיף את המינים של בעל החזקה".
(ממעונות אריות)

הישן תחת המטה בסכה

בחל המועד סכות, נכנס הרה"ק **רבי עזריאל**
מאיר אייגר זיע"א לבית מדרשו לתפלת
המונה, ומצא צעירים יושבים ומדברים
בדברים של מה בכך. הוכיחם הרבי ואמר,
"אלו לא נכנסתם לבית המדרש כלל, החרשתי,
אבל כאשר כבר נמצאים בבית המדרש,
חייבים לנצל הזמן ללמוד התורה.

בערב, עת נכנס אליו נכדו ממלא מקומו
הרה"ק **רבי אברהם אייגר** זיע"א, הזכיר
הרבי בשנית את אשר אמר והוסיף, זה קשור
גם לעניני דיומא, חג הסכות, דאיתא במשנה,
'הישן תחת המטה בסכה לא יצא ידי חובתו'.

לכאורה הינה די באמרו 'לא יצא', למה אמר
'ידי חובתו', הלא נוהגים אפלו צדיקים
וחסידים לא לישן בסכה למי שמצטער מחמת
הצנה וכדומה, אבל, ההתר הוא רק כאשר
אינו ישן בסכה כלל.

הישן תחת המטה, בזה שישן בסכה, על
אף שהינה זה מחמת צנה, הוא הוריד
מעצמו את ההתר והביא עצמו לידי חיוב,
ובמה שישן תחת המטה, כבר לא יצא ידי
חובתו, אחר שחייב את עצמו.

הוא הדין לענינו, החיוב הוא, 'והגית בו
ימם ולילה', אמנם יש התר לבטל
לצרך פרנסה וכדומה, אבל אם כבר נמצאים

הלולב הללו". עשה החסיד כפי שצוה, ומיד נעצרה המגפה.

לאחר מספר שנים פרצה פעם נוספת מגפה בעדרו של החסיד, הפעם כבר ידע את אשר לפניו, חפש אחר לולב, והעלה באש את עליו. אך מאומה לא הועיל, השנרים נפחו את נשמתם בזה אחר זה.

מהר החסיד אל הרבי לבקש ברכתו, נטל הרבי כבעבר עלים מלולבו, ואמר לו, "רוץ תעשן את העדרים בעלי לולב הללו", אמר לו אותו סוחר, "רבי, כבר שרפתי לולב שלם". שחק הרבי ואמר, "קח, קח את זה". (מאורי אש)

שמחת תורה

מנת וחיים ביד הלשון

ארבעה בתי הכנסיות הקטנים, בנויים היו לפני הקיר המערבי של חומת בית הכנסת הגדול בשארגורוז, האחד של האופים, משנהו של החיטים, והאחרים של הסנדלרים, ושל אנשי החברה קדישא'.

בבתי הכנסיות לא היו ממנים כלי קדש, שמש, חזן ובעל קורא, אלא מחברייהם בלבד. מלבד החברה קדישא, שהיו ממנים חזן מן החוץ, משום תקנה הכתובה בפקס העיר וזו לשונה, 'אסור לקבון ולרופא לעבר לפני התבה, שכן אינם יכולים להיות שליחי צבור בתפלת רפאנו'.

בקטו אנשי החברה קדישא חזן ראוי, ומצאו את ר' שמואל, איש תם וישר, בר אורין ומטיב נגן, ומנווהו חזן בקהלתם. בכל שבת וסג הגה ר' שמואל משמחם בתפלתו

כחמורה. הגם שהנסיונות בשמירת שבת גברו אז מאד בארצות הברית, לעתים קרובות יהודי שלא הופיע לעבודה ביום השבת, היה מפטר מעבודתו למחרת, בחסדי שמים עלה בידי ר' יוסף למצא מקום עבודה שאפשר לו להמנע מעבודה בשבתות.

ברב חסידותו, לא הסתפק רבי יוסף בשמירת השבתות והחגים, בהגיע חג הסוכות, הודיע למעבידו כי גם בימי חל המועד אינו מתכוון להגיע לעבודה. בעל המפעל הודיעו, כי אם כן הרי הוא מפטר ממשרתו, וכך הלך רבי יוסף וסג את הרגל, בדיעה שאין לו מקור מחיה.

בעבר זמן קצר נקש בעל המפעל בידלת ביתו של רבי יוסף והתחנן שישוב לעבד במפעלו, בהבטיחו להעלות את משכרתו, ונמוקו עמו, מאז שחזר לעבד אצלו, הרי הוא רואה כי אין הברכה מצויה במפעלו, והוא תולה זאת בפטוריו של רבי יוסף.

כך המשיך רבי יוסף ושמר על חזות חסידית עד סוף ימיו, למים, כשהשיגה ידו, עשה את הנסיעה הארצה לפולין לשהות בצל רבו האמרי אמת. (ממענוות אריות)

עלי הלולב של הרבי

אחד מחסידי הרה"ק הבית אהרן זיע"א, היה סוחר בשוורים. פעם פרצה מגפה בעדרו, והשוורים החלו למות בזה אחר זה. מהר החסיד אל הרבי, שח לו על צרתו, ובקש את ברכתו.

קטף הרבי מספר עלים מלולבו, נתן בידו ואמר, "מהר ותעשן את העדר בעלי

למנות ולא לחיים, ואתם כל הקהל הקדוש הזה חבְּרֵי הַחֲבֵרָה קְדִישָׁא דִּק"ק שאַרגורוד, עֲנִיתֶם אַחֲרֵי אָמוֹן.

אָנִי מוסר בְּזֶה מוֹדְעָה בְּנִקִּיטַת חַפְצֵי, שְׂאֵם חס וְשְׁלוֹם נִגְרָמָה עַל יְדֵי גְזֵרַת מִיתָה לְמֵאן דְּהוּא מִבְּנֵי עֵירוֹנוּ, אָנִי מִקְבֵּל עָלַי אֶת דִּינֵנו וְיוֹם טוֹב הוּא מִלְּעֻקָּה. לְכוּ הַבִּיתָה, שִׁישׂוּ וְשִׁמְחוּ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, כִּי הִיא לָנוּ עַז וְאוֹרָה."

אָמְרוּ שְׁלֹא הִיתָה שְׂמִיחָה כְּשִׂמְחַת הַחֵג הַהוּא, כֹּל מִי שְׁלֹא רָאָה זֹאת, לֹא רָאָה שְׂמִיחָה מִיָּמָיו. יוֹתֵר מִכֻּלָּם, שֵׁשׁ וְשִׁמְחַת אַחֲרֵים הַחֲזָן ר' שְׂמוּאֵל. בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הֵלָךְ ר' שְׂמוּאֵל אֶל הַרֵב דְּמֵתָא, כָּתַב אֶת צְוֹאָתוֹ, הַמְּשִׁיר לְבֵיתוֹ, עֲלָה עַל מִטְּוֹנוֹ, וְלֹא יֵרֵד מִמֶּנָּה.

הוּא נִקְבֵּר עַל יְדֵי כֹל בְּנֵי הָעִיר בְּכָבוֹד גָּדוֹל, בְּפִנְקֻס הָעִיר מִצְּאֵתֵי כְּתוּב, שְׁכַל אוֹתָהּ שָׁנָה לֹא נִפְטַר אִישׁ בְּעִיר שאַרְוֹגְרוֹד, מִלְּבַד ר' שְׂמוּאֵל הַחֲזָן, שְׁכַפֵּר בְּמוֹתוֹ עַל כֹּל הָעֵדָה הַקְּדוּשָׁה. (כה לחי)

הַקְּסוּת בְּמַעֲמָקֵי הַמַּחֲנוֹת

סִפְּרָה ר' מִשָּׁה אֶלְיָעֶזֶר אֵינְהוֹרֵן ע"ה, אֶחָד מִמְּכַרְי מַעֲבֹדֵי מַחֲנֵה מִיְהוּדָאֲרָף, גָּלָה אֶת אֲזִנֵּי בְּסוּד כְּמוֹס בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, כִּי לְמַחֲרַת יִגִּיעַ הַמַּפְקֹחַ הָרָאשִׁי לְעֵרֵךְ סֶלְקֶצְיָה, וְעַמּוֹ תְּבוֹא הָרוֹפְאָה ד"ר פְּלוֹקָאן, מְרַשַׁעַת יְדוּעָה לְשִׁמְצָה. הַכְּרַתִּי אֶת מִנְהַגָּה מְדֵי בּוֹאָה, לְשַׁלַּח אֶת הַחֲלָשִׁים וְהַחֲלוּלִים מַעֲבֹדֵי הַמַּתְפָּרָה אֶל הַקְּרִימְטוֹרִיוֹן בְּדַכָּאוּ.

בְּיוֹם כְּזֶה חֲזַב כֹּל הַחַפְצֵי בְּחַיִּים לְהַתִּיצֵב, לְעַבּוּדָה וְלַהֲוִכִּית אֶת כְּשָׂרוֹ וְיַעֲלִילוֹתָיו, אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁנִּפְקַד מִקוֹמוֹ בְּמִסְדֵּר הַרְשָׁמִי.

וּבְרַנְתוֹ, וּבְכָל שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה, הִיָּה מֵהֵנָּה אוֹתָם מִגְּרוֹנוֹ, תְּדִיר כְּבֹדוֹהוּ וְחֻלְקוֹ לוֹ כְּבוֹד גָּדוֹל, הֵם שְׂמִיחִים בּוֹ, וְהוּא שְׂמִיחַ בָּהֶם.

מִנְהַג הִיָּה לְחַבְּרָה קְדִישָׁא, לְעֵרֵךְ אֶת סְעוּדוֹתֶם מְדֵי שָׁנָה בְּיוֹם שְׂמִינֵי עֲצַרַת אַחֲרֵי בְּחִירוֹת הַקְּלָפִי שְׁנַעֲרֹכוּ בְּחַל הַמוֹעֵד סְכוֹת. הַתְּכוּנָה הִיתָה רַבָּה בְּיוֹם הַהוּא, בְּמִיחָד מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ הַזְּמָנוֹת נוֹסְפוֹת בְּיָמֵי שְׂמִינֵי עֲצַרַת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה, לְקַדוּשִׁים וְלִסְעוּדוֹת.

אִי לְכַר מְדֵי שָׁנָה בְּהַגִּיעַ יָמִים אֵלוֹ, הָיוּ חַבְּרֵי הַחֲבֵרָה קְדִישָׁא מְזוֹלְזָלִים מַעֲט בְּתַפְלַת מוֹסָף בְּיוֹם שְׂמִינֵי עֲצַרַת, מִבְּקֻשִׁים לְקַצֵּר כְּדֵי לְמַהֵר, לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת כֹּל הַקְּדוּשִׁים אֲלֵיהֶם הַזְּמָנוֹ.

שָׁנָה אַחַת בְּיוֹם שְׂמִינֵי עֲצַרַת, הָיוּ הַרַעַשׁ וְהַאֲנִדְרָלְמוֹסִיָּה גְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַקָּטָן, בְּתַפְלַת גֶּשֶׁם טְעֵהָ הַחֲזָן מְרַב הַשְּׂאוֹן וְהַמְּלָה, וְתַחַת לַהַכְרִיז 'לְחַיִּים וְלֹא לְמוֹת', הַכְרִיז 'לְמוֹת וְלֹא לְחַיִּים', וְהִקְהֵל עִנָּה 'אָמוֹ'.

אִישׁ לֹא חָשׂ בְּטַעוֹת, חוּץ מֵהַחֲזָן ר' שְׂמוּאֵל בְּעַצְמוֹ, שֶׁנִּתְחַלַּח וְכַמְעַט יִצְאָה נִשְׁמָתוֹ. הוּא הַבְּלִיג עַל צַעֲרוֹ, סִיִּם שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה כְּנֵהוּג, מֵהָר אֶל הַדְּלַת, וְנִעַל אוֹתָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצָּא אִישׁ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת.

אֲחֵר נִגַּשׁ אֶל אַרְוֹן הַקְּדָשׁ, וְלַתְמַהוֹן כֹּל הַקְּהֵל שֶׁלֹּא הִבִּין הַנְּעֻשָׁה, וְסָבַר שֶׁהַחֲזָן מִתְּכַוֵּן לְמִנְהַג כְּלָשָׁהוּ מַעֲנִינֵי דְיוֹמָא שֶׁל שְׂמִיחַת תּוֹרָה, הוֹצִיא סִפְּרָה תּוֹרָה, דָּפַק עַל הָעַמּוּד, וּפְנָה אֶל הַקְּהֵל בְּזוֹ הַלְשׁוֹן.

"עֵדָה קְדוּשָׁה, בְּעוֹנוֹתֵי הַרְבִּים אֲרַע לִי הַיּוֹם מִכְּשׁוֹל בְּתַפְלָתִי, נִכְשַׁלְתִּי וְהִכְשַׁלְתִּי אַחֲרַיִם, תַּחַת לוֹמַר לְחַיִּים וְלֹא לְמוֹת קְרַאתִי

האמללים שגאלצו לצפות במחזה ויצאו לעבודה, בטוחים היו שהרבי לא עצר כח להחזיק מעמד, ובודאי נפח את נשמתו מחמת סורים.

להפתעתם. כשחזרו אחר שקיעת החמה מעבודת הפרך אל המחנה, מצאוהו חי וקיים. לגדל תדהמתם ראוהו בצריף הלינה שלו, כשרגליו מידות סביב שרפרף נמוך סחור סחור, מחזיק בידיו דפים אחדים מספר משניות קטן וקרוע, הבינו שהוא עורף הקפות של שימחת תורה.

המחזה המרעיד, לראות את הרבי עורף הקפות מתחת לאפם של הצוררים, אחרי שעבר עליו יום קשה של מכות ודם, בבחינת 'הו'קטלני לו איחל', גרם להתרגשות יוצאת מן הכלל בקרב האסירים.

לנגד עיניהם קרמו עור וגידים המלים שנהגו לשורר בצאנז בעת ההקפות מתוך הפיוט 'אמר שירה לפני יוצרי' מבעל ה'חרדים', 'קדושים בניו בין העמים, מסרו נפשם כמו עולות ושלמים, החלב והדם שלי אקריבה על מזבח, ואומר לו כלוי על דוכנו'.

אך יהודים מתבוללים מעובדי המטבח במחנה, התפעלו מגבורתו הנפשית עד כדי כך, שהחליטו להכין בסתר עבורו קוגל מיחד ליום מחר, לכבוד חג שימחת תורה.

אך הרבי עצמו הזכיר מספר פעמים בשנים הבאות את הרפתקאותיו באתו יום שמיני עצרת, נהג לומר בניהמה של ספוק, "אמת ספגתי הרבה מכות, כמעט לא נותרה בי רוח חיים, אך בסופו של דבר נצחתי את הרשעים, לא יצאתי לעבודה בשמיני עצרת".

(לפיד האט)

נתקפתי, אפוא, חרדה גדולה לגורלו של הרה"ק **השפע חיים מקלויזנבורג** זיע"א, והחלטתי לעשות מעשה על דעת עצמי.

חשתי אל הרופא היהודי ד"ר גרינבוים, ובקשתו שיצרף את הרבי לרשימת היוצאים מחר לעבודה. הרופא תמה על שאני מבקש זאת, בנגוד לבקשתי הקודמת להכיר בו כאדם חולה, אבל הרביתי להפציר בו לכל ישחררו ביום הבא, "אינני יכול כרגע להסביר את הסבה לשנוי" אמרתי לו.

בהודע בערב לרבי כי לא קבל שחרור מהעבודה ליום שמיני עצרת, ושאיני הגורם לכך, התרגעם עלי והתבטא בחריפות רבה. רק כשחלפה יממה ונתחור לו למפרע שהתכונתי לטובה, בראותו למרבה הצער כיצד יהודים רבים מהחלשים ומהחולים נשלחו בסלקציה שנגרכה לתאי הגזים בדכאו, הזדרז ובא לפיסני ולחודות לי.

כיון שהרבי לא ידע מכל אשר נעשה, גמר בלבו בנחישות, "עבר עלי מה, לא אלך בשום פנים לעבודה". ביום שמיני עצרת, הוא נשאר בצריפו להת'חד עם הבורא ותברך קדת היום, ובמפקד העצירים המגיסים לעבודה במיהלדארף, התברר כי חסר אדם אחד.

מיד נשלחו זקיפים לחפש אחריו בצריפים, שם מצאוהו עומד שקוע בתפלתו, וסחבוהו באכזריות רבה אל רחבת המסדר. הרבי נכפת, וספג ענש לעיני כל העצירים, עשרים וחמש מלקות בכפלים. העמידו עליו מזזה ומזה שני סרדיוטים נאצים "מ"ש, כל אחד מהם הכה וחיבט בו במגלבו ללא רחם.

הרבי יצא מתחת ידיהם פצוע וזב דם, כמעט לא נותרה בו נשמה, מהמקום נלקח הנשר אל צריף החולים לטפול רפואי. היהודים

סוכות

'אתרג' שלא לבוא לידי 'תגרא'

הייתה זו השנה הראשונה בה פרנסי עיר הבירה וורשא קבלו את החלטה המשמעותית על אופן מכירת האתרוגים לפני חג הסוכות. אם בכל השנים היו מכירות האתרוגים בוורשא כמו בכל הערים, דוכני אתרוגים היו נפתחים בשוק העירוני וכל דורשי ומבקשי האתרוגים היו באים לדוכנים ובוחנים היטב את האתרוגים, למצוא את ה'פרי עץ הדר' שיתאים להם, בעל צורה וגידול יפה, נקי מפגמים, ופיטם מפואר, הרי שבשנה זו קבלו פרנסי העיר החלטה מהפכנית: האתרוגים לא ימכרו יותר לפי בחירה ומיון אלא לפי הגרלה עיוורת.

וסדר ההגרלה כך היה: כל האתרוגים ללא יוצא מהכלל, מהנאה ביותר עד הפכו הגמור, ובלבד שיהא כשר לברכה, יהיו מונחים בקופסאות סגורים ומסוגרים, באופן שאין אדם מהחוץ יכול להכיר בהם מה טיבם של האתרוגים המצויים בהם. דין זה אמור גם לאתרוגים אשר בשנים כתיקונם נמכרים במאות רובלים וגם לאתרוגים שכמעט ואין איש חפץ בהם, כולם יהיו מונחים בקופסא, ואין איש היודע מה גזוז וחתום בהם.

כדי לקבל את אחת הקופסאות, היה על הקונה להביא סכום קצוב ומדוד של חמשה רובלים, וניתנה לו הרשות לקבל קופסא אחת מכל הקופסאות. יכול היה הקונה לבחור לעצמו איזה מבין הקופסאות הוא רוצה, אך לא היה בבחירה זו כמעט ולא כלום, שכן כאמור הקופסאות לא היו מסגירות את סודם של האתרוגים המצויים בהם.

נתן הקונה חמשה רובלים וקיבל את הקופסא,

מכאן ואילך מזלו גרם: פעמים והיה פותח את הקופסא ומגלה כי האתרוג אינו שווה ולא כלום, ראוי הוא להמכר בפרוטות בודדות, ונמצא שהפסיד את כספו; פעמים והיה פותח את הקופסא ומגלה אתרוג הדר שבהדר, ונמצא זכה בגורל בסכום נכבד, שכן אילו היה חפץ לרכוש את האתרוג בשוק האתרוגים היה עליו להפרד מכמה מאות רובלים לפחות; ופעמים שהאתרוג היה בשווי של חמשה רובלים, פחות או יותר, ונמצא שהקונה אינו מפסיד או מרוויח, והרי הוא שמח במקחו.

במקרה בו היה רוכש האתרוג מגלה בקופסא אתרוג שלא תואר ולא הדר לו, לא הייתה בידו ברירה כי אם לרכוש אתרוג אחר. אמנם כל האתרוגים היו כשרים לצאת ידי חובה, שכן טובי מורי הצדק שבוורשא רבתי היו עוסקים במלאכת מיון האתרוגים, וכל אתרוג שאינו כשר לברכה אחת דתו לעבור לסוחר פלוני שבוורשא שמלאכתו בעשיית מיני מרקחת, קונפיטורות בלע"ז, שהיה כובשו ורוקחו בסוכר ומוציאו לקראת יום ראש השנה לאילנות, הוא חמשה עשר בשבט. לא היו נארזים בקופסאות אלא כאלו שעדיין בדיעבד כשרים הם לברכה, אך מי שאיתרע מזלו ועלה בידו כמין אתרוג זה נאלץ ליתן עוד חמשה רובלים ולהוציא קופסא אחרת, מתוך תקווה כי הפעם יעלה בידו אתרוג כראוי לו.

עניי וורשא שממון לא היה מצוי בידם אפילו ליתן חמשה רובלים היו עומדים סמוך למקום זה בו נמכרו האתרוגים, וכשהיו רואים אדם שפניו נפולות מהאתרוג שעלה לו, היו מבקשים שיואיל ליתן להם את האתרוג במתנה

לפשפש ולמשמש באתרוגים עד שימצא את האתרוג בו הוא חפץ, אלא האתרוגים ימכרו בקופסאות סגורות תמורת חמשה רובלים לקופסא.

העסקנים סברו כי בדרך זו הם יוכלו גם להרויח כסף רב יותר, כאשר כולם יהיו שוים בפני הגורלות, ואפילו מי שאין ידו משגת ייתכן ומזלו יאיר לו פנים והוא יזכה באתרוג מהודר.

השמועה על מנהג חדש זה שהונהג בוורשא לא הגיעה עד העיר זיכלין, מקום מושבו של הרה"ק רבי שמואל אבא מזיכלין זיע"א, והרה"ק מזיכלין שלח את איש אמונו, המשמש בקודש רבי יעקב, אל עיר רבתי עם, וורשא, לקנות עבורו אתרוג נאה. בחצר קדשו של הרבי לא ידעו על ההתנהלות החדשה שהחלה נוהגת בוורשא, כי אילו היו יודעים ייתכן והיו שולחים את המשב"ק לעיר אחרת בה עולם כמנהגו נוהג ואתרוגים נאים נמכרים לכל המרבה במחיר.

שליח עושה שליחותו ורבי יעקב, נאמן בית זיכלין, השים לדרך פעמיו והגיע לוורשא, ומששמע על הסדר החדש לא בזבז זמנו ופנה תיכף ומיד אל משרדי בית החולים, הוציא מארנקו סך חמשה רובלים וקנה קופסא ובה אתרוג. בנשימה עצורה הוא פותח את הקופסא והוא מתאכזב לגלות כי מדובר באתרוג פשוט ביותר, שאינו מתאים אפילו לאדם מהשורה ובוודאי שאינו ראוי לעלות על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן.

לא נותרה לרבי יעקב ברירה והוא קנה קופסא אחרת תמורת חמשה רובלים נוספים, ומשראה כי גם אתרוג זה אינו הדר, הוסיף וקנה קופסה נוספת. כך היה רבי יעקב חוזר וקונה שוב ושוב עד שקנה עשרים קופסאות במחיר מצטבר של מאה רובלים, ועדיין לא הצליח למצוא אתרוג כפי שהיה ראוי ומתאים עבור רבו הרה"ק מזיכלין.

גמורה, כדי שם ובני ביתם יוכלו לקיים בזה מצות החג. אכן רוב ככל האנשים היו מתרצים ונותנים את האתרוג לעניים, וכך לבם היה קל עליהם להוסיף ולרכוש אתרוג אחר.

פעמים וזעקות שבר היו נשמעים שם במקום זה שבו נמכרים האתרוגים. היה זה אדם שהתמזל לו מזלו הרע ובכל פעם ששילם על קופסת אתרוג עלה בידו אתרוג פשוט ביותר. הנה הוא כבר קנה שלש קופסאות, ובכל פעם נראה שהאתרוגים מבקשים לתעתע בו ולהרגיזו על לא עוול בכפו, ודווקא אלו הפשוטים ביותר עולים לו בגורלו, וכדי בזיון וקצף. עתה מבקש הוא לקנות קופסא רביעית, והוא דורש שיביאו לו קופסא מחדר אחר, כך יהיו סיכויי גדולים יותר לאתרוג טוב. דווקא המוכר נענה לעומתו ומסביר לו שכל האתרוגים מעורבבים היטב, ואדרבה, לפי הסברה, אם עד כה עלו בידו אתרוגים פשוטים, הרי שההסתברות היא שכעת יבוא לו אתרוג פשוט.

את כל העניין הזה של שינוי אופן המכירה עשו עסקני העיר יחד עם ההחלטה הגורפת שהרשות לעסוק במסחר האתרוגים נתונה אך ורק לגבאי הצדקה של בית החולים היהודי המקומי, הקרוי 'הקדש'. מאחר וטובת הכלל הייתה שבית החולים יעבור שיפוץ נרחב מהמסד עד הטפחות ויהיה בידו לשכור רופאים מומחים וטובים, החליטו ראשי הקהילה כי כל ההכנסות ממכירת האתרוגים יהיו קודש למטרה חשובה זו. לפיכך אסרו על סוחרים פרטיים למכור אתרוגים בוורשא, וכל הסוחרים הקבועים הוכרחו להביא את אתרוגיהם אל משרדי בית החולים ולמכור להם במחיר סטיונאי, ורק הנהלת בית החולים היא זו שתמכור את האתרוגים. כאשר כאמור, החלטה נוספת הצטרפה להחלטה זו, שגם אופן מכירת האתרוגים יהיה שונה מבכל השנים ולא תנתן האפשרות לכל אחד ואחד

הרה"ק מזיכלין בסוף עשרת ימי תשובה, יום קודם ערב יום הכפורים.

כשהגיע רבי יעקב והניח על שולחן רבו את עשרים ואחת קופסאות האתרוג יחד עם הלולבים וההדסים, התפלא הרה"ק מזיכלין לראות אתרוגים כה רבים, וישאל את רבי יעקב לספר לו את כל אירע ואת השתלשלות הנסיעה לוורשא ויפציר בו כי לא יכסה ממנו מאומה.

פתח רבי יעקב וסיפר בהרחבה רבה את ההנהגה החדשה שנקבעה בזו השנה בוורשא, ואת עשרים הקופסאות שקנה כשכולם לא נשאו חן בעיניו, ואת כל אשר קרהו עם מנהל בית החולים היהודי אשר הפציר בו לעשות לפנים משורת הדין עבור כבוד הרה"ק מזיכלין ואת תגובתו המעליבה לכל יסובב הרבי את ראשו, עד שבסופו של דבר קנה עוד קופסא אחת ושם היה אכן אתרוג הדר מאין כמוהו.

כששמע הרה"ק מזיכלין את דברים אלו, חלשה דעתו מאוד ואמר: מה אמר עסקן זה שלא אסובב את ראשו, וכי יש לו ראש כלל שאפשר לסובב אותו? אולם תיכף חזר הרה"ק מזיכלין לעיין באתרוג ולשבחו על רוב יופיו והידורו, וכל העניין כמעט נשכח מלב הרה"ק מזיכלין ומרבי יעקב בעל המעשה.

ויהי ממחרת יום הכפורים רעשה וגעשה העיר זיכלין, כי הנה הובא מהעיר וורשא אדם אשר יצא מדעתו רח"ל והחל להתנהג כמשוגע ממש. ותיכף ומיד מיהרו להביאו אל הרה"ק מזיכלין שהיה ידוע כפועל ישועות בקרב הארץ, כדי שיפעל לו ישועה ויחזור לשפיות דעתו.

קול ההמולה הגיע לאוזנו של רבי יעקב, המשמש בקודש, ויהי בבואו לשם כדי להכניס את האיש לקודש פנימה, תיכף בראותו הכיר בו שהוא ולא אחר מאשר מנהל בית החולים היהודי בוורשא, והוא אשר אליו פנה בדבר

היה רבי יעקב עומד מצטער ואובד עצות, וכי יכלה כאן את כל ממונו לשווא, על אתרוגים שבקושי הם ראויים לברכה. מרוב יגונו, החליט רבי יעקב שיפנה אל אחד ממנהלי בית החולים היהודי ויבקש ממנו שיואל לפנים משורת הדין ליתן אתרוג נאה ומהודר עבור רבו הרה"ק מזיכלין תמורת כל סכום שישית עליו, ובלבד שלא יקנה עוד ועוד אתרוגים פשוטים וחסרי הדר. ואכן כך עשה. רבי יעקב פנה אל אחד העסקנים והתחיל מספר לו בהרחבה שכבר קנה עשרים אתרוגים ושילם עבורם מחיר מופרז של מאה רובל, ואף אחד מהם אינו מתאים עבור הרה"ק מזיכלין, ועל כן מבקש הוא שיואל ליתן לו אתרוג הדר לכבוד הצדיק.

אותו עסקן שטרוד היה ביותר לא השים דעתו על הנאמר אליו ועל היוצא מפיו, ויען לרבי יעקב בכמין טרוניה: "שהרבי מזיכלין לא יסובב לי את הראש!" שמע רבי יעקב את תגובתו של העסקן ופנה ללכת בחרי אף ובצער גדול. אולם, חשב רבי יעקב לעצמו, שבטרום הוא חוזר לזיכלין מוטב יהיה אם ינסה את מזלו עוד פעם אחת ברכישת קופסת אתרוג. נעמד רבי יעקב בפינת החדר ונשא תפילה חרישית לאבינו שבשמים: גלוי וידוע לפניך שאין אני דורש את כבודי אלא את כבוד שמים ואת כבוד רבינו, וראוי הוא רבינו הגדול מזיכלין שיבוא לידו אתרוג נאה ומהודר, ועל זאת אבקש ואתחנן כי האתרוג הבא שארכוש יהיה ראוי לעלות על שולחנו של מורי ורבי.

אכן, תפילתו של רבי יעקב נתקבלה לרצון, והאתרוג העשירים ואחד שרכש רבי יעקב היה 'פרי עץ הדר' ברוב גוי ויופי, צבעו בין צהוב לירוק, גידולו נאה, ואין בו כל פגימה או 'בלעטיל'. אתרוג ששווה מאות רובלים. שמח רבי יעקב מאד ותיכף הוסיף וקנה גם לולבים ארוכים ונאים והדסים משולשים וחזר לבית

לפני ולפנים, ומלווי האיש הגישו פתקא לפני הרה"ק מזיכלין בבקשה ובתחנונים כי גדול האיש מאוד בוורשא רבתי, ויש לו משפחה גדולה התלויה בו לפרנסתו ועתה אובדי עצות המה מאוד, ובאו בזה בהפצרה רבה שיואיל הרבי למחול לאיש על חטאו בדברים אשר דיבר בלא דעת, ובוודאי לא ישוב לכסלה עוד.

נענה הרה"ק ואמר: **הלא חז"ל למדונו שהקב"ה מתקן את הרטייה מהמכה עצמה, והיות שכל העניין אירע על ידי האתרוג, הרי שהאתרוג עצמו יהיה הסגולה לרפואה עבור האיש. ותיכף קם הרה"ק ממקומו, ניגש לארון הקיר שם היה מונח האתרוג והוציאו והראה אותו להאיש, שאכן השתק תיכף והפסיק למלמל את דיבוריו המשוונים והמוזורים.** הרה"ק מזיכלין הוסיף ובירכו ברפואה שלמה, והאיש חזר לשלימות דעתו ונסע לביתו כשהוא בריא לחלוטין (להב' אש' פרק יא).

כתב ב'דביר המוצנע' (ליקוטים, יום א' של סוכות): אמרתי בעזרת ה' רמזים על שאנחנו רואים בעוונותינו הרבים שבמצות אתרוג הצליח מעשה בעל דבר ונתהווה מחלוקות לרוב בין בני אדם כידוע. דהנה איתא בחז"ל, עץ שאכל אדם הראשון אתרוג היה, והנה מאז התחיל עולם הפירוד ונתהווה שבירת הכלים, על כן צריך לזהר מאד בשעת עשיית מצות אתרוג שלא יחזור ח"ו הדבר לקדמותו ולא יפול ח"ו 'תגרא' אותיות 'אתרג'. והמחלוקת נתהווה מגיאות, על כן איתא במדרש, דבשעה שרצתה חוה ליגע באתרוג אמר העץ 'אל תבואני רגל גאווה'. ועל כן איתא בספר 'אור המאיר' הקדוש: 'אתרג' ראשי תיבות: 'אל תבואני רגל גאווה'. ואני אמרתי בעזרה"ת הוא אותיות 'תגרא' על כן צריך מאד לזהר מנידנדוד מחלוקה חלילה אדרבה צריך לזהר בו שיהיה באהבה וחיבה ויחד לבבינו אליו

האתרוג אל הרה"ק מזיכלין והשיבו דבר בלשון מדברת גדולות שהרה"ק מזיכלין לא יסובב לו את ראשו.

מלוויי של האיש שכמובן לא ידעו ולא כלום מכל מה שאירע עימו, סיפרו שבאחד הימים שב האיש מעבודתו הגדולה בבית החולים וממכירת האתרוגים לביתו, ותיכף כשבא לביתו היה ניכר עליו כעס ועצבון רב, ולא הסכים לדבר דבר ולא חצי דבר עם אף אחד מאנשי ביתו. בתחילה סברו בני ביתו כי מקרה הוא מגודל הלחץ זה הדחק אשר הוטל עליו מעמסה רבה לסדר כהוגן את עניין גורלות האתרוגים, אולם לאחר זמן מה החמיר מצבו של האיש, והחל להראות סימני שיגעון שונים ומשוונים, לדבר דברים בלי דעת ואשר לא כדת, עד שחלפו כמה שעות ונעשה כאחד המשוגעים ממש.

אמנם כשהקשיבו לקול דבריו הבחינו שהוא אומר ללא הרף שוב ושוב: שהרבי מזיכלין לא יסובב לי את ראשי. ומכיון שכן עלה בדעתם כי לא דבר ריק הוא ובוודאי יש קשר לשגעונו עם הרה"ק מזיכלין, ויען כי גדול כוחו של הרה"ק מזיכלין להמתיק הדינים ולהסיר גזירות רעות הביאו אותו לכאן, ורצונם להכנס אל הרה"ק מזיכלין תיכף ומיד לבקש ישועה, כי איש נכבד הוא והבזיונות משגעונו גדולים מאוד עד שאין לתאר.

שמע המשב"ק את הדברים הללו ואמר למלוויי של האיש: אגלה לכם גופא דעובדא היכי הוה, לפי שאני בעצמי הייתי שם. וסיפר להם רבי יעקב את כל המעשה שביקש ממנו אתרוג עבור הרה"ק מזיכלין ואת תשובתו המזלזלת. ויענו המלוויים ויאמרו פה אחד: אכן נודע הדבר, שלא היה זהיר בגחלתן של צדיקים שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב וכל דבריהם כגחלי אש.

בו ביום הכניסו את האיש לחדרו של הרבי

כראשי תיבות של 'לולב': 'זטהר לבנו לעבדך באמת'.

כוונות הנענועים

נשאל היה אחד מצדיקי החסידות, מתלמידי רבינו הבעל שם טוב זיע"א, אשר שמו לא פורש, מאת אדם שהיה לו ידיעה מסויימת בחכמת הקבלה: ילמדנו רבינו אריכות זו שאתם מאריכים בנענועי ארבעת המינים, על שם מה היא באה, והלא אף אנכי מנענע אני את ארבעת המינים לפי כל כוונות האריז"ל, ועם כל זאת אין הנענועים אורכים לי אפילו כרבע שעה, ואילו אתם מאריכים בזה זמן כה רב.

נענה הצדיק ואמר: **היא הנותנת, אתם מנענעים את ארבעת המינים לפי כוונות האריז"ל, ומשסיימתם את כל הכוונות האמורות בספרי הקבלה, סיימתם את עבודתכם. אולם אנו אוחזים ומדבקים את עצמנו בשעת הנענועים אל הקב"ה, אין סוף ברוך הוא, ולכן גם הנענועים שלנו הם בבחינת אין סוף ואין להם שיעור** (רזא דעובדא).

על הפסוקים (תהלים צא, יד-זט): **'כי בי חֶשֶק וְאֶפְלָטָהוּ אֲשַׁגְּבֶהוּ כִי יָדַע שְׁמִי. יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ עִמּוֹ אֲנֹכִי בְצַרָה אֶחְלָצֶהוּ וְאֶכְבְּדֶהוּ. אַרְךָ יָמִים אֲשִׁיבִיעֶהוּ וְאֶרְאֶהוּ בִישׁוּעֹתַי'**, פירש הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'שערי ארוכה', כי כל עבודת הצדיקים היא רק לעילוי השכינה וליחודא שמא דקודשא בריך היא, וזהו שאומר הקב"ה: 'כי בי חשק' הצדיק וכל מעשיו הם לכבודי, וכיון שכן 'אפלטתו' ואצילהו מכל צרה וצוקה, ולא זו בלבד אלא שגם 'אשגבהו' במעלות רמות, 'כי ידע שמי' וזו כוונתו.

ופסוק זה עולה על עבודת הנענועים של ארבעת המינים, כי הנה כוונת הנענוע לכל צד הוא שם 'הו' העולה במנין כ"א, וכל שני צדדים עולים למנין מ"ב, שזהו בגימטריא 'כי בי', והיות ומנענעים לשהה צדדים, ארבע רוחות ומעלה ומטה, נמצא שלש פעמים מ"ב, שהם מעלים הניצוצות של שלושה עולמות, בריאה יצירה עשיה, וזהו שאמר הכתוב **'כי בי - חשק'**, שהחושק בקב"ה מכון כוונה זו בעת נענוע ארבעת המינים, בסוד מ"ב, ובכך זוכה לכל ברכות הפסוק, עד שאורך ימים ישיביעהו ויראהו בישועתו.

פרשת וזאת הנרכה

לו עם אנשים שהצרו לו ואת נפלאות דרכי הנהגתו עמהם.

בזמן שרבי ישראל ישב בקובנה ושימש ככהונת מגיד מישרים דמתא, הוא נתן הוראה ברורה, בהסכמת נכבדי העיר, שכל דרשן העובר ושב בעיר אין לו רשות לדרוש ברבים אם לא שיקדים וימסור לו קודם את תוכן דרשתו. רבי ישראל היה אז עסוק בהפצת שיטתו המוסרית בעיר קובנה, ולמטרה זו היה דורש בכל שבת

טובה תחת רעה

לשיא עוצמת ההטבה עם אחרים הגיע הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל ביחסו לאנשים שהעליבו אותו או הרעו לו. במקרה שאדם היה גורם לו צער ועגמת נפש לא היה רבי ישראל נח עד שהיה מוצא הזדמנות לגמול לו חסד ונחת רוח ולשלם לו טובה תחת רעה. תלמידיו ידעו לספר כמה וכמה מעשים נפלאים שקרו

באחד מבתי הכנסיות שבעיר, ועלה החשש שמא יבוא איזה דרשן ויטיח דברים כנגד מטרותו, ולפיכך נעשה ההסכם שכל דרשן יגיד לפני כן את דרשתו בפני רבי ישראל. **פעם נזדמן לעיר איזה מגיד עז פנים, וכשבא אל רבי ישראל כפי ההוראות הקבועות, התחיל להתוכח אתו והתחצף כנגדו בדברי סרה ובוז. כשמוע רבי ישראל את דברי חוצפתו שינה פתאום את טעמו וציוה תיכף לנאמן ביתו למהר למלא את רצון המגיד, להדביק את המודעות על דרשתו בכל בתי הכנסיות כנהוג ולעזור לו בכל מה שאפשר.**

שוב היה מעשה כשפעם אחת דרש רבי ישראל באחד מבתי הכנסיות בוילנא, ונדמה היה לגבאי שרבי ישראל מכוון כנגדו בדברי תוכחתו והרגיש את עצמו נפגע מאוד. הגבאי לא התמהמה ותיכף התנפל על רבי ישראל באמצע דרשתו והחל לבזותו ולחרפו בדברי גידופים. רבי ישראל לא השיב לו כלום והמשיך בדרשתו כאילו לא היה דבר. הגבאי התקצף עוד יותר ואחרי שהריק את כל מלאי גידופיו קם ממקומו ועזב תוך טריקת דלת חזקה את בית הכנסת. **לתמהונו של הקהל ירד רבי ישראל במרוצה מהבמה ורדף אחרי הגבאי. כשהשיגו, הוציא ממחטה מכיסו והתחיל לנגב את הזיעה מעל פני הגבאי, באמרו לו בחן ובחיבה: ניחא שכבודו כועס עלי, אבל הרי הוא מזיע כל כך וסכנה בריאותית היא לו לצאת החוצה כשהרוח נושבת. הגבאי התרגש מאד, כמובן, מהמעשה הזה ואחרי שרבי ישראל שידלו בדבריו שלא כיוון לו כלום, נתרצה לו ודבק בו בקשרי אהבה.**

ועוד היו מספרים מעשה פלא שבו רבי ישראל החזיר טובה תחת רעה, ולא רק שלא נטר טינה אלא החזיר טובה מלוא חפניים. ומעשה שהיה כך היה: פעם נסע רבי ישראל ברכבת בין הערים וילנא וקובנא. כדרכו נסע יחידי בלי

מלווים ואף היה לבוש כאחד העם ולא באיצטלא דרבנן וכיוצא בזה. על ידו ישב אברך אחד, שחזותו הוכיחה עליו שאברך צעיר הוא, והתריס כנגדו כל הזמן בתלונות ובתרעומות על דברים של מה בכך. כך למשל, כשרבי ישראל הצית סיגריה התחיל האברך להתרעם ולומר שהוא אינו יכול לסבול את העישון, וכל זאת למרות שקרון זה היה מיוחד למעשנים. ביקש רבי ישראל את סליחת האברך, וכיבה את הסיגריה. אחרי רגעים מועטים מצא האברך שוב מקום להתלונן על רבי ישראל, כשהפעם לא מצא חן בעיניו החלון הפתוח. רבי ישראל, אחרי שהצטדק בנחת שלא הוא זה שפתח את החלון, קם וסגרו. כשהגיעה הרכבת לעיר וילנא, יצא קהל רב לקראת רבי ישראל, להקביל את פניו בכבוד רב. כשנודע לאברך שאותו האיש שהוא העליבו והטרידו במשך כל הדרך על לא עוול בכפו הוא רבי ישראל מסלנט, חשכו עיניו במבוכה רבה.

כל הלילה נדהה שינה מעיניו, ולמחרת בבוקר הלך לאכסנייתו של רבי ישראל לבקש את סליחתו. עוד בטרם הספיק האברך לפצות את פיו, הקדימו רבי ישראל בסבר פנים יפות, ביקשו לשבת, שאל לשלומו והתעניין אם כבר נח מעמל הדרך. קבלת פנים נאה זו הדהימה את האברך ונתנה לו להבין את מעלתו של רבי ישראל. האברך פרץ בבכי והתחיל להתחנן לפניו שישלח לו. רבי ישראל ניחם אותו ושידלו בדברים שלא יצטער ושאין אדם עומד על דבר אלא אם כן נכשל בו.

כשרבי ישראל נודע מפי האברך שהוא בא לוילנא בכדי להשיג 'קבלה', סמיכה למלאכת השחיטה, הביע את רצונו לפעול לטובתו. הוא לקחו תיכף אל חתנו רבי אליהו אליעזר שהתאכסן בביתו, וביקש ממנו לעזור לו. כשרבי אליהו אליעזר תהה על קנקנו של השוחט וניסה לראות האם מתאים הוא לשמש כשוחט, מצא שהוא

בשעת מנחה, והרה"ק מקאליב לקח בידו פרוסת חלה גדולה ויצא לחצר ביתו, שם הסתובבו אווזים לבנים, הוא קרא לאווזים וכשהם התקבצו ובאו אליו פירר להם את פרוסת החלה לפירורים והם אכלו, כשבאותה השעה היה הרה"ק מקאליב מזמר להם את שיריו הידועים. שמע הרה"ק מזידיטשוב את דברי ביתו והסביר לה את סוד הדבר: העופות האלו יש בתוכם נשמות גבוהות מאוד, והרה"ק מקאליב תיקן אותם בשעה זו של שבת במנחה, שהיא עת רצון מיוחדת, בכך שהאילים את החלה ממאכלי השבת. סיים הרה"ק מזידיטשוב ואמר: אשרי עין ראתה זאת (זכות אבות בערכו).

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זיע"א (מאמרי השבתות מאמר ח): בשבת בזמן צלותא דמנחה נקרא 'עת רצון' כמבואר בזהר (ח"ב קנז), שמעתי מאת כבוד אדומ"ו הרב הקדוש מה"ר מנחם מנדל [מרימינוב] זצוק"ל הטעם: להיות בריאת העולם בששת ימי בראשית, הנה התחלת הבריאה הייתה באור ליום ראשון, שהוא מוצאי שבת, הנה קודם הבריאה עלה ברצונו ית"ש לברוא את העולם, הנה הזמן שקודם ליל ראשון הוא זמן ועת הרצון כמו בהתחלת הבריאה אז עלה ברצונו.

על הפסוק (דברים לג א): 'זאת הברכה אשר ברח משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו', כתב הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'מחשוף הלבן', שתיבות 'זאת הברכה אשר ברח משה איש האלהים' עולים בגימטריא שני אלפים מאה וששה עשר, והוא כחשבון המדויק של 'במנחת שבת זמן עת רצון' (עם הכולל), וזה לפי שאמרו חז"ל שמשה רבינו נפטר בזמן מנחה של שבת, שהוא עת רצון, ונמצא שהברכה

כלי ריק ואינו יודע כמעט מאומה. ניחם רבי ישראל את האברך ותלה את קלקלתו בעמל הדרך, ואף הציע לפניו לבוא בעוד ימים אחדים כדי לנסות שוב. כשרבי ישראל ראה שאין אותו אברך שב אליו, טרח והמציא את עצמו לפניו. מצא לו שוחט מובהק שילמדנו הלכות שחיטה ובדיקה, וסיפק לו למשך אותו זמן את כל צרכיו, לא עברו ימים מרובים ואותו אברך השתלם לשוחט מומחה מוסמך מכמה רבנים גדולים, ורבי ישראל לא הרפה ממנו עד שהושיבו בקהילה חשובה (תנועת המוסר' ח"א עמוד 428).

על הפסוק (דברים לג א): 'זאת הברכה אשר ברח משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו', פירש רבינו האור החיים הקדוש: שנתכוון הכתוב לשבח איש האלהים מה גדלו מעשיו. כי הנה בגלל בני ישראל באה הגזירה על מיתת משה רבינו, היה איפוא מקום לחשוב שיש למשה רבינו טינה בליבו על בני ישראל, שעל אף שמסר נפשו עליהם לדאוג להם, הם גרמו לו שלא יוכל להכנס לארץ ישראל, אשר נכספה וגם כלתה נפשו לבוא שם, וטבע אדם הוא שירחיק מעמו אדם שגרם לו רעה. וגם אם הצדיק סבלן ומוכן למחול על עלבונו, הנה די בכך שלא ישנא אותו, אבל שיהיה קרוב ללבבו, הרי זה מהנמנע. ועל זה בא הכתוב להודיענו ולהעיד על צדקת משה רבינו שלא זו בלבד שלא שנא את בני ישראל ולא הרחיקם אלא שעוד הוסיף והאציל להם את ברכתו.

שבת במנחה עת רצון

בתו של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א סיפרה לאביה הנהגה מופלאה שראתה אצל חותנה הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זיע"א. היה זה ביום שבת קודש אחר הצהריים,

מלעלוב היה עני ואביון מרוד ולא היה לו טלית מצויצת להתפלל בה, שכן טליתו בלתה ונקרעה ומעות לקנות טלית חדשה לא היה לו, ולגודל עניותו הוזקק להתעטף בסדין, ולכן ביקש שעין אדם לא תראנו בבושות.

עם סיום תפילתו פנה רבי אליעזר ליפמן והוציא מאמתחת מסעו מיני מאכלים ובקבוק יין שרף שלקח עימו לצידה לדרך והזמין את רבי דוד שיצטרף עימו לסעודת מרעים. רבי דוד נענה להזמנתו ובמשך זמן רב ישבו והיה ביניהם דברי תורה וענייני עבודת ה'. במשך כל זמן הסעודה לא היה יכול רבי אליעזר ליפמן להסיח את דעתו מהצעיר והעגמת נפש שיש לרבי דוד בעניו הגדול עד שאפילו טלית כהלכות גברין יהודאין אין לו והוא נזקק להתעטף בסדין.

נמנה וגמר רבי אליעזר ליפמן שאם יזדמן לו עתה לרכוש טלית מצויצת כדת וכדין, הרי שיקח את כל הממון הצרור באמתחתו עבור הוצאות הדרך ללובלין ויקנה בזה את הטלית, והוא עצמו ישוב לביתו. נפרד רבי אליעזר ליפמן מרבי דוד ויצא לרחובה של עיר בלעלוב, והנה לאחר כמה רגעים הוא רואה מנדהוא המציע למכירה טליתות טובות מארץ ישראל עם ציציות כשרות וטובות, והוא רוצה עבורם סך עשרה רובלים כסף.

השתומם רבי אליעזר ליפמן מאוד כי אכן הכסף שהיה מוכן לו להוצאות הדרך ללובלין היה בדיוק סכום זה של עשר רובלים כסף, ואכן קנה את הטלית והציצית וחזר אל רבי דוד ונתן לו אותם בשמחה ובתשואות חן. אין לתאר ואין לשער את השמחה העצומה שהייתה מנת חלקו של הרה"ק מלעלוב בשעה שקיבל מריעו את טלית המצויצת המהודרת, אלא שרבי אליעזר ליפמן לא התמהמה אצלו ותיכף עשה את דרכו חזרה לביתו בעיר שטקשין, כי הרי לא נותר לו כסף עבור נסיעתו ללובלין.

אשר ברך משה באותה שעה הייתה מקובלת ורצויה, לפי שהייתה בשעת רצון.

מעלה עליו כאילו עשאה

כתב הרה"ק החקל יצחק מספינקא זיע"א בשם אביו הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א: מעשה בהרה"ק רבי מנחם מנדל מויטבסק זיע"א שנתכבד על ידי אחד מחסידיו, שנולד לו בן זכר, להיות אצלו מוהל וסנדק. חמיו של אותו אברך היה מתנגד לדרך החסידות ועוד קודם שהגיע השעה בו הייתה אמורה להתקיים הברית מילה, הקדים ומל את הבן על ברכיו. כשהגיעה שעת הברית מילה, הגיע הרה"ק מויטבסק וראה כי המצוה נלקחה ממנו, שמח מאוד ואמר כי עתה קיים את המצוה בשלימות מוחלטת יותר משאם היה עושה זאת בפועל, שהרי אמרו חז"ל (ברכות 1.) שחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, והעלאה זו היא כאילו עשאה להמצוה באופן המושלם ביותר, ונמצא שעל ידי זה שנאנס ולא עשה את המצוה זכה שייחשב כאילו עשאה בשלימות (עשרה מאמרות' בהקדמת ספר 'אמרי יוסף', סוף מאמר א).

הרה"צ רבי אליעזר ליפמן משטקשין זצ"ל, היה מתלמידי המובהקים של הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א, ובכל פעם שהיה מהלך ללובלין, להיות אצל מורו ורבו, היה דרכו להלך דרך העיר לעלוב, מקום משכן קדשו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, שכן היה ביניהם אהבה גדולה ועצומה, והיו משתעשעים בדברי תורה וחסידות. באחת הפעמים שהרה"צ רבי אליעזר ליפמן הלך ללובלין ועבר דרך לעלוב, לא מצא את הרה"ק רבי דוד בחדרו, וכשהלך לחפשו מצא אותו כמתחבא, מתפלל בתוך עליית הגג שעל ביתו. אדהכי והכי נודעה לו הסיבה, כי הרה"ק

כתב הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א ('נועם אלימלך' פרשת וירא): שיעקר רצון הבורא יתברך הוא שיהיה לאדם רצון מלא ושלם לעשות רצונו יתברך ונמצא אחר כוונת הלב הן הן הדברים, אם כיוון לבו לעשות איזה מצוה לשמו יתברך ברצון מלא ושלם חשיב לפניו יתברך מיד כאלו כבר עשה מאחר שכוונתו שלימה... ובאמת אמרו חז"ל (ברכות ו.) 'חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה', והטעם הוא כדברינו הנזכרים לעיל, שיעקר הוא כוונת הלב, והבורא ברוך הוא הבוחן לבבות וחוקר כליות יודע מחשבות זה האדם שהיה כוונתו לשמור ברצון שלם, לכן חושב לו כאלו עשאה. **בשלמא מלך בשר ודם הרוצה לבחון את עבדיו ומצוה להם איזה עבודה לעשות אם יעשה בשלימות לא יבחון את לבבם אם כוונתם שלימה לעבדו באמת וברצון, רק אחר שיעשו ויקיימו את מצות עבודתו אשר צוה עליהם יראה לפי המעשה אשר עשו ויבחון קצת כוונתם.** אבל הבורא יתעלה החופש כל חדרי בטן ובוחן כליות ולב יודע תוכן כוונתו אם היא שלימה אזי חשוב לפניו יתברך כאלו עשאה.

על הפסוק (דברים לג יא): **'בְּרַךְ ה' חֵילוּ וּפְעִל יְדָיו תִּרְצָה'**, פירש הרה"ק המלוא הרועים זיע"א בספרו 'קול יעקב' שמאחר וכל המחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, שהרי אצל ישראל קיימא לן שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, **לפיכך 'ברך ה' חילו' - אפילו מה שהיה ברצון ובכוח ולא יצא לפועל, כאילו 'פועל ידיו תרצה' שהקב"ה מחשבו כאילו זה נעשה בפועל.**

באותה שבת לא היה רבי אליעזר ליפמן בלובלין אלא לשבת האחרת חזר רבי אליעזר ליפמן ונסע שוב ללובלין. גם בזו הפעם הוא עבר בלעלוב לדרוש בשלמו של הרה"ק מלעלוב, אך לא השתתה שם והמשיך בהשתוקקות רבה אל לובלין.

בבואו ללובלין הקדימו אותו החסידים בברכת שלום ובשמחה רבה, ולא זו בלבד אלא שכולם שאלו אותו אולי יוכל לפתור להם את התעלומה שהייתה בשבת שעברה בעריכת השולחן הטהור של החוזה מלובלין, כי הגה דרכו של החוזה הייתה שבכל סעודה וסעודה משלוש הסעודות של שבת היה מוזג ומחלק יין לכל החסידים הנוכחים שם. כמובן שלא היה החוזה מוזג יין אלא רק לאותם החסידים שאכן היו שם, והם קבלו מידו את הגביע ושתו. אולם בשבת הקודמת היה דבר פלא, שבכל אחת מהסעודות היה החוזה מוזג גביע יין מיוחד ואומר כי זה הוא עבור החסיד רבי אליעזר ליפמן משטקשין, וכל הנוכחים המה ראו כן תמהו, שהרי הוא כלל לא היה שם, ועכשיו שהגיע לשבת שלאחר מכן ביקשו ממנו אולי יש בידו לפתור עניין זה.

נענה רבי אליעזר ליפמן וסיפר להם את כל המעשה שהיה עימו, שכבר היה מוכן ומזומן להגיע ללובלין, וכבר היה על אם הדרך, אלא שבהיותו בלעלוב ראה כי לרבי דוד אין טלית מצוייצת, ובשל כך לקח את כל הממון שהיה בידו להוצאות הדרך ונתן עבור זה, ולכן נאלץ לשוב בביתו. נענו כולם ואמרו כי הרבי מלובלין חזה כל זאת ברוח קדשו ומהיות וכל החושב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, לכן אף הרבי מלובלין היה מחשב זאת כאילו החסיד אכן הגיע לשם, ולכן מזג לו יין כאילו הוא מצוי ונוכח יחד עם כל החסידים ('נפלאות הרבי' אות עח).

עיקר שמחת הקב"ה בפלפולא דאורייתא
ביאורי התוספות

לשמוח ולשמח את הקב"ה

בעלי התוספות באו לחזן אותנו במתנת הפלפול בעמקות בלי גבולות המתגלות בתורה, ולמחיה נשלחו לשמח עם בני דל באותם ימי הרי-גורל, מסעות ההריגה והשמד הנוראים, שהביאו עמם גלות העצבון והכרוך ארצות העמים.

כי שמחת ישראל נשאבת מפל-פולא דאורייתא שמכפלת את השמחה להביאה לב' 'פלאות': הן **"שמח ישראל בעושי"** - ששמחים בבורא ומתפלאים מתפארת גדולתו המתגלית במרובצים האינסופיים בעומקי חכמת התורה, והן **"לישמח ה' במעשיו"** - שבאותה שעה שמח הבורא עם ה'**תוספות-איד"** כשרואהו מתענג בפלפולו, ובכך מתפלא ומתפעל: 'כמה נהיר טוהר זו דיוקן בני'.

תוספות אור, חיות ותענוג.

שינון התוספות

סיכומים לשינון דברי התוספות ערוכים בשפה בהירה וקצרה

ביאור התוספות

ביאור משולב ובהיר לכלל דברי התוספות | השוואות והוספות משאר דברי הראשונים | סיכום קצר לכל דיבור | תוספות מנוקד

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איהו < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומזופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של דרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטרצה - בעל רב יוביא

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים וזכותם אנו חיים וקיימים -
מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ☎ והגליון בדרך אליך